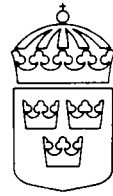

Regeringens proposition

1993/94:148

Vårdnadsbidrag

Prop.
1993/94:148

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 februari 1994

Carl Bildt

Bengt Westerberg
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag om vårdnadsbidrag. Enligt lagförslaget skall vårdnadsbidrag lämnas med 2 000 kronor per månad för barn i åldrarna ett till tre år som inte har plats i den offentligt finansierade barnomsorgen. För barn som har sådan plats inom offentligt finansierad barnomsorg som avser högst 15 timmar per vecka föreslås vårdnadsbidraget utgöra 1 350 kronor per barn och månad och för barn som har plats inom barnomsorgen mer än 15 timmar men högst 30 timmar, 700 kronor per månad. För barn som har plats inom offentlig barnomsorg mer än 30 timmar per vecka utges inget vårdnadsbidrag.

Vidare föreslås att rätten till hel ledighet för vård av barn förlängs till tre år från barnets födelse, vilket föranleder ändringar i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.

Därutöver föreslås ändringar i lagen (1962:381) om allmän försäkring som innebär att de 90 dagar som föräldrapenning endast kan utges enligt garantinivån tas bort. Vissa övergångsbestämmelser föreslås i samband därmed.

Vårdnadsbidraget föreslås skattepliktigt som intäkt av tjänst. Förslaget om ett skattepliktigt vårdnadsbidrag är kombinerat med förslag om en avdragsrätt för vissa barnomsorgskostnader. I propositionen föreslås därför också ändringar inom skattelagstiftningen.

I propositionen föreslås även vissa andra lagändringar till följd av vårdnadsbidraget.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om vårdnadsbidrag	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	9
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.	12
2.4	Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)	13
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta	16
2.6	Förslag till lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)	18
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter	21
2.8	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620)	22
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag	24
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag,	25
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1962:392) om hustru- tillägg och kommunalt bostadsbidrag till folkpension . .	26
3	Ärendet och dess beredning	28
4	Bakgrund	29
5	Vårdnadsbidrag	31
6	Beskattning av vårdnadsbidraget m.m.	35
7	Avdrag för vissa barnomsorgskostnader	36
8	Föräldraförsäkringen	40
9	Rätt till ledighet för vård av barn	42
10	Vissa ersättningar och avgifter som inte påverkas av vårdnadsbidraget	43
11	Vissa andra bidrag m.m. som påverkas av vårdnadsbidraget .	45
12	Anslagsfrågor	48
13	Författningskommentar	49
13.1	Förslaget till lag om vårdnadsbidrag	49
13.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	55
13.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.,	56
13.4	Förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)	56
13.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta	57
13.6	Förslaget till lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)	57
13.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter	58

13.8	Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620)	58
13.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag	59
13.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag	59
13.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadsbidrag till folkpension	59
Bilaga 1	Förteckning över organisationer och myndigheter som inbjudits till hearing om arbetsgruppens förslag till vårdnadsbidrag m.m.	60
Bilaga 2	Sammanställning av synpunkter framförda vid hearing om arbetsgruppens förslag till vårdnadsbidrag m.m.	61
Bilaga 3	Lagrådsremissens lagförslag	69
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	89
Bilaga 5	Ekonomiska konsekvenser	95
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 februari 1993	103

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om vårdnadsbidrag,
2. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.,
4. antar regeringens förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
5. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta,
6. antar regeringens förslag till lag om ändring i uppbördslagen (1953:272),
7. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
8. antar regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620),
9. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
10. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag,
11. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadsbidrag till folkpension,
12. till *Vårdnadsbidrag* för budgetåret 1994/95 under femte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 3 700 000 000 kr,
13. till *Riksförsäkringsverket* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1993/94 under femte huvudtiteln anvisar ett ramanslag på 8 000 000 kr,
14. till *Ersättning till Postverket m.m* på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1993/94 under femte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 1 100 000 kr,
15. under femte huvudtitelns ramanslag *Riksförsäkringsverket* för budgetåret 1994/95 anvisar 16 300 000 kr utöver vad som föreslagits i prop. 1993/94:100 bil 6,
16. under femte huvudtitelns ramanslag *Allmänna försäkringskassor* för budgetåret 1994/95 anvisar 40 000 000 kr utöver vad som föreslagits i prop. 1993/94:100 bil 6,
17. under femte huvudtitelns förslagsanslag *Ersättning till Posten AB m.m.* för budgetåret 1994/95 anvisar 6 900 000 kr utöver vad som föreslagits i prop. 1993/94:100 bil 6,
18. under sjunde huvudtitelns ramanslag *Riksskatteverket* för budgetåret 1994/95 anvisar 1 500 000 kr utöver vad som föreslagits i prop. 1993/94:100 bil 8.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till

Lag om vårdnadsbidrag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Vårdnadsbidrag skall lämnas som bidrag till vård av barn enligt bestämmelserna i denna lag.

2 § Frågor om vårdnadsbidrag handläggs av Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

Barn som vårdnadsbidrag utges för

3 § Vårdnadsbidrag lämnas för barn som är svenska medborgare och bosatta i Sverige. Vårdnadsbidrag lämnas också för ett i Sverige bosatt barn, som inte är svensk medborgare, om barnet eller någon av föräldrarna vistas i Sverige sedan minst sex månader tillbaka.

Vad som sägs i första stycket om krav på föregående vistelse här i landet gäller inte om något annat är särskilt föreskrivet.

4 § Ett barn som lämnar Sverige skall fortfarande anses bosatt här

1. om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst sex månader,
2. under den tid som barnet följer med en förälder som arbetar i ett annat land för en svensk statlig arbetsgivares räkning,
3. om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst tre år, i de fall barnet följer med en förälder som är anställd i utlandet av svenska kyrkan, ett svenskt trossamfund, ett organ som är knutet till ett sådant samfund eller en svensk ideell organisation som bedriver biståndsverksamhet.

Bidragets storlek m.m.

5 § Fullt vårdnadsbidrag är 2 000 kronor per månad. Om barnet har plats inom kommunal barnomsorg eller enskild barnomsorg som får bidrag av en kommun, är vårdnadsbidraget 1 350 kronor per månad om platsen avser högst 15 timmar per vecka och 700 kronor per månad om platsen avser 16 – 30 timmar per vecka. Om platsen avser mer än 30 timmar per vecka utges inget vårdnadsbidrag.

6 § Vårnadsbidrag utges inte för tid

1. då dagersättning enligt 17 § lagen (1994:000) om mottagande av asylsökande m.fl.¹ lämnas för barnet, eller
2. då barnet vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten.

7 § Vårnadsbidrag utges från och med månaden efter den då barnet fyllt ett år och till och med den månad då barnet fyller tre år.

Om vårnadsbidrag på grund av andra ändrade förhållanden än som avses i första stycket skall börja utges, upphöra eller ändras, skall detta ske från och med månaden efter den då förhållandena ändrades. Om de ändrade förhållandena gäller från och med den 1 i månaden, skall de dock beaktas redan från och med samma månad.

Rätten att uppbära vårnadsbidrag

8 § Rätten att uppbära vårnadsbidrag för ett barn har den som uppbär det allmänna barnbidraget enligt 4 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag.

Beslut m.m.

9 § Ärenden om vårnadsbidrag prövas av den allmänna försäkringskassa som den bidragsberättigade är inskriven hos eller skulle ha varit inskriven om åldersvillkoret i 1 kap. 4 § lagen (1962:381) om allmän försäkring varit uppfyllt.

10 § Vårnadsbidrag lämnas och höjning av sådant bidrag sker efter anmälan av den som enligt 8 § har rätt att uppbära bidraget. Anmälan skall göras skriftligen hos den allmänna försäkringskassa som anges i 9 § och innehålla

1. uppgift om huruvida barnet har plats inom sådan barnomsorg som anges i 5 § och, i så fall, om det antal timmar per vecka som platsen avser samt

2. andra uppgifter som behövs för bedömningen av rätten till bidrag. Anmälan skall också innefatta en på heder och samvete avgiven försäkran att de lämnade uppgifterna är riktiga.

Vårnadsbidrag får inte lämnas för längre tid tillbaka än tre månader före den månad då anmälan gjordes.

11 § Om det finns sannolika skäl att dra in eller minska ett vårnadsbidrag kan försäkringskassan besluta att bidraget inte skall betalas ut eller betalas ut med lägre belopp till dess slutligt beslut meddelats.

12 § Den som uppbär vårnadsbidrag är skyldig att göra en anmälan till försäkringskassan

1. om barnet fått plats inom sådan barnomsorg som anges i 5 §,
2. om det antal timmar per vecka barnets plats inom sådan barnomsorg avser har utökas så att rätten till eller storleken av vårnadsbidraget påverkas och

¹ I prop. 1993/94:94 föreslås att en ny lag om mottagande av asylsökande m.fl. träder i kraft den 1 juli 1994. Den nu gällande lagen (1988:153) om bistånd åt asylsökande m.fl. föreslås samtidigt upphävd. 17 § i lagförslaget motsvarar 9 § i den nu gällande lagen.

3. om andra ändrade förhållanden inträtt som påverkar rätten till eller storleken av vårdnadsbidraget.

Anmälan enligt första stycket skall göras så snart den bidragsberättigade får veta hur förhållandena kommer att ändras.

Utbetalning av vårdnadsbidrag m.m.

13 § Vårdnadsbidrag betalas ut månadsvis.

14 § Om det finns synnerliga skäl får försäkringskassan, på framställning av en socialnämnd, besluta om att bidraget skall betalas ut till

1. en förälder som inte har rätt att uppbära bidraget enligt regeln i 8 §,
2. annan lämplig person, eller
3. socialnämnden.

Bidrag som betalats ut enligt första stycket skall användas för barnets bästa.

15 § Om vårdnadsbidraget inte har lyfts före utgången av kalenderåret efter det då bidraget har förfallit till betalning, är det förverkat.

Återbetalning

16 § Försäkringskassan skall besluta om återbetalning av vårdnadsbidrag, om den som uppburit bidraget genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att underlåta att anmäla ändrade förhållanden enligt 12 § eller på något annat sätt har förorsakat att vårdnadsbidrag har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp. Detsamma gäller om bidrag i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som uppburit bidraget skäligen borde ha insett detta. Om det finns särskilda skäl får försäkringskassan helt eller delvis efterge kravet på återbetalning.

Om vårdnadsbidrag eller annan ersättning vid ett senare tillfälle skall betalas ut till någon som skall betala tillbaka bidrag enligt första stycket, får försäkringskassan besluta att ett skäligt belopp skall hållas inne i avräkning på vad som har lämnats för mycket.

Överklagande

17 § Bestämmelserna i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av en försäkringskassas beslut samt överklagande av en försäkringskassas eller en domstols beslut tillämpas också i ärenden om vårdnadsbidrag. Omprövning av beslut om återbetalningsskyldighet enligt 16 § skall göras av socialförsäkringsnämnden, om det belopp som har betalats ut felaktigt överstiger 10 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring.

Övrigt

18 § Rätten till vårdnadsbidrag får inte överlåtas och kan inte utmätas för skuld.

19 § Bestämmelserna i 20 kap. 9 § lagen (1962:381) om allmän försäkring om uppgiftsskyldighet för statliga och kommunala myndigheter, arbetsgivare och försäkringsinrättningar skall gälla i ärenden enligt denna lag.

20 § Vad som är föreskrivet om Riksförsäkringsverkets tillsyn över de allmänna försäkringskassorna tillämpas också i fråga om kassornas handläggning av vårdnadsbidrag.

21 § Regeringen får träffa överenskommelse med andra stater om utsträckt tillämpning av denna lag eller om undantag i vissa fall från lagens bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3, 6 och 7 §§ samt 21 kap. 1 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 kap.

3 §²

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse utges under högst 450 dagar sammanlagt för föräldrarna.

Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första.

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse utges under högst 360 dagar sammanlagt för föräldrarna.

Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning under ytterligare 90 dagar för varje barn utöver det första.

Om föräldrarna gemensamt har vårdnaden om barnet, har varje förälder rätt att uppbära föräldrapenning under minst 90 dagar av den i första stycket angivna tiden.

En förälder som ensam har vårdnaden om barnet har rätt att själv uppbära föräldrapenningen under hela den tid som anges i första och andra styckena.

En förälder kan avstå från rätt att uppbära föräldrapenning till förmån för den andra föräldern. Ett avstående från rätt att uppbära föräldrapenning görs genom skriftlig anmälan till försäkringskassan.

Föräldrapenning utges längst till dess barnet har fyllt åtta år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret.

6 §³

Hel föräldrapenning utgör lägst 60 kronor om dagen (garantinivå).

Hel föräldrapenning utgör lägst 64 kronor om dagen (garantinivå).

Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför har varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån och skulle ha varit det om försäkringskassan känt till samtliga förhållanden.

Utöver vad som anges i andra stycket utges föräldrapenning för varje barn för 180 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, och 90 dagar med belopp enligt garantinivån.

Utöver vad som anges i andra stycket utges föräldrapenning för resterande 180 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1989:100.

Ändring av paragrafen föreslås också i prop. 1993/94:147.

³ Lydelse enligt prop. 1993/94:59, bet. 1993/94:SfU9, rskr. 1993/94:126. Ändring av paragrafen föreslås också i prop. 1993/94:147.

Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning enligt 3 § andra stycket för 90 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, och 90 dagar med belopp enligt garantinivån.

Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning enligt 3 § andra stycket för 90 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket.

När föräldrapenning enligt andra – fjärde styckena skall utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, skall beräkningen ske enligt 3 kap. med undantag av 5 § fjärde – sjunde styckena samt 10 a och 10 b §§. Därvid skall dock föräldrapenning för dag beräknas efter 90 procent av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365, och även utges för den första dagen.

Utan hinder av vad som föreskrivs i andra-fjärde styckena skall, om föräldrarnas sjukpenninggrundande inkomst har sänkts enligt 3 kap. 5 § tredje stycket 5, föräldrapenningen till dess barnet fyller två år beräknas lägst på grundval av den sjukpenninggrundande inkomst som gällde innan sänkningen skedde eller den högre inkomst som löneutvecklingen inom yrkesområdet därefter föranleder, om föräldern avstår från förvärvsarbete för vård av barn. Är kvinnan gravid på nytt vid utgången av denna tid och beräknas barnets födelse ske inom sex månader eller föds barnet inom nämnda tid, skall hennes föräldrapenning även fortsättningsvis beräknas på motsvarande sätt.

7 §⁴

Hel föräldrapenning för dag utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt 6 § femte stycket, när föräldern inte förvärvsarbetar. Halv eller fjärdedels föräldrapenning med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt nämnda lagrum, utges när föräldern förvärvsarbetar högst hälften respektive tre fjärdedelar av normal arbetstid.

Vid tillämpning av första stycket skall som förvärvsarbete inte betraktas vård av barn, som har tagits emot för stadigvarande vård och fostran i föräldrarnas hem. Vårdar föräldern ett sådant barn och betalas ersättning för vården, skall vid beräkningen av föräldrapenning bortses från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som grundas på ersättningen för vården. Hel föräldrapenning skall dock alltid utgöra lägst 60 kronor om dagen.

Hel föräldrapenning för dag utges när föräldern inte förvärvsarbetar. Halv eller fjärdedels föräldrapenning utges när föräldern förvärvsarbetar högst hälften respektive tre fjärdedelar av normal arbetstid.

Vid tillämpning av första stycket skall som förvärvsarbete inte betraktas vård av barn, som har tagits emot för stadigvarande vård och fostran i föräldrarnas hem. Vårdar föräldern ett sådant barn och betalas ersättning för vården, skall vid beräkningen enligt 6 § av föräldrapenning bortses från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som grundas på ersättningen för vården.

⁴ Senaste lydelse 1990:1516.

21 kap.

1 §⁵

Den som är inskriven hos en allmän försäkringskassa, men inte är försäkrad för en sjukpenning som, beräknad enligt 3 kap. 4 § första stycket 3, uppgår till *garantinivån enligt 4 kap. 6 §*, skall kunna genom frivilliga avgifter försäkra sig för erhållande av sjukpenning eller sjukpenningtillägg.

Den som inte har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenning som uppgår till lägst 20 kronor och högst *till garantinivån enligt 4 kap. 6 §*. Den som har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenningtillägg, som tillsammans med den sjukpenning som han är berättigad till enligt 3 kap. 4 § första stycket 3 uppgår till lägst 20 kronor och högst *till garantinivån*.

Den som är inskriven hos en allmän försäkringskassa, men inte är försäkrad för en sjukpenning som, beräknad enligt 3 kap. 4 § första stycket 3, uppgår till *60 kronor*, skall kunna genom frivilliga avgifter försäkra sig för erhållande av sjukpenning eller sjukpenningtillägg.

Den som inte har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenning som uppgår till lägst 20 kronor och högst *60 kronor*. Den som har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenningtillägg, som tillsammans med den sjukpenning som han är berättigad till enligt 3 kap. 4 § första stycket 3 uppgår till lägst 20 kronor och högst *60 kronor*.

En frivillig försäkring påverkas inte av att den försäkrades sjukpenning enligt 3 kap., under där angivna förutsättningar, beräknas med tillämpning av 5 § sjätte stycket eller 10 a eller 10 b § nämnda kapitel.

Försäkringen skall efter den försäkrades val gälla med en karenstid av 3 eller 30 dagar eller utan sådan karenstid.

Rätt till inträde i den frivilliga försäkringen eller förkortning av gällande karenstid enligt fjärde stycket tillkommer endast den som är under 55 år.

Ersättning enligt denna paragraf utges inte för tid efter ingången av den månad då den försäkrade börjar uppbära hel förtids- eller ålderspension.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

2. I fråga om föräldrapenning för vård av barn som är födda före september 1991 gäller 4 kap. 3 § första och andra styckena samt 6 § tredje och fjärde styckena i deras äldre lydelse. Föräldrar till barn som är födda under juli eller augusti 1991 har dock rätt till sådan föräldrapenning som uteslutande kan utges enligt *garantinivån* endast under 60 respektive 30 dagar. Det totala antalet dagar enligt 4 kap. 3 § första och andra styckena skall minska i motsvarande mån. Har föräldrapenning som uteslutande kan utges enligt *garantinivån* enligt 4 kap. 6 § tredje eller fjärde stycket i dess äldre lydelse inte tagits ut före den 1 juli 1996, skall sådan föräldrapenning vara förverkad.

3. Utöver vad som anges i andra punkten skall i fråga om föräldrapenning för vård av barn som är födda under juli 1991 – juni 1993, och för vilka vårdnadsbidrag inte utges, 4 kap. 3 § första och andra styckena samt 6 § tredje och fjärde styckena gälla i deras äldre lydelse t.o.m. den 31 december 1994.

⁵ Senaste lydelse 1993:355.

2.3 Förslag till

Prop. 1993/94:148

Lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.

Häri genom föreskrivs att 3 § lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Arbetstagare har rätt till ledighet för vård av barn dels i form av hel ledighet, dels i form av förkortning av arbetstiden till tre fjärdedelar av normal arbetstid.

Rätten till hel ledighet gäller under *ett och ett halvt* år från barnets födelse. För en arbetstagare som har adopterat ett barn eller tagit emot ett barn i avsikt att adoptera det *skall tiden ett och ett halvt år i stället räknas* från den tidpunkt då arbetstagaren fått barnet i sin vård. Är det fråga om adoption av andra makens barn eller av eget barn, föreligger inte rätt till ledighet utöver vad som skulle ha gällt om adoptionen inte hade ägt rum.

Rätten till hel ledighet gäller under *tre* år från barnets födelse. En arbetstagare som har adopterat ett barn eller tagit emot ett barn i avsikt att adoptera det *har dock alltid rätt till hel ledighet under ett och ett halvt år* från den tidpunkt då arbetstagaren fått barnet i sin vård. Är det fråga om adoption av andra makens barn eller av eget barn, föreligger inte rätt till ledighet utöver vad som skulle ha gällt om adoptionen inte hade ägt rum.

Rätten till förkortning av arbetstiden liksom rätten till hel ledighet för adoptivföräldrar upphör att gälla när barnet har uppnått åtta års ålder eller vid den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994. En ny anmälan enligt 7 § krävs för den som vid ikraftträdandet är ledig för vård av barn, om förlängd ledighet önskas på grund av 3 § i dess nya lydelse.

¹ Lagen omtryckt 1979:645.

² Senaste lydelse 1992:393.

2.4 Förslag till Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs i fråga om kommunalskattelagen (1928:370)
dels att 33 § 1 och 2 mom. och punkt 12 i anvisningarna till 32 § skall
ha följande lydelse,
dels att det i anvisningarna till 33 § skall införas en ny punkt, 8, av
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

33 §

*1 mom.*¹ Med den begränsning som följer av 2 mom. får från intäkt av tjänst avdrag göras för samtliga utgifter, vilka är att anse som kostnader för fullgörande av tjänsten, såvitt inte för samma kostnader anvisats särskilt anslag, som, på sätt i 32 § 3 mom. är sagt, ej skall tas upp såsom intäkt.

Avdrag får i enlighet härmed ske för, bland annat:

avgifter som den skattskyldige i samband med tjänsten erlagt för egen eller efterlevandes pensionering annorledes än genom försäkring;

hyra eller annan kostnad för tjänste- eller arbetslokal, för vilken den skattskyldige haft att själv vidkännas utgift;

kostnad för arbetsbiträde, som den skattskyldige använt för tjänsts utförande och som han själv avlönat;

förlust å medel, för vilka den skattskyldige varit på grund av sin tjänst redovisningsskyldig;

ökad levnadskostnad vid resa i tjänsten utom den vanliga verksamhets-orten som varit förenad med övernattning;

färdkostnad vid resa i tjänsten;

kostnad för facklitteratur, instrument och dylikt, som varit nödigt för tjänstens fullgörande.

I fråga om en inkomstgivande självständigt bedriven verksamhet som ej skall hänföras till näringsverksamhet gäller följande. Avdrag får göras för utgifter som är att anse som kostnader för intäktens förvärvande om de betalats under beskattningsåret. Avdrag får också ske för sådana kostnader om de betalats under något av de fem år som närmast föregått beskattningsåret i den mån de överstiger respektive års intäkter. Avdrag får inte ske med större belopp än som motsvarar beskattningsårets intäkt av verksamheten. Underskott av en verksamhet får inte dras av mot överskott i en annan verksamhet.

Ränta på skuld som den skattskyldige ådragit sig för sin utbildning eller annars i och för tjänsten hänförs till inkomst av kapital enligt lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Skattskyldig som har uppburit bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag får i vissa fall göra avdrag för barnomsorgskostnad för barnet. Avdrag får göras i den omfattning som framgår av punkt 8 av anvisningarna.

¹ Senaste lydelse 1990:1516.

2 mom.² Avdrag för kostnader som avses i punkt 4 av anvisningarna får göras endast till den del kostnaderna överstiger 4 000 kronor och för övriga kostnader till den del kostnaderna överstiger 1 000 kronor. Vad nu sagts gäller dock inte i fråga om kostnader som avses i 1 mom. tredje stycket, punkterna 3-3 c och 7 av anvisningarna samt färdkostnad för resa i tjänsten.

2 mom. Avdrag för kostnader som avses i punkt 4 av anvisningarna får göras endast till den del kostnaderna överstiger 4 000 kronor och för övriga kostnader till den del kostnaderna överstiger 1 000 kronor. Vad nu sagts gäller dock inte i fråga om kostnader som avses i 1 mom. tredje stycket, punkterna 3-3 c, 7 och 8 av anvisningarna samt färdkostnad för resa i tjänsten.

Anvisningar till 32 §

12³. Sjukpenning och rehabiliteringspenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och sjukpenning enligt lagen (1954:243) om yrkeskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om förmånen grundas på förvärvsinkomst, som hänför sig till tjänst. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättning också ersättning enligt lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring.

Föräldrapenningförmåner och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring, ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård samt ersättning som en allmän försäkringskassa utger enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön utgör skattepliktig intäkt av tjänst, dock ej sådan del av vårdbidrag som utgör ersättning för merkostnader.

Korttidsstudiestöd, vuxenstudiebidrag och utbildningsarvode enligt studiestödslagen (1973:349), utbildningsbidrag för doktorander, timersättning vid kommunal vuxenutbildning (komvux), vid vuxenutbildning för *psykiskt* utvecklingsstörda (särvux) och vid svenskundervisning för invandrare (sfi) räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Föräldrapenningförmåner och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring, *bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag*, ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård samt ersättning som en allmän försäkringskassa utger enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön utgör skattepliktig intäkt av tjänst, dock ej sådan del av vårdbidrag som utgör ersättning för merkostnader.

Korttidsstudiestöd, vuxenstudiebidrag och utbildningsarvode enligt studiestödslagen (1973:349), utbildningsbidrag för doktorander, timersättning vid kommunal vuxenutbildning (komvux), vid vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux) och vid svenskundervisning för invandrare (sfi) räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

² Senaste lydelse 1992:841.

³ Senaste lydelse 1992:847.

Dagpenning från arbetslöshetskassa, kontant arbetsmarknadsstöd, statsbidrag motsvarande dagpenning vid arbetsmarknadsutbildning som lämnas till den som startar egen näringsverksamhet, och som avser att utgöra ett tillskott till näringsidkarens försörjning under inledningskedet av verksamheten, räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom totalförsvaret räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Detsamma gäller dagpenning, som enligt av regeringen eller av statlig myndighet meddelade bestämmelser utgår till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådant bidrag likställda.

Anvisningar
till 33 §

8. Avdrag för barnomsorgskostnad medges om den skattskyldige förvärvat arbetat eller studerat under sammanlagt minst halvtid och kostnaden avser barnomsorg som inte en kommun har tillhandahållit eller gett bidrag till.

Avdrag för barnomsorgskostnad medges med högst ett belopp motsvarande vad den skattskyldige under året uppburit i bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994 och tillämpas första gången vid 1995 års taxering. De nya bestämmelserna i 33 § och punkt 8 av anvisningarna till 33 § tillämpas dock endast på barnomsorgskostnader som avser tid efter ikraftträdandet.

Lag om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Skattepliktig inkomst enligt denna lag är:

1. avlöning eller därmed jämförlig förmån, som utgått av anställning eller uppdrag hos svenska staten eller svensk kommun;

2. avlöning eller därmed jämförlig förmån, som utgått av annan anställning eller annat uppdrag än hos svenska staten eller svensk kommun, i den mån inkomsten förvärvats genom verksamhet här i riket;

3. arvode och liknande ersättning som uppburits av någon i egenskap av ledamot eller suppleant i styrelse eller annat liknande organ i svenskt aktiebolag eller annan svensk juridisk person, oavsett var verksamheten utövats;

4. pension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring till den del beloppet överstiger uppburan folkpension och pensionstillskott som uppburits enligt 2 § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller, för den som uppburit folkpension i form av förtidspension, till den del beloppet överstiger uppburan folkpension och 52 procent av pensionstillskott som uppburits enligt 2 a § sistnämnda lag, eller, om folkpension enligt bestämmelserna i 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring samordnats med yrkesskadelivränta eller annan i nämnda lagrum angiven livränta, till den del beloppet överstiger den pension som skulle ha utgått om sådan samordning inte skett, och för annan ersättning enligt lagen om allmän försäkring;

5. pension på grund av anställning eller uppdrag hos svenska staten eller svensk kommun;

6. belopp, som utgår på grund av annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring, om försäkringen meddelats i här i riket bedriven försäkringsrörelse samt belopp som utbetalas från pensionssparkonto fört av ett svenskt pensionssparinstitut eller av ett utländskt instituts filial i Sverige enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande;

7. pension på grund av tjänstepensionsförsäkring samt annan pension eller förmån, om förmånen utgår från Sverige på grund av förutvarande tjänst och den tidigare verksamheten huvudsakligen utövats här;

8. ersättning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring och lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare samt enligt annan lag eller författning, som utgått till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring eller i fall som avses i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd eller lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän;

¹ Senaste lydelse 1993:948.

9. dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd;

9. dagpenning från arbetslöshetskassa enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd;

10. korttidsstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349);

11. annan härifrån uppbyren, genom verksamhet här i riket förvärvad inkomst av tjänst;

12. återfört avdrag för egenavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter, restituerade, avkortade eller avskrivna egenavgifter i den mån avdrag har medgetts för avgifterna samt avgifter som avses i 46 § 2 mom. första stycket 3 kommunalskattelagen (1928:370) och som satts ned genom ändrad debitering i den mån avdrag har medgetts för avgifterna och dessa inte hänför sig till näringsverksamhet;

13. bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag.

Som folkpension behandlas även tilläggspension i den mån den enligt lagen om pensionstillskott föranlett avräkning av pensionstillskott. Däremot räknas inte barnpension eller vårdbidrag som folkpension.

Verksamhet på grund av anställning i svenskt företag anses utövad här i riket även om tjänsteinnehavaren i och för sin tjänst måste göra tillfälliga besök utomlands eller under längre tid uppehålla sig där under kringresande (t.ex. handelsresande).

Skattepliktig inkomst enligt denna lag är dock endast sådan inkomst som är skattepliktig inkomst enligt kommunalskattelagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

2.6 Förslag till Lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)

Härigenom föreskrivs att 3 § 2 mom. och 4 § 2 mom. uppbördslagen (1953:272)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

2 mom.² *Preliminär A-skatt* skall för inkomståret betalas av den som har tilldelats en A-skattsedel enligt bestämmelserna i 33 a eller 38 b § eller som saknar skattsedel på preliminär skatt. Preliminär A-skatt skall dock inte betalas av staten, landsting, kommuner eller andra menigheter. Preliminär A-skatt skall, om inte annat föreskrivs i detta moment eller i 10 §, betalas för sådan ersättning för arbete, vilken helt eller delvis lämnas i pengar. Preliminär A-skatt skall inte betalas för ersättning som tillsammans med annan ersättning för arbete från samma utbetalare understiger 10 000 kronor under inkomståret, om utbetalaren är en fysisk person eller ett dödsbo och vad som utbetalats inte utgör utgift i en av utbetalaren bedriven näringsverksamhet.

Med ersättning för arbete likställs i denna lag

1. pension,
2. livränta, som inte utgör ersättning vid avyttring av egendom,
3. ersättning, som i annan form än livränta lämnas på grund av sjuk- eller olycksfallsförsäkring, tagen i samband med tjänst,
4. inkomst som avses i punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunal-skattelagen (1928:370),
5. undantagsförmåner och sådant periodiskt understöd eller sådan därmed jämförlig periodisk intäkt för vilken givaren enligt 23 § kommunal-skattelagen är berättigad till avdrag samt
6. tillgångar på pensionssparkonto som skall avskattas enligt 32 § 1 mom. första stycket j kommunal-skattelagen.

Oavsett om mottagaren har en A-skattsedel eller en F-skattsedel eller saknar skattsedel på preliminär skatt skall preliminär A-skatt, med de undantag som föreskrivs i 10 §, betalas för sådan ränta och utdelning som lämnas i pengar och för vilken kontrolluppgift skall lämnas med tillämpning av bestämmelserna i 3 kap. 22, 23 eller 27 § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter. Detsamma gäller i fråga om dagpenning från arbetslöshetskassa, korttidsstudiestöd eller särskilt vuxenstudiestöd.

Oavsett om mottagaren har en A-skattsedel eller en F-skattsedel eller saknar skattsedel på preliminär skatt skall preliminär A-skatt, med de undantag som föreskrivs i 10 §, betalas för sådan ränta och utdelning som lämnas i pengar och för vilken kontrolluppgift skall lämnas med tillämpning av bestämmelserna i 3 kap. 22, 23 eller 27 § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter. Detsamma gäller i fråga om dagpenning från arbetslöshetskassa, korttidsstudiestöd, särskilt vuxenstudiestöd eller bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag.

¹ Lagen omtryckt 1991:97.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:771.

² Senaste lydelse 1993:941.

Preliminär A-skatt skall, i fråga om en fysisk person, beräknas enligt skattetablell, som avses i 4 §, eller enligt de grunder som anges i 7, 12 eller 40 § och i fråga om en juridisk person enligt de grunder som anges i 7 a eller 40 §. För enskilda fall får skattemyndighet i fråga om sådan ersättning som utgör mottagarens huvudsakliga inkomst av arbete och, om det finns särskilda skäl, även i fråga om andra inkomster föreskriva särskild beräkningsgrund, exempelvis att skatten skall beräknas på viss del av inkomsten eller på inkomsten minskad med visst belopp eller att skatten skall beräknas med särskilt angiven procent av inkomsten eller att preliminär skatt inte skall betalas för viss ränta eller utdelning.

Är den, som åtnjuter i första eller andra stycket avsedd inkomst, skattskyldig också för annan inkomst från vilken skatteavdrag inte kan göras eller för förmögenhet eller skall han betala statlig fastighetsskatt, får skattemyndighet, om det finns särskilda skäl, föreskriva att preliminär A-skatt skall betalas också för sistnämnda inkomst eller för förmögenheten eller för fastighetsskatten. Därvid skall den skattskyldiges preliminära skatt beräknas antingen till viss procent av inkomsten enligt första eller andra stycket eller enligt skattetablell på nämnda inkomst ökad med visst belopp eller också beräknas med visst belopp utöver vad i skattetablellen anges för inkomsten.

4 §³

2 mom. För inkomst som avses i första, andra och femte styckena i punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928:370), med undantag för vårdbidrag enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, skall avdrag för preliminär A-skatt göras med ledning av särskilda skattetableller. Detta gäller också i fråga om skatteavdrag från dagpenning från arbetslöshetskassa.

2 mom. För inkomst som avses i första, andra och femte styckena i punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928:370), med undantag för vårdbidrag enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag, skall avdrag för preliminär A-skatt göras med ledning av särskilda skattetableller. Detta gäller också i fråga om skatteavdrag från dagpenning från arbetslöshetskassa.

De särskilda tabellerna för beräkning av skatteavdrag på ersättning som avses i första stycket första meningen skall för olika sjukpenninggrundande inkomster enligt 3 kap. lagen om allmän försäkring ange den preliminära skatt som skall tas ut på en viss ersättning uttryckt i procent av ersättningen. I tabellerna skall det finnas särskilda kolumner med procentsatser dels för ersättningar som grundas på hela den sjukpenninggrundande inkomsten, dels för ersättningar som grundas på 70, 80, 90 eller 95 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten. Ersättning som en allmän försäkringskassa lämnar enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön skall anses grundad på 90 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten.

De procenttal efter vilka skatteavdrag skall göras skall grundas på skattesatsen för en årlig inkomst motsvarande den skattskyldiges sjukpenninggrundande inkomst eller, om ersättningen grundas på 70, 80, 90 eller 95 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten, den andel av den sjukpenninggrundande inkomsten som ersättningen beräknas på.

³ Senaste lydelse 1992:1708.

Om någon sjukpenninggrundande inkomst inte har fastställts för den skattskyldige, skall det underlag som utgör grund för ersättningen anses som sjukpenninggrundande inkomst när skatteavdraget bestäms.

Avdrag för preliminär A-skatt på föräldrapenning görs endast om den sjukpenninggrundande inkomsten uppgår till lägst 6 000 kronor.

Skattetabellen för skatteavdrag från dagpenning från arbetslöshetskassa skall grundas på för landet genomsnittlig skattesats till kommunal inkomstskatt under beskattningsåret. Skattesatsen bestäms med tillämpning av avrundning enligt 5 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

Lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 14 § och 3 kap. 13 § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.
14 §¹

I självdeklarationen behöver uppgift inte lämnas om ersättning som, enligt bestämmelserna i 3 kap. 5 § första stycket 3, först efter föreläggande av skattemyndigheten behöver tas upp i kontrolluppgift.

Om den skattskyldige yrkar avdrag för ökade levnadskostnader enligt punkt 3 av anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen (1928:370) skall han lämna de uppgifter som behövs om ersättning som uppburits för att täcka kostnaderna.

Om den skattskyldige yrkar avdrag för barnomsorgskostnad enligt punkt 8 av anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen skall han lämna uppgift om namn och person- eller organisationsnummer på den som tagit emot det belopp för vilket avdrag yrkas.

3 kap.
13 §²

Kontrolluppgifter om sjukpenning, föräldrapenning, vårdbidrag, kontant arbetsmarknadsunderstöd samt andra förmåner i form av bidrag, stöd eller ersättning som är skattepliktiga intäkter för mottagaren skall lämnas av

Kontrolluppgifter om sjukpenning, föräldrapenning, vårdbidrag, kontant arbetsmarknadsunderstöd, *vårdnadsbidrag* samt andra förmåner i form av bidrag, stöd eller ersättning som är skattepliktiga intäkter för mottagaren skall lämnas av

1. Riksförsäkringsverket,
2. allmän försäkringskassa,
3. arbetslöshetskassa,
4. universitet och högskola,
5. Centrala studiestödsnämnden,
6. länsarbetsnämnd.

Kontrolluppgift skall lämnas för den som fått förmånen om det utbetalda beloppet uppgår till sammanlagt minst 100 kronor för hela året. Kontrolluppgiften skall ta upp utbetalt belopp och avdragen preliminär A-skatt.

Riksförsäkringsverket skall, i fråga om sjukpenning, i kontrolluppgiften ange om utbetalt belopp avser anställning eller annat förvärvsarbete.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994 och tillämpas första gången vid 1995 års taxering.

¹ Senaste lydelse 1993:1563.

² Senaste lydelse 1992:426.

2.8 Förslag till Lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen¹

dels att 69 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 18 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 a §

Kommunen skall till försäkringskassan lämna uppgift om vilka barn mellan ett och tre år som har plats inom förskoleverksamheten.

48 §²

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får när det gäller föräldrabalken avse endast uppgifter som anges i följande lagrum

1 kap. 4 § föräldrabalken,

2 kap. 1,4 – 6 och 9 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 9 § att besluta att inte påbörja utredning eller att lägga ned en påbörjad utredning,

3 kap. 5, 6 och 8 §§ föräldrabalken,

6 kap. 19 § föräldrabalken beträffande beslut att utse utredare i mål och ärenden om vårdnad eller umgänge,

7 kap. 7, 11 och 14 §§ föräldrabalken, dock inte befogenhet enligt 7 § att godkänna avtal som innefattar åtagande att utge engångsbelopp,

11 kap. 16 § andra stycket föräldrabalken.

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får inte heller omfatta befogenhet att meddela beslut i frågor som avses i 27 § denna lag eller att fullgöra vad som ankommer på nämnden enligt 5 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag eller enligt 9 § lagen (1964:143) om bidragsförskott.

Uppdrag att besluta på socialnämndens vägnar får inte heller omfatta befogenhet att meddela beslut i frågor som avses i 27 § denna lag eller att fullgöra vad som ankommer på nämnden enligt 5 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag, 14 § lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag eller 9 § lagen (1964:143) om bidragsförskott.

69 §³

Vill en enskild eller en sammanslutning inrätta ett hem för vård eller boende, skall tillstånd sökas hos länsstyrelsen. Ett sådant hem står under löpande tillsyn av socialnämnden i den kommun där hemmet är beläget. Nämnden har rätt att inspektera verksamheten vid hemmet.

Vad som sägs i första stycket gäller även hem som har inrättats för vård under en begränsad del av dygnet.

¹ Lagen omtryckt 1988:871.

² Senaste lydelse 1990:1527.

³ Senaste lydelse 1993:390.

Enskilda förskolor som får bidrag av en kommun skall till försäkringskassan lämna uppgift om vilka barn mellan ett och tre år som har plats inom verksamheten.

Om enskilda vårdhem finns särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

2.9 Förslag till Lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Förvärvsinkomst beräknas för varje sökande efter samma grunder som enligt kommunalskattelagen (1928:370) med de undantag som anges i andra och tredje styckena.

I inkomstslaget tjänst beaktas kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen till den del kostnaderna beräknas överstiga 5 000 kronor. Övriga kostnader i inkomstslaget tjänst beaktas till den del kostnaderna beräknas överstiga 2 000 kronor.

I inkomstslaget tjänst gäller att

1. bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag inte skall räknas som inkomst,
2. avdrag för barnomsorgskostnader inte får göras,
3. kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen beaktas till den del kostnaderna beräknas överstiga 5 000 kronor,
4. övriga kostnader beaktas till den del kostnaderna beräknas överstiga 2 000 kronor.

I inkomstslaget näringsverksamhet beaktas inte underskott som uppkommit ett tidigare år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

2.10 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

När ett barn vid ingången av *ett visst kvartal* vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten, *äger* det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden, uppbära på *kvartalet* belöpande allmänt barnbidrag för barnet och därav gottgöra sig för nämnda kostnad. Uppkommer överskott, skall detta redovisas till den bidragsberättigade.

*Föreslagen lydelse*7 §²

När ett barn vid ingången av *en viss månad* vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten, *får* det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden, uppbära på *månaden* belöpande allmänt barnbidrag för barnet och därav gottgöra sig för nämnda kostnad. Uppkommer överskott, skall detta redovisas till den bidragsberättigade.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹ Lagen omtryckt 1973:449.

² Senaste lydelse 1986:379.

2.11 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

Häri genom föreskrivs att 5 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*5 §²

Med årsinkomst avses i denna lag den inkomst, för år räknat, som någon kan antas komma att få under den närmaste tiden. Såsom inkomst räknas inte allmänt barnbidrag, folkpension, tilläggs-pension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring till den del pensionen föranlett minskning av pensionstillskott enligt 3 § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller av barn tillägg enligt 9 kap. 1 § sista stycket lagen om allmän försäkring i detta lagrumms lydelse vid utgången av år 1989, livränta som avses i 17 kap. 2 § nyssnämnda lag i vad den enligt samma lagrum avdragits från pension eller understöd som någon på grund av släktskap eller svägerlag kan vara föranledd att utge. Som inkomst räknas inte heller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning eller inkomst av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad som avses i 5 § kommunalskattelagen (1928:370). Som inkomst räknas inte ersättning som avses i lagen (1971:118) om skattefrihet för ersättning till neurosedynskadade. För den som uppbär folkpension i form av ålderspension skall som inkomst inte räknas sådan intäkt av tjänst som avses i 32 § 1 mom. a) kommunalskattelagen eller intäkt av aktiv näringsverksamhet som

Med årsinkomst avses i denna lag den inkomst, för år räknat, som någon kan antas komma att få under den närmaste tiden. Såsom inkomst räknas inte allmänt barnbidrag, *vårdnadsbidrag*, folkpension, tilläggs-pension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring till den del pensionen föranlett minskning av pensionstillskott enligt 3 § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller av barn tillägg enligt 9 kap. 1 § sista stycket lagen om allmän försäkring i detta lagrumms lydelse vid utgången av år 1989, livränta som avses i 17 kap. 2 § nyssnämnda lag i vad den enligt samma lagrum avdragits från pension eller understöd som någon på grund av släktskap eller svägerlag kan vara föranledd att utge. Som inkomst räknas inte heller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning eller inkomst av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad som avses i 5 § kommunalskattelagen (1928:370). Som inkomst räknas inte ersättning som avses i lagen (1971:118) om skattefrihet för ersättning till neurosedynskadade. För den som uppbär folkpension i form av ålderspension skall som inkomst inte räknas sådan intäkt av tjänst som avses i 32 § 1 mom. a) kommunalskattelagen eller intäkt av

¹ Lagen omtryckt 1976:1014.

² Senaste lydelse 1991:1994.

avses i 18 § samma lag. Vid inkomstberäkningen skall för den som uppbär folkpension i form av halv eller två tredjedelar av hel förtidspension bortses från ett belopp som motsvarar skillnaden mellan

a) ett för den försäkrade beräknat belopp av hel förtidspension jämte däremot svarande pensionstillskott, beloppet i förekommande fall beräknat med beaktande av bestämmelserna i 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring och

b) den utgående förtidspensionen jämte pensionstillskott.

aktiv näringsverksamhet som avses i 18 § samma lag. Vid inkomstberäkningen skall för den som uppbär folkpension i form av halv eller två tredjedelar av hel förtidspension bortses från ett belopp som motsvarar skillnaden mellan

a) ett för den försäkrade beräknat belopp av hel förtidspension jämte däremot svarande pensionstillskott, beloppet i förekommande fall beräknat med beaktande av bestämmelserna i 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring och

b) den utgående förtidspensionen jämte pensionstillskott

Vid uppskattning av förmögenhets avkastning skall denna höjas med tio procent av det belopp, varmed förmögenheten överstiger för den som är gift sextiotusen kronor, och för annan sjuttiofemtusen kronor. Vid beräkning av förmögenhet skall värdet av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad som avses i 5 § kommunalskattelagen inte beaktas.

Värdet av naturaförmåner skall uppskattas efter regler, som fastställas av regeringen.

I fråga om makar skall årsinkomsten för envar av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst och värdet av förmögenhet beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda förmögenhet.

Årsinkomst avrundas för envar pensionsberättigad till närmast hela tiotal kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

Riksdagen har den 17 december 1993 godkänt de av regeringen i propositionen (1993/94:11) Utvidgad lagreglering på barnomsorgsområdet, m.m. angivna riktlinjerna för valfrihet och jämställdhet i familjepolitiken (bet. 1993/94:SoU11, rskr. 1993/94:117). Riktlinjerna syftar till en förbättrad familjepolitik genom att barnfamiljerna ges ökade möjligheter att lösa barnomsorgen på det sätt de själva önskar, genom att god barnomsorg utanför hemmet garanteras för den som så önskar och genom bättre ekonomiska möjligheter för dem som önskar stanna hemma när barnen är små.

Genom de av riksdagen antagna lagförslagen i nämnda proposition har övergripande mål för barnomsorg utanför hemmet lagts fast. Kommunerna blir fr.o.m. den 1 januari 1995 skyldiga att tillhandahålla barnomsorg för de barn i åldrarna ett till och med 12 års ålder för vilka barnomsorg efterfrågas. Bestämmelser har införts i socialtjänstlagen som preciserar barnomsorgens uppgift samt de kvalitetskrav som gäller för verksamheten. Kommunen blir från samma tidpunkt skyldig att ge bidrag till enskilda förskolor och fritidshem med ett belopp som inte oskäligt avviker från kommunens kostnad per barn i den egna verksamheten. Vid tillståndsgivning som gäller enskilda förskolor och fritidshem får avseende endast fästas vid sökandens lämplighet och ändamålsenligheten av lokalerna.

Riksdagen ställde sig vidare bakom de principer för ett vårdnadsbidrag som redovisades i den nämnda propositionen. Vi fullföljer nu omläggningen av familjepolitiken genom att föreslå en särskild lag om vårdnadsbidrag samt vissa andra lagtekniska förändringar som är nödvändiga för införandet av ett beskattat vårdnadsbidrag för barn mellan ett och tre års ålder som kombineras med en rätt till avdrag vid beskattningen för vissa barnomsorgskostnader.

Arbetsgruppen för vårdnadsbidrag

Chefen för Socialdepartementet, statsrådet B. Westerberg, tillkallade den 6 juli 1993 en särskild arbetsgrupp med representanter för Social- och Finansdepartementen, Riksförsäkringsverket och Riksskatteverket för att utarbeta förslag till lag om vårdnadsbidrag m.m.

Arbetsgruppens förslag överlämnades till chefen för Socialdepartementet den 4 oktober 1993 genom promemorian Vårdnadsbidrag m.m. Teknisk utformning och konsekvenser (Ds 1993:70).

Socialdepartementet anordnade den 2 och 4 november 1993 två hearings med inbjudna myndigheter och organisationer. En förteckning över närvarande vid dessa bifogas propositionen som *bilaga 1*. En sammanställning över de synpunkter – i vissa fall skriftliga – som framfördes bifogas propositionen som *bilaga 2*.

Regeringen beslutade den 27 januari 1994 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 3*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*.

Regeringen har i allt väsentligt följt Lagrådets förslag. Därutöver har vissa redaktionella ändringar gjorts i lagtexten. Vi återkommer till Lagrådets synpunkter i författningskommentaren.

Efter lagrådsgranskningen har tillkommit ett förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620), som innebär att kommuner och enskilda förskolor som får bidrag av en kommun skall lämna uppgift till försäkringskassan om vilka barn mellan ett och tre år som har plats inom den kommunala respektive enskilda förskoleverksamheten. Det lagförslaget faller inte under Lagrådets granskningsområde.

4 Bakgrund

Införandet av ett vårdnadsbidrag och en avdragsrätt för vissa styrkta barnomsorgskostnader är ett viktigt steg för ökad valfrihet när det gäller omsorgen om barnen. För de familjer som vill avstå från förvärvsarbete eller som vill lösa barnomsorgen på privat väg innebär vårdnadsbidraget att även dessa familjer får del av det allmänna stöd som tillfaller barnfamiljer med tillgång till offentligt finansierad barnomsorg.

Vårdnadsbidraget minskar också det ekonomiska avbräcket för den som vill stanna hemma en längre tid eller gå ned i arbetstid. Vårdnadsbidraget ökar därmed småbarnsföräldrarnas möjligheter att anpassa yrkesarbete och omvårdnaden om barnen.

Det förslag till vårdnadsbidrag som vi nu lägger fram grundas i huvudsak på det förslag som utarbetades av arbetsgruppen för vårdnadsbidrag. I några viktiga avseenden har dock, bl.a. med anledning av synpunkter från remissinstanserna, förändringar gjorts. Bland annat Svenska kommunförbundet har ifrågasatt om inte administrationen av avgiftsåterbetalningen kunde förenklas genom att inte betala ut bidrag till dem som har tillgång till kommunalt finansierad barnomsorg. Vi delar denna åsikt och föreslår därför att vårdnadsbidraget inte betalas ut för de barn som har tillgång till plats i kommunal eller av kommunen stödd barnomsorg i den mån den planerade vistelsetiden är mer än 30 timmar per vecka. Vid en planerad vistelsetid mellan 16 och 30 timmar lämnas vårdnadsbidrag med 700 kronor per månad och när den planerade vistelsetiden är 15 timmar eller mindre lämnas vårdnadsbidrag med 1 350 kronor per månad. Därmed undviks den rundgång och det administrativa merarbete som kommunförbundet pekar på och som skulle ha blivit följderna av arbetsgruppens förslag.

Som en följd av detta ställningstagande har arbetsgruppens förslag att enbart kostnader för barnomsorg som stöds av kommunen skulle vara avdragsgilla vid beskattningen blivit inaktuellt. Enligt vår mening bör avdragsrätten i stället kopplas till sådan barnomsorg som inte åtnjuter

offentliga subventioner. Vi föreslår därför att barnomsorgskostnader som är en följd av förvärvsarbete eller studier och som inte avser offentligt stödd barnomsorg skall vara avdragsgilla vid beskattningen.

Vi har vidare i motsats till arbetsgruppen gjort den bedömningen att vårdnadsbidraget inte bör påverka eventuella bostadsbidrag. Motivet härför är att vårdnadsbidraget skulle blivit mindre värt för de familjer som uppbär bostadsbidrag än för familjer med så höga inkomster att bostadsbidrag inte utges.

Arbetsgruppen ansåg att vårdnadsbidraget som detta hade utformats i gruppens rapport omfattades av begreppet familjeförmåner enligt förordning (EEG) nr 1408/71 och därigenom även av lagen (1992:1776) om samordning av systemen för social trygghet när personer flyttar inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Enligt regeringens förslag är bidraget mer en ersättning för en inte utnyttjad socialtjänstförmån i form av kommunal barnomsorg. Det torde därför med fog kunna hävdas att vårdnadsbidraget inte faller under det EG-rättsliga begreppet familjeförmåner. Detta innebär bl.a. att förslagens bestämmelser om krav på barnets bosättning i Sverige för rätt till bidraget kan upprätthållas även inom EES.

EES-avtalet kräver dock likabehandling av EES-ländernas medborgare även för andra sociala förmåner än de som omfattas av förordning (EEG) nr 1408/71. Detta följer allmänt av avtalets artikel 4 som införlivats med svensk rätt genom lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) samt särskilt för arbetstagare genom artikel 7.2 i förordning (EEG) nr 1612/68 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen som blivit gällande i Sverige genom lagen (1992:1163) om arbetskraftens fria rörlighet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Detta innebär att barn till föräldrar som är medborgare i ett EES-land ger rätt till vårdnadsbidrag utan att väntetiden i 3 § andra meningen behöver iakttas.

Då vårdnadsbidraget enligt regeringens mening inte omfattas av de sociala trygghetssystem som regleras genom förordning (EEG) nr 1408/71 bör det heller inte normalt sett omfattas av de konventioner om social trygghet som Sverige kan komma att sluta med länder utanför EEC.

Regeringens avsikt är att tillkalla en kommitté med uppdrag att följa och rapportera effekterna för förvärvsarbete och utnyttjande av olika typer av barnomsorg med anledning av vårdnadsbidragsreformen och de beslutade reformerna inom barnomsorgs- och föräldraförsäkringsområdena.

Regeringens förslag: Vårdnadsbidrag skall utges för barn som har fyllt ett men inte tre år och som är bosatta i Sverige eller jämställs med bosatta i Sverige.

Fullt vårdnadsbidrag skall vara 2 000 kronor per månad. Om barnet har plats inom kommunal barnomsorg eller enskild barnomsorg som får bidrag av en kommun är vårdnadsbidraget 1 350 kronor per månad om platsen avser högst 15 timmar per vecka och 700 kronor per månad om platsen avser 16 – 30 timmar per vecka. Om sådan plats avser mer än 30 timmar per vecka utges inget vårdnadsbidrag.

Vårdnadsbidrag skall inte utges för tid då dagbidrag åt asylsökande m.fl. lämnas för barnet eller barnet vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten.

Rätten att uppbära vårdnadsbidraget tillkommer den som uppbär det allmänna barnbidraget för barnet.

Uppgiften att handlägga frågor om vårdnadsbidrag skall ligga på de allmänna försäkringskassorna.

En särskild lag om vårdnadsbidrag införs.

Socialtjänstlagen kompletteras med bestämmelser om att kommuner och enskilda förskolor som får bidrag av en kommun skall lämna uppgift till försäkringskassan om vilka barn i åldern mellan ett och tre år som har plats inom den kommunala respektive enskilda förskoleverksamheten.

Arbetsgruppens förslag: Arbetsgruppen föreslår att vårdnadsbidrag skall utges till alla barn, även de som har kommunal barnomsorg på heltid. Å andra sidan förutsätts att de kommunala barnomsorgsavgifterna för ett- och tvååringar höjs med motsvarande belopp. Förslaget överensstämmer i övrigt i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Moderata kvinnoförbundet, KdS kvinnoförbund, Centerkvinnorna, Husmodersförbundet Hem och Samhälle, samt HARO – Riksorganisationen för valfrihet, Jämställdhet & Föräldraskap tillstyrker uttryckligen införandet av vårdnadsbidrag.

Landsorganisationen i Sverige (LO). Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Kvinnopolitiska utskottet Vänsterpartiet, Svenska kvinnors vänsterförbund och Degerfors kommun avstyrker förslaget.

Svenska Kommunförbundet, Stockholms och Faluns kommuner anser att administrationen av vårdnadsbidraget måste hållas i sär från kommunernas barnomsorgsavgifter.

De statliga myndigheterna tar inte ställning till vårdnadsbidragsreformen som sådan. Socialstyrelsen varnar dock för att systemet med höjda kommunala barnomsorgsavgifter för barn för vilka vårdnadsbidrag utgår kan leda till generella avgiftshöjningar inom barnomsorgen.

Rätt till vårdnadsbidrag

Vårdnadsbidraget är, i likhet med barnbidraget, tänkt att utan någon inkomst- eller behovsprövning utges till den som har barn. Ur administrativ synpunkt är det därför lämpligt att i möjligaste mån ha samma regler om vem som skall uppbära bidraget, om utbetalning m.m.

Barnbidrag utges för barn, som är svenska medborgare och bosatta i riket. Även för utländska barn, bosatta i Sverige, utges i princip barnbidrag om barnet eller en av föräldrarna sedan minst sex månader vistas i riket. Under vissa förutsättningar är ett barn som lämnar Sverige att anse som bosatt här (1 § lagen [1947:529] om allmänna barnbidrag). Som allmän förutsättning för barnbidrag gäller således att barnet anses bosatt i riket.

Regeringen anser att övervägande skäl talar för att samma kategori barn inom åldersintervallet ett-två år som berättigar till barnbidrag skall kunna berättiga till vårdnadsbidrag. Förutom att en sådan ordning enligt vår uppfattning är sakligt motiverad torde den även vara motiverad från administrativ synpunkt eftersom den medför en möjlighet att samordna de administrativa rutinerna.

Det finns dock situationer då vårdnadsbidrag bör utges med lägre belopp eller inte alls. Vårdnadsbidraget är avsett som ett stöd för den som väljer att avstå från förvärvsarbete för att själv vårda sitt barn eller som väljer annan barnomsorg än den som tillhandahålls av eller får ekonomiskt stöd av en kommun. Vårdnadsbidrag bör därför inte utges för tid då barnet har en heltidsplats inom kommunal barnomsorg eller enskild barnomsorg som får bidrag av en kommun. Med heltidsplats avser vi mer än 30 timmar per vecka. Om barnet inom sådan barnomsorg har en plats som avser 16 – 30 timmar per vecka bör vårdnadsbidrag utges med 700 kronor per månad och om platsen avser högst 15 timmar per vecka med 1 350 kronor per månad. Fullt vårdnadsbidrag 2 000 kronor utges om sådan barnomsorgsplats överhuvudtaget inte utnyttjas. Såsom har anförts i avsnitt 4 undviks därmed också den rundgång av pengar och det administrativa merarbete för kommunerna som arbetsgruppens förslag skulle ha lett till.

Erfarenheterna av de tidsgränser som här föreslås bör givetvis bli föremål för noggrann uppföljning, särskilt med avseende på de deltidssarbetandes situation.

Vårdnadsbidrag bör, liksom barnbidrag, inte heller utges för tid då dagbidrag åt asylsökande m.fl. lämnas för barnet. I prop. 1993/94:94 föreslås att den nuvarande lagen (1988:153) om bistånd åt asylsökande m.fl. skall bli ersatt med en ny lag om mottagande av asylsökande m.fl. den 1 juli 1994. Biståndet för den dagliga livsföringen kallas i förslaget till ny lag för dagersättning. Dagbidraget (liksom dagersättningen) skall tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå. Barnets levnadskostnader är tänkt att täckas i sin helhet av biståndet.

Slutligen anser vi att det inte ligger i linje med vårdnadsbidragets syfte att låta bidraget utges under tid som ett barn vårdas i ett hem för vård eller boende. Bidraget skulle i det fallet bara bidra till att betala kommunens kostnader för vården.

Handläggande myndigheter

Administrativa och praktiska skäl talar för att i huvudsak samma ordning bör gälla för vårdnadsbidrag som för barnbidrag också i fråga om handläggningen och tillsynen. Det innebär att vårdnadsbidraget bör handhas av Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Beslut om bidrag fattas av den försäkringskassa, hos vilken den som uppbär bidraget är inskriven. Försäkringskassan beslutar alltså om bidrag skall utges eller inte, med vilket belopp det skall utges, till vem bidrag skall utbetalas om inte huvudregeln följs samt om återbetalning av bidrag. Riksförsäkringsverket sköter utbetalningen av bidraget och har tillsyn över försäkringskassornas befattning med bidraget.

Till skillnad från vad som gäller för barnbidraget bör dock krävas att föräldrarna till alla barn i de aktuella åldrarna informeras om rätten till vårdnadsbidrag varefter den som önskar få vårdnadsbidrag inget en anmälan till försäkringskassan. I anmälan skall föräldern bl.a. ange om barnet har barnomsorg utom hemmet och i så fall vilken typ av barnomsorg och hur många timmar platsen är avsedd att omfatta. Om förhållandena ändras efter det att vårdnadsbidrag har beviljats måste föräldrarna omgående anmäla detta till försäkringskassan. Om försäkringskassan får reda på att sådana ändrade förhållanden skett som påverkar rätten till vårdnadsbidrag utan att anmälan om detta kommit in åligger det kassan att aktualisera fråga om återbetalningsskyldighet.

Socialtjänstlagen (1980:620) bör kompletteras med bestämmelser om att kommuner och enskilda förskolor som får bidrag av en kommun skall lämna uppgift till försäkringskassan om vilka barn i åldern mellan ett och tre år som har plats inom den kommunala respektive enskilda förskoleverksamheten.

Rätten att uppbära vårdnadsbidrag

Arbetsgruppen föreslår att det skall vara samma betalningsmottagare av vårdnadsbidraget som av barnbidraget. I fråga om barnbidraget gäller följande (4 § lagen [1947:529] om allmänna barnbidrag).

- För barn som står under föräldrarnas gemensamma vårdnad utbetalas barnbidraget som huvudregel till barnets mor, men om föräldrarna gör anmälan till allmän försäkringskassa betalas barnbidraget i stället ut till fadern.
- Är den förälder, som enligt föregående stycke har rätt att uppbära bidrag, till följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak för *längre tid förhindrad* att delta i vården, tillkommer rätten att uppbära bidraget den andre föräldern.
- Om föräldrarna gemensamt har vården om ett barn men barnet *varaktigt bor tillsammans med endast en av föräldrarna*, tillkommer

- rätten att uppbära barnbidraget efter anmälan till försäkringskassan den förälder som barnet bor hos.
- Står barnet *inte under föräldrarnas gemensamma vårdnad*, tillkommer rätten att uppbära barnbidraget den som har vårdnaden om barnet.
 - Har *två särskilt förordnade förmyndare* utsetts att utöva vårdnaden gemensamt, skall vad som gäller för barnets fader eller moder i stället gälla den manlige respektive kvinnliga förmyndaren.
 - I fråga om rätten att uppbära barnbidrag likställs med föräldrar de, som med socialnämndens tillstånd har tagit emot ett utländskt barn för vård och fostran i syfte att adoptera det.
 - Försäkringskassan får på framställning av socialnämnd förordna att barnbidrag för barn som genom socialnämndens försorg placerats i ett enskilt hem, skall uppbäras av den som fostrar barnet. Har barnet placerats i enskilt hem av annan än socialnämnd, får sådant förordnande meddelas på framställning av den som uppbär bidraget.

Administrativa och ekonomiska skäl talar för att det bör vara samma bidragsmottagare av vårdnadsbidraget som av barnbidraget. En annan ordning leder till en avsevärt dyrare administrativ hantering.

Vårdnadsbidraget gäller under två år av barnets levnad medan barnbidraget normalt gäller under sexton år. Även detta talar enligt vår mening mot att skapa olika rutiner för två bidrag som gäller samma kategori av barn. Ingenting hindrar heller att föräldrarna genom överföring mellan bankkonton åstadkommer den fördelning av bidragen som de önskar. Några effekter på inkomstbeskattningen får sådana överföringar dock naturligtvis inte. Med hänsyn till det sagda anser vi att det inte finns tillräckligt tungt vägande skäl att föreslå en ordning som ger möjlighet att ha olika bidragsmottagare för barnbidrag och vårdnadsbidrag.

Lag om vårdnadsbidrag

När det gäller lagreglering av vårdnadsbidrag kan olika lagtekniska lösningar väljas.

En lösning är att införa lagregler om vårdnadsbidrag i lagen (1962:381) om allmän försäkring. Med hänsyn till omfånget av de specialregler som måste införas och vårdnadsbidragets annorlunda karaktär är detta enligt vår uppfattning en mindre lämplig lösning.

En annan modell är att införa lagregler om vårdnadsbidrag i den befintliga lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag. Vad som talar för en sådan modell är att det system som regeringen föreslår i fråga om vårdnadsbidrag i många stycken överensstämmer med det som gäller barnbidraget. Å andra sidan är vårdnadsbidraget annorlunda till sin karaktär i och med att det är skattepliktigt och inte utges, eller utges med lägre belopp, om barnet har viss typ av barnomsorg. Lagen om allmänna barnbidrag skulle behöva döpas om och även disponeras om. Enligt vår uppfattning är därför också denna modell mindre lämplig.

Enligt vår uppfattning är den lämpligaste lagtekniska lösningen att reglera vårdnadsbidraget i en särskild lag. Denna lag får kompletteras med bestämmelser i annan lagstiftning som en konsekvens av att vårdnadsbidraget är skattepliktigt.

Regeringens förslag: Vårdnadsbidraget räknas som intäkt av tjänst enligt kommunalskattelagen.

Skatteplikt enligt lagen om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta gäller även för vårdnadsbidraget.

Enligt uppbördslagen skall preliminärskatt dras från vårdnadsbidraget.

Riksförsäkringsverket skall lämna kontrolluppgift om utbetalat vårdnadsbidrag.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Riksskatteverket och familjeekonomen vid Sparbanken Catharina Andréén har yttrat sig i frågan och anför att ett obeskattat vårdnadsbidrag skulle gjort vårdnadsbidragsreformen enklare och billigare.

Skälen för regeringens förslag:

Beskattningen

Till tjänst räknas anställning, uppdrag och annan inkomstgivande verksamhet av varaktig eller tillfällig natur. Med tjänst likställs enligt 31 § kommunalskattelagen (1928:370) bland annat pension, livränta, undantagsförmåner och periodiskt understöd.

Till intäkt av tjänst hänförs bland annat avlöning, arvode, kostnadsersättning, pension, undantagsförmåner och periodiskt understöd (32 § 1 mom. kommunalskattelagen).

Med hänsyn till vårdnadsbidragets karaktär kan något annat inkomstslag än tjänst inte komma i fråga vid beskattningen. Normalt beskattas en inkomst hos den som faktiskt uppbär den. Någon anledning att ha en annan ordning i fråga om vårdnadsbidrag finns enligt vår uppfattning inte. Föräldrar med gemensam vårdnad om sitt barn kan själva bestämma vem av dem som skall uppbära barnbidraget och vårdnadsbidraget och därmed också styra vem som skall beskattas för vårdnadsbidraget.

I anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen bör uttryckligen anges att vårdnadsbidraget är skattepliktigt som inkomst av tjänst.

Något skäl att undanta vårdnadsbidraget från skatteplikt i de fall mottagaren är bosatt utomlands föreligger inte. Vårdnadsbidraget bör därför omfattas av lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta.

Kontrolluppgift m.m.

Vårdnadsbidraget skall enligt regeringens förslag betalas ut av Riksförsäkringsverket. Riksförsäkringsverket bör enligt 3 kap. 13 § lagen

(1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter även ha att lämna kontrolluppgift om vårdnadsbidrag. Kontrolluppgifter lämnas för den som har fått förmånen.

Möjligheten att använda den nya förenklade deklarationen påverkas inte av att vårdnadsbidraget görs skattepliktigt.

Avdrag för preliminärskatt

Skyldigheten att betala och göra avdrag för preliminärskatt regleras i uppbördslagen (1953:272). Skyldigheten omfattar, förutom vissa räntor och utdelningar, i princip endast ersättning för arbete. I 3 § 2 mom. nämnda lag anges vilka andra ersättningar, bland annat föräldrapenningförmåner och vårdbidrag, som skall likställas med ersättning för arbete.

Det finns enligt regeringens uppfattning skäl att låta det skattepliktiga vårdnadsbidraget ingå i preliminärskattesystemet. Vårdnadsbidraget bör alltså ingå i uppräknningen i 3 § 2 mom. uppbördslagen över ersättningar som omfattas av skyldighet att betala preliminärskatt. Skatteavdrag bör ske enligt vanlig skattetabell.

7 Avdrag för vissa barnomsorgskostnader

Regeringens förslag: Avdrag för kostnader för barnomsorg som inte en kommun har tillhandahållit eller gett bidrag till får göras av den som har uppburit vårdnadsbidrag, om den skattskyldige har förvärvat arbetat eller studerat på minst halvtid.

Avdrag medges endast för barnomsorgskostnad som avser det barn för vilket den skattskyldige uppburit vårdnadsbidraget.

Avdragsrätten begränsas beloppsmässigt till vad som under året har erhållits i vårdnadsbidrag för barnet.

Barnomsorgskostnaden skall vara avdragsgill från första kronan. Den omfattas alltså inte av den s.k. 1 000-kronorsregeln i inkomstslaget tjänst.

Arbetsgruppens förslag: Arbetsgruppen föreslår att avdragsrätten enbart skall gälla för barnomsorg som tillhandahållits i form av förskola eller familjedaghem och som tillhandahållits eller fått bidrag av en kommun. Anordnaren av barnomsorgen skulle vara skyldig att lämna kontrolluppgift om barnomsorgskostnaden till skattemyndigheten. Förslaget överensstämmer i övrigt i princip med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Moderata kvinnoförbundet, KdS-K, Husmodersförbundet, HARO och familjeekonomen Catharina Andréén motsätter sig arbetsgruppens förslag att enbart kostnader för kommunal, eller av kommunen stödd, barnomsorg skall vara avdragsgill vid beskattningen.

Socialstyrelsen är däremot positiv till arbetsgruppens förslag och menar att det innebär en viss form av kvalitetskontroll. Socialstyrelsen fram-

håller dock att kommunerna kommer att få en väsentligt ökad administration om förslaget genomförs.

Prop. 1993/94:148

Skälen för regeringens förslag:

Vilken typ av barnomsorg?

Grundtanken bakom vårdnadsbidraget är att öka föräldrars valmöjligheter när det gäller att ta ansvar för barnets vård och fostran. Ett av syftena med vårdnadsbidraget är i enlighet därmed att bidra till föräldrars möjlighet att betala kostnader för sådan barnomsorg som inte ekonomiskt stöds av en kommun. Såsom har anförts i avsnitt 4 bör i samma syfte också införas en rätt till avdrag vid taxeringen för kostnader för sådan enskild barnomsorg.

Från intäkt av tjänst får avdrag göras för samtliga utgifter, som är att anse som kostnader för fullgörande av tjänsten. Avdrag får enligt 33 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) ske för bland annat kostnad för arbetsbiträde, ökad levnadskostnad och färdkostnad vid resa i tjänsten samt kostnad för facklitteratur. Avdrag får enligt huvudregeln göras till den del kostnaderna överstiger 1 000 kronor.

En klar åtskillnad görs mellan kostnader för intäkternas förvärvande och privata levnadskostnader. För avdragsrätt krävs normalt att kostnaden har ett direkt samband med intäkten. Något sådant direkt samband föreligger inte mellan kostnader för barnomsorg och arbetsinkomster. Detsamma gäller andra kostnader som i första hand är relaterade till barnet t.ex. den merkostnad som uppkommer vid resor till och från arbetet när en längre väg måste köras för att hämta och lämna barnet på daghem. Kostnader av denna typ hänförs till privata levnadskostnader och avdrag medges inte.

En naturlig koppling mellan vårdnadsbidraget och barnomsorgskostnaden saknas också eftersom barnomsorgskostnaden inte är nödvändig för att få vårdnadsbidraget. Regeringen anser ändå att avdragsrätten för barnomsorgskostnader bör kopplas till vårdnadsbidraget. Motiven för avdragsrätten och rätten att uppbära vårdnadsbidrag är desamma. Samma kategori barn avses. Avdragsrätten bör således gälla barnomsorgskostnader för barn för vilka uppbärs vårdnadsbidrag.

Begreppet barnomsorg är inte entydigt. Begreppet kan omfatta, förutom den kommunala barnomsorgen eller annan barnomsorg som får kommunalt stöd, allt ifrån privat förskoleverksamhet utan kommunala bidrag till anställd barnflicka eller till och med privat barnvakt. För att avdrag skall få göras för barnomsorgskostnader bör dock krävas att föräldern förvärvsarbetat eller studerat under sammanlagt minst halvtid. Av allmänna regler följer att kostnaderna skall kunna styrkas genom kvitton. Namn och person- eller organisationsnummer avseende betalningsmottagare skall uppges då avdrag yrkas.

Kostnader för kommunal barnomsorg eller enskild barnomsorg som får bidrag av en kommun bör inte vara avdragsgilla. För barn som stadigvarande vistas i kommunen skall enligt 13 § socialtjänstlagen (1980:620)

bedrivs bl.a. förskoleverksamhet. Förskoleverksamhet i kommunens regi bedrivs i form av förskola, som organiseras som daghem eller deltidsgrupp, i form av familjedaghem samt i form av kompletterande förskoleverksamhet. Kommunen kan också bedriva barnomsorgsverksamhet genom kommunalt anställda dagmammor eller genom att kommunen lämnar bidrag till en privat bedriven förskoleverksamhet i form av t.ex. enskilda förskolor. Den 1 januari 1995 träder vissa ändringar i socialtjänstlagen i kraft som preciserar och skärper kommunernas skyldighet att tillhandahålla barnomsorg och som föreskriver en skyldighet för kommunerna att finansiera bl.a. enskilda förskolor.

Vem skall få göra avdraget?

Vad först gäller frågan om vem som skall vara berättigad till avdrag finns två tänkbara alternativ. Antingen skall avdragsrätten knytas till mottagaren av vårdnadsbidraget. Eller också skall avdragsrätten generellt tillkomma den av föräldrarna eller annan som betalat barnomsorgskostnaderna. Det senare alternativet skulle kunna medföra inte avsedda skattefördelar. Regeringen anser därför att den som skall beskattas för vårdnadsbidraget också skall ha avdragsrätten.

Hur stort avdrag?

Avdrag bör, såsom har anförts ovan, endast få ske för barnomsorgskostnad som hänför sig till ett barn för vilket vårdnadsbidrag utges. Avdraget bör också begränsas till vad som under året erhållits i vårdnadsbidrag för barnet.

Eftersom skattemyndigheterna får uppgift om hur stort vårdnadsbidrag som har betalats ut för barnet torde det inte vålla några skattetekniska problem att kontrollera att avdragsrätten inte överskrids.

En särskild fråga är om det för avdragsrätt skall krävas att kostnaden för barnomsorgen har uppkommit under exakt samma tid som den under vilken bidraget utges. Med tanke på syftet med vårdnadsbidragsreformen skulle en sådan ordning vara att föredra. För detta skulle det emellertid krävas stora administrativa resurser. Exakta uppgifter om för vilka dagar och med vilka belopp samt när barnomsorgsavgift betalats skulle behöva stämmas av med motsvarande uppgifter om utbetalt vårdnadsbidrag. Vi anser att en sådan exakt samordning varken är ekonomiskt försvarbar eller nödvändig. Det får anses tillräckligt att det maximala avdragsbeloppet är begränsat till vad som under året betalats ut i vårdnadsbidrag. Ett absolut krav är emellertid att kostnaden avser just det barn för vilket vårdnadsbidrag erhållits.

Eftersom kontantprincipen gäller för beskattning inom inkomstslaget tjänst kan i vissa fall en särskild årsskifteseffekt uppstå som är svår att undvika. Det gäller sådana situationer där bidraget betalas ut retroaktivt i början av ett år och avser slutet av föregående år, och då föräldern har betalat barnomsorgskostnader för den tid bidraget avser. Bidragsbeloppet kan då inte återopas för avdrag för barnomsorgskostnaden.

En ytterligare fråga är om barnomsorgskostnader skall omfattas av den regel i kommunalskattelagen som föreskriver att kostnader får dras av endast till den del de överstiger 1 000 kronor. För att bidrag och kostnader skall kunna ta ut varandra bör barnomsorgskostnaden inte omfattas av denna regel. För detta talar också att 1 000-kronorsregelns syfte – att inte belasta skattesystemet med avdrag för småbelopp – ändå normalt inte uppnås för dem som har avdragsgilla barnomsorgskostnader.

Konsekvenser för den förenklade självdeklarationen, kontrolluppgifter

Från och med 1995 års taxering införs en ny förenklad självdeklaration. Den förändring som då görs i förfarandet innebär i korthet att skattemyndigheten tillhandahåller deklaranter en förtryckt deklaraionsblankett. De uppgifter som skall förtryckas på blanketten är enligt lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter bl.a. intäkter i inkomstlagen tjänst och kapital samt skuldräntor och vissa andra avdragsposter. De förtryckta uppgifterna grundar sig på kontrolluppgifter från arbetsgivare, banker m.fl.

Om inga ändringar eller kompletteringar behöver göras skall deklaranter skicka tillbaka blanketten med underskrift till skattemyndigheten. Är uppgifterna felaktiga eller ofullständiga skall deklaranter göra de ändringar eller tillägg som behövs på blanketten.

Det nya deklaraionsförfarandet kommer att omfatta i stort sett alla deklaraionssskyldiga med inkomst enbart av tjänst och/eller kapital, däremot inte näringsidkare.

Den förenklade självdeklarationen, som innebär enklare rutiner för såväl de skattskyldiga som för deklaraionsgranskande myndigheter, kommer alltså att kunna lämnas av i princip alla löntagare.

Eftersom vårdnadsbidragsreformen berör ett stort antal människor med vanliga inkomstförhållanden är det önskvärt att deklaraionsförfarandet inte kompliceras i onödan.

Riksförsäkringsverket kommer, enligt vad vi föreslagit ovan, att lämna kontrolluppgift om utbetalade vårdnadsbidrag. Uppgiften kan följaktligen förtryckas i den förenklade självdeklarationen.

Avdrag för barnomsorgskostnader förutsätter dock att den enskilde själv yrkar avdraget och kan uppvisa att han eller hon verkligen har haft kostnaden i fråga. Någon särskild skyldighet för personer som mot ersättning tar hand om andras barn att lämna kontrolluppgift om föräldrarnas kostnader för barnomsorgen bör inte införas. Avdragsrätten för barnomsorgskostnader kommer således att medföra att ett stort antal tilläggsuppgifter kommer att behöva lämnas på den förenklade självdeklarationen.

De vanliga reglerna för inbetalning av arbetsgivaravgifter eller egenavgifter, lämnande av kontrolluppgifter m.m. blir i många fall tillämpliga på den som anlitar en person för barnomsorg respektive erbjuder barnomsorg.

Regeringens förslag: De 90 dagarna i föräldraförsäkringen som ersätts med belopp motsvarande garantinivån slopas, liksom de 90 dagar vid flerbarnsbörd som ersätts på samma sätt.

Garantinivån för föräldrapenningen höjs till 64 kronor per dag.

I fråga om barn som har fyllt tre år vid vårdnadsbidragsreformens ikraftträdande skall äldre föreskrifter gälla i fråga om antalet föräldrapenningdagar och den ekonomiska ersättningen för dessa. Föräldrar till barn som är födda under juli eller augusti 1991 får behålla 60 respektive 30 dagar med belopp enligt garantinivån enligt de äldre bestämmelserna. Har föräldrapenning enligt äldre bestämmelser inte tagits ut före den 1 juli 1996, skall sådan föräldrapenning vara förverkad.

Arbetsgruppens förslag: Arbetsgruppen föreslår att garantinivån höjs till 66 kronor. Förslaget överensstämmer i övrigt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Riksförsäkringsverket påpekar att ersättning inom föräldraförsäkringen kan utges med 1/4 av hel föräldrapenning och att garantinivån därför bör fastställas till ett belopp som är jämt delbart med fyra.

Skälen för regeringens förslag: Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse utges under högst 450 dagar sammanlagt för föräldrarna. Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första (4 kap. 3 § AFL).

Hel föräldrapenning utgör lägst 60 kronor om dagen (garantinivån). Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges med 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för den har varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån. Därutöver utges föräldrapenning för 180 dagar med motsvarande belopp utan krav på viss tids försäkring över garantinivån och 90 dagar med belopp enligt garantinivån. Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning med ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första. Av dessa dagar utges 90 dagar på sjukpenningnivå och 90 dagar med belopp enligt garantinivån (4 kap. 6 § AFL).

Föräldrapenning utges längst till dess barnet har fyllt åtta år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret (4 kap. 3 § femte stycket AFL).

Med anledning av att vårdnadsbidraget införs bör de 90 dagar som berättigar till ersättning enligt garantinivån tas bort. Detsamma gäller dagar som ersätts enligt garantinivån vid flerbarnsbörd.

Garantinivån 60 kronor om dagen har gällt sedan år 1985. Den innebär för hel månad 1 800 kronor. Det finns enligt regeringens uppfattning inte skäl att ha en garantinivå i fråga om föräldrapenningen som är lägre än

vårdnadsbidraget. Det av arbetsgruppen föreslagna beloppet 66 kronor är dock inte jämnt delbart med 4. Det medför att det skulle bli svårigheter vid tillämpningen av reglerna om föräldrapenning. Vi föreslår därför att garantinivån i stället höjs till 64 kronor om dagen.

Föräldrapenning får i princip tas ut till dess barnet har fyllt åtta år. Ett bibehållande av nuvarande ordning innebär alltså att föräldrapenning kommer att kunna utges under samma tid som vårdnadsbidraget. Om en regel införs om att bidraget inte kan tas ut samtidigt med föräldrapenning, eller i vart fall inte samtidigt med hel föräldrapenning, skulle föräldrar ändå kunna tillgodogöra sig båda förmånerna genom att spara föräldrapenningen till dess vårdnadsbidrag inte längre kan erhållas. Detsamma gäller om föräldern uppbär föräldrapenning för ett barn samtidigt som man har rätt till vårdnadsbidrag för ett äldre barn. Vi anser det därför rimligt att det skall vara möjligt att uppbära vårdnadsbidrag och föräldrapenning samtidigt om föräldrarna väljer det framför att förlänga tiden med ersättning.

Övergångsbestämmelser

Reformen med vårdnadsbidrag föreslås träda i kraft den 1 juli 1994. De lagbestämmelser som påverkas av reformen bör så långt möjligt träda i kraft från samma dag. Detta vållar inga särskilda problem utom såvitt avser föräldrapenningen.

Vårdnadsbidragsreformen medför enligt vad som anförs nedan att föräldrar har möjlighet att vara helt lediga för vård av barnet i tre år från barnets födelse. Om en förälder väljer denna möjlighet kan han eller hon få föräldrapenning under barnets första år samt vårdnadsbidrag under de två nästföljande åren. Föräldern kan också välja att ta ut en del av det första årets föräldrapenningdagar efter det att barnet fyllt ett år och till dess barnet har fyllt åtta år.

Den föreslagna ordningen skall jämföras med nuvarande ordning som innebär att en förälder har rätt att vara helt ledig för vård av barn under 18 månader från barnets födelse och rätt till föräldrapenning under 450 dagar fram till dess barnet har fyllt åtta år.

Minskningen av antalet föräldrapenningdagar innebär en försämring för de föräldrar som efter reformens ikraftträdande har rätt till föräldrapenning men inte till vårdnadsbidrag, dvs. de som vid reformens ikraftträdande har barn som är mellan tre och åtta år och som inte har utnyttjat föräldrapenningen fullt ut. För denna grupp bör därför äldre föreskrifter i fråga om rätten till föräldrapenning gälla.

För den grupp som har barn som vid reformens ikraftträdande har rätt till vårdnadsbidrag i mindre än tre månader kan en viss tröskeleffekt uppstå. Denna grupp bör kompenseras så att den inte kommer i ett sämre läge än i dag.

Nuvarande tidsram för uttag av föräldrapenning ger föräldrarna rätt att ta ut föräldrapenning till dess barnet har fyllt åtta år eller den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret. Ett bibehållande av denna regel när det gäller de dagar som ersätts enligt garantinivån med

stöd av övergångsbestämmelsen innebär att man vid handläggning av föräldrapenning och vid underhåll av ADB-system måste hålla kvar gamla rutiner åtminstone till och med år 1999. Regeringen anser inte detta vara ekonomiskt och administrativt försvarbart. Vi föreslår därför att den övergångsvisa tillämpningen av gamla bestämmelserna får gälla under två år efter det att den nya ordningen börjat tillämpas. Det sagda innebär att föräldrar till barn som är födda under augusti 1991 eller tidigare och som har garantidagar inom föräldraförsäkringen kvar får ta ut dessa längst till och med den 30 juni 1996.

9 Rätt till ledighet för vård av barn

Regeringens förslag: Rätten till hel ledighet för vård av barn skall gälla under tre år från barnets födelse.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Arbetsgruppen föreslår också att den särskilda rätt till ledighet som tillkommer adoptivföräldrar skall förlängas till tre år, dvs. även om barnet är över tre år.

Remissinstanserna: Degerfors kommun finner det troligt att längre ledighet kommer att ytterligare försämra kvinnors möjligheter att ta sig tillbaka till arbetsmarknaden. Husmodersförbundet framhåller att kvinnans rätt till yrkesarbete efter vårdåren bör lagstadgas.

Socialstyrelsen efterlyser besked om rätten till förlängd ledighet också är tänkt att innebära rätt till kompletterande socialbidrag under samma tid.

Skälen för regeringens förslag: Arbetstagare har rätt till ledighet för vård av barn dels i form av hel ledighet, dels i form av förkortning av arbetstiden till tre fjärdedelar av normal arbetstid. Rätten till hel ledighet gäller under ett och ett halvt år från barnets födelse, eller i fråga om adoptivbarn, från den tidpunkt när arbetstagaren fått barnet i sin vård. Rätten till förkortning av arbetstiden upphör i princip när barnet har fyllt åtta år (3 § lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.). Därutöver har arbetstagare rätt till ledighet under tid då arbetstagaren uppbär föräldrapenningförmån samt, vad gäller kvinnor, under minst sex veckor före den beräknade tidpunkten för nedkomsten och sex veckor efter nedkomsten. Kvinnliga arbetstagare har också rätt att vara lediga för amning (4 § samma lag).

Som en konsekvens av införandet av vårdnadsbidrag bör rätten till *hel* ledighet för vård av barn (3 §) förlängas från ett och ett halvt till tre år från barnets födelse. Rätten till förkortning av arbetstiden påverkas inte. Den rätt till ledighet som regleras i 4 § påverkas inte heller av ändringen.

Beträffande adoptivbarn finns inte samma anledning att förlänga den särskilda rätt till ledighet som är relaterad till när arbetstagaren fick barnet i sin vård. Den regeln får betydelse när barnet är äldre än ett och

ett halvt år vid den tidpunkt det kommer till sina adoptivföräldrar. Vårdnadsbidrag utges bara till dess barnet fyllt tre år, också när det är fråga om ett adoptivbarn. Adoptivföräldrars särskilda rätt till ledighet bör, enligt regeringens mening, därför även fortsättningsvis gälla under ett och ett halvt åt från den tidpunkt då de fick barnet i sin vård.

Enligt 6 § socialtjänstlagen har den enskilde rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och sin livsföring i övrigt, om hans behov inte kan tillgodoses på annat sätt. Detta torde innebära att den som avstår från att förvärvsarbeta under tre år från barnets födelse inte automatiskt har rätt till kompletterande socialbidrag om inkomsterna blir otillräckliga. Någon ändring i detta avseende bör inte övervägas.

10 Vissa ersättningar och avgifter som inte påverkas av vårdnadsbidraget

Regeringens förslag: Vid beräkning av bostadsbidrag skall bortses från vårdnadsbidrag och barnomsorgskostnader.

Regeringens bedömning: Vårdnadsbidraget bör inte vara sjukpenninggrundande eller pensionsgrundande. Frågan om hur vård av barn i framtiden skall inverka på pensionsrätten i det allmänna pensionssystemet bör behandlas inom ramen för den pågående beredningen av en kommande pensionsreform.

Eftersom vårdnadsbidraget inte är att anse som ersättning för utfört arbete och inte heller är tänkt att vara sjukpenninggrundande eller pensionsgrundande skall det inte ingå i underlaget för beräkning av socialavgifter.

Effekterna av att vårdnadsbidraget inte påverkar underlaget vid beräkning av arbetslöshetsersättning och dagpenning vid arbetsmarknadsutbildning bör följas upp av den kommitté som regeringen avser att tillsätta för att följa och rapportera effekterna av olika reformer inom barnomsorgs- och föräldraförsäkringsområdena.

Arbetsgruppens förslag: Arbetsgruppen föreslår att något undantag inte skall göras för vårdnadsbidrag och barnomsorgskostnader från vad som annars gäller vid beräkning av bostadsbidrag. Förslaget överensstämmer i övrigt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: KdS-K, Husmodersförbundet, HARO och familjeekonomen Catharina Andréen har yttrat sig i frågan och anser inte att vårdnadsbidraget skall inräknas i den bidragsgrundande inkomsten vid beräkning av bostadsbidrag.

Bostadsbidrag

Enligt 10 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag, som skall börja tillämpas den 1 januari 1994, utges bostadsbidrag om den bidragsgrundande inkomsten inte överstiger 110 000 kronor. Om den bidragsgrundande inkomsten är högre, skall bidraget minska med 20 procent av den överskjutande inkomsten. Med bidragsgrundande inkomst menas i princip den för 12 månader framåt beräknade förvärvsinkomsten. Förvärvsinkomsten beräknas enligt 4 § i princip efter samma grunder som enligt kommunalskattelagen.

Bostadsbidrag utgör ett bidrag för att nedbringa den enskildes kostnader för anskaffande och innehav av en fullvärdig bostad. Enligt regeringens mening bör vårdnadsbidraget och barnomsorgskostnader inte påverka storleken på bostadsbidraget. Om det gjorde det skulle en effekt av förslaget bli att det inkomsttillskott som vårdnadsbidraget ger blir mindre för en familj som är berättigad till bostadsbidrag (dvs. i första hand hushåll med relativt låga inkomster, höga boendekostnader och många barn) än en familj som har så höga inkomster att familjen inte har rätt till bidrag.

Arbetslöshetsersättning och dagpenning vid arbetsmarknadsutbildning

Av arbetsgruppens rapport framgår att, om inga ändringar görs i fråga om vad som gäller för arbetslöshetsersättning och dagpenning vid arbetsmarknadsutbildning, kommer arbetslösa småbarnsföräldrar i många fall att få ett betydande inkomsttillskott genom vårdnadsbidraget. Detta kan leda till att arbetslösa föräldrar får låga incitament att aktivt söka arbete. Regeringen anser att denna från samhällsekonomisk synpunkt oönskade effekt av vårdnadsbidragsreformen noga bör följas av den kommitté som vi avser tillsätta för att följa och rapportera effekterna av olika reformer inom barnomsorgs- och föräldraförsäkringsområdena.

Sjukpenning och pension

Sjukpenning är avsedd att ersätta inkomstbortfall vid sjukdom. Vårdnadsbidrag kommer att utges även om föräldern är sjuk. Enligt regeringens mening föreligger därför inte någon anledning att låta vårdnadsbidraget vara sjukpenninggrundande.

Regeringen avser inom ramen för den pågående beredningen av en kommande pensionsreform pröva hur vård av barn skall inverka på rätten till allmän pension i framtiden. Något förslag om lagändringar bör därför inte nu lämnas i detta hänseende. Vårdnadsbidraget bör tills vidare inte vara pensionsgrundande.

Underlag för beräkning av socialavgifter är enligt 2 kap. 3 § lagen (1981:691) om socialavgifter lön i pengar eller annan ersättning för utfört arbete eller annars med anledning av tjänsten, andra skattepliktiga förmåner eller annan ersättning för utfört arbete. Socialavgifter skall dock inte betalas på t.ex. sjukpenning, föräldrapenning, pension och rehabiliteringsersättning (4 § samma kapitel).

Vårdnadsbidraget är vid beräkning av socialavgifter inte att anse som en ersättning för utfört arbete eller ersättning med anledning av ett tjänsteförhållande. Vårdnadsbidraget är inte heller tänkt att vara förmånsgrundande vid beräkning av sjukpenning och pension. Någon särreglering så att bidraget ändå ingår i underlaget för beräkning av socialavgifter bör enligt regeringens mening inte göras.

11 Vissa andra bidrag m.m. som påverkas av vårdnadsbidraget

Regeringens bedömning: Några undantag från de regler och principer som annars gäller för beräkning av socialbidrag, underhållsbidrag, bidragsförskott och studiemedel bör inte göras i fråga om vårdnadsbidraget. Av det följer att vårdnadsbidraget, om det överstiger eventuellt avdragsgilla barnomsorgskostnader, kan komma att påverka beräkningarna av dessa bidrag.

Konsekvenserna för underhållsbidrag av att vårdnadsbidrag införs bör uppmärksammas i samband med det utredningsarbete som pågår för närvarande om försäkringskassornas medverkan vid fastställande av underhållsbidrag m.m.

Vårdnadsbidrag, efter avdrag för avdragsgilla barnomsorgskostnader, bör även beaktas vid beräkningen av familjebidrag för värnpliktiga.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Socialstyrelsen anser att konsekvenserna av vårdnadsbidraget för underhållsbidrag måste lösas tidigare än vad arbetsgruppens förslag i den frågan leder till.

Försäkringskassaförbundet anser inte att dagpenning vid arbetsmarknadsutbildning skall påverkas av vårdnadsbidraget.

Skälen för regeringens bedömning:

Socialbidrag

Den enskilde har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och sin livsföring i övrigt, om hans behov inte kan tillgodoses på annat sätt. Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå

(6 § socialtjänstlagen, 1980:620). Vid bedömning av vad som är skälig levnadsnivå har kommunerna att utgå från Socialstyrelsens allmänna råd, 1992:4, Socialbidrag.

Lön eller annan inkomst efter skatt skall avräknas från det belopp som anses skäligt för perioden. Detta innebär att även sjukpenning, föräldrapenning och eventuell pension avräknas, liksom andra inkomster, t.ex. räntor, arvoden, underhållsbidrag och bidragsförskott. Om man vid konstruktionen av normen inte har tagit hänsyn till barnbidrag, flerbarnstillägg och studiebidrag skall dessa också avräknas som inkomst.

Socialstyrelsen förordar i sina allmänna råd (s.20) att normer uttrycks som ett bruttobehov så att t.ex. normen för barn i olika åldrar också speglar de verkliga kostnaderna för barnen. Men då skall också bidragen avräknas i dess helhet.

Vid beräkning av socialbidraget läggs normbeloppet för de familjemedlemmar som ingår i hushållet ihop till ett bruttobehov. Därefter dras familjens alla inkomster från denna summa varefter familjens nettobehov täcks genom socialbidraget. Genom vårdnadsbidraget minskar familjens nettobehov eftersom bidraget utgör ett penningtillskott för familjen i de fall barnomsorgskostnaderna inte uppgår till samma belopp.

Enligt regeringens mening torde socialtjänstlagens regler om rätt till bistånd medföra att vårdnadsbidraget, liksom andra inkomster, påverkar storleken på en familjs socialbidrag i de fall rätt till sådant bidrag föreligger. Ett särskilt undantag för just vårdnadsbidrag kan inte komma i fråga.

Såsom vi anfört i avsnitt 9 medför inte heller den förlängda rätten till ledighet att socialtjänstlagens principer för bistånd kan frångås. Den som väljer att inte förvärvsarbeta under tre år från barnets födelse får alltså inte automatiskt rätt till kompletterande socialbidrag om inkomsterna blir otillräckliga.

Underhållsbidrag och bidragsförskott

Föräldrarna svarar för underhåll åt barnet efter vad som är skäligt med hänsyn till barnets behov och föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga. När föräldrarnas underhållsskyldighet bestäms skall hänsyn tas till barnets egna inkomster och tillgångar samt till barnets sociala förmåner (7 kap. 1 § FB).

En förälder skall fullgöra sin underhållsskyldighet genom att betala underhållsbidrag till barnet, om föräldern inte har vårdnaden om barnet och inte heller varaktigt bor tillsammans med barnet eller har vårdnaden om barnet gemensamt med den andra föräldern men barnet varaktigt bor tillsammans med endast den andra föräldern (7 kap. 2 § FB).

När underhållsbidrag bestäms får den bidragsskyldige förbehålla sig ett belopp för eget eller annans underhåll (7 kap. 3 § FB).

Bidragsförskott betalas till barn som inte bor tillsammans med båda sina föräldrar. Bidragsförskottet består av två delar; ett egentligt förskott, som svarar mot fastställt underhållsbidrag, och ett utfyllnadsbidrag, som utgör

skillnaden mellan det fastställda underhållsbidraget och bidragsförskottet som är 40 procent av basbeloppet.

Hur barnets behov av underhållsbidrag räknas ut framgår inte av lagen utan principerna har lagts fast i lagförarbeten och praxis.

Socialstyrelsen har utfärdat allmänna råd 1989:6 "Underhållsbidrag till barn". Vid beräkning av barns normalbehov upptas följande poster: schabloniserad levnadskostnad, barnomsorgsavgift, merkostnad för handikappat barn, barnets nettolön av varaktig anställning, allmänt barnbidrag – dock ej flerbarnstillägg, studiebidrag, handikappersättning m.m. samt inkomst av kapital som barnet har.

Dom eller avtal om underhållsbidrag kan jämkas av domstol, om ändring i förhållandena föranleder det (7 kap. 10 § föräldrabalken).

Ett vårdnadsbidrag påverkar föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga. Socialstyrelsen bör i sina allmänna råd ge närmare ledning i frågor om hur underhållsbidrag skall beräknas med anledning av reformen om vårdnadsbidrag.

Ett vårdnadsbidrag kan således innebära ändrade förutsättningar som kan föranleda krav på jämkning. Konsekvenserna av vårdnadsbidragsreformen i fråga om underhållsbidragen bör lämpligen uppmärksammas i samband med det utredningsarbete som för närvarande pågår om de allmänna försäkringskassornas medverkan vid fastställande av underhållsbidrag m.m.

Bidragsförskottet utges, som framgår ovan, med högst 40 procent av basbeloppet oberoende av om underhållsbidrag fastställts och utan begränsning till det fastställda bidragets storlek. Enligt regeringens uppfattning bör bidragsförskottet därför inte påverkas av vårdnadsbidraget. En följd av detta blir att skillnaden mellan ett underhållsbidrag som grundar sig på föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga och bidragsförskottet kan komma att öka under den tid som vårdnadsbidraget utges vilket i sin tur medför motsvarande högre kostnader för staten. Detta beror på att den förälder som har hand om barnet får ökad ekonomisk förmåga genom vårdnadsbidraget, vilket leder till att föräldern kan täcka mer än annars av barnets behov av underhåll. Detta medför i sin tur att barnets behov av bidrag från den andre föräldern kan komma att minska.

Studiemedel

De nuvarande reglerna om studiestöd innebär att vårdnadsbidrag och barnomsorgskostnader kommer att beaktas på samma sätt som i skattereglerna.

Familjebidrag för värnpliktiga m.fl.

Rätt till bl.a. familjepenning och bostadsbidrag har värnpliktiga m.fl. enligt familjebidragsförordningen (1991:1492). Vid bestämmande av familjepenning och bostadsbidrag skall från summan för månad av högsta belopp avräknas beräknad inkomst före skatt för månad som belöper på

tjänstgöringstiden. Bland inkomster räknas makes/makas inkomst av arbete samt sociala förmåner, barns inkomst i form av underhållsbidrag, sociala förmåner samt den tjänstepliktiges inkomst av arbete som han utför under fritid eller övningsuppehåll samt sjukpenning som träder i stället för sådan inkomst (13 § familjebidragsförordningen, 1991:1492). Barnbidrag ingår inte i den beräknade inkomsten.

Vårdnadsbidraget är att anse som en social förmån och kommer följaktligen att ingå i beräkningen av familjebidragen för värnpliktiga m.fl. Avdrag bör då få göras för vid beskattningen avdragsgilla barnomsorgskostnader.

12 Anslagsfrågor

Femte huvudtiteln

A.9 Vårdnadsbidrag

1994/95 Nytt anslag (Förslag) 3 700 000 000

Bruttokostnaden för ett vårdnadsbidrag kombinerat med en avdragsrätt för styrkta kostnader för barnomsorg som inte får offentligt stöd kan beräknas till 3 700 miljoner kronor. Skatteintäkterna kan beräknas till 900 miljoner kronor. Förslaget att avskaffa de tre månaderna med ersättning enligt garantinivån i föräldraförsäkringen innebär en besparing på 500 miljoner kronor. Nettokostnaden för reformen blir därmed 2 300 miljoner kronor.

En närmare redovisning av beräkningsförutsättningarna återfinns i bilaga 5.

Förslaget har finansierats genom budgetförstärkningar i den nyligen framlagda budgetpropositionen.

Reglering mellan staten och kommunsektorn

De ökade skatteintäkterna för kommunerna föranleder en reglering mellan staten och kommunsektorn. Förslaget avses träda i kraft den 1 juli 1994 varför en reglering för andra halvåret 1994 kommer att göras i samband med kompletteringspropositionen 1994.

Genomförandekostnader för Riksförsäkringsverket och försäkringskassorna samt skatteförvaltningen

För administrationen av vårdnadsbidrag som skall utbetalas redan i juli 1994 måste ett tillfälligt ADB-system byggt på befintliga register skapas. Kostnaderna härför, inklusive konstruktion av separata aviseringsrutiner, kan beräknas till 5,7 miljoner kronor, varav 4,9 miljoner kronor avser

innevarande budgetår. Kostnaderna för blanketter, porto samt information beräknas till sammanlagt 4,2 miljoner kronor. Även dessa kostnader belastar innevarande budgetår. För den löpande administrationen; bl.a. månatlig information till nytillkommande bidragsberättigade samt portokostnader, beräknas Riksförsäkringsverkets kostnader till ca 16,3 miljoner kronor per budgetår.

På sikt måste ett autonomt ADB-system för vårdnadsbidrag skapas. Kostnaderna härför beräknas till 15,5 miljoner kronor. Utvecklingsarbetet påbörjas hösten 1994. För utvecklingsarbete under budgetåret 1994/95 bör 7,5 miljoner kronor anvisas.

För administrationen av vårdnadsbidraget vid försäkringskassorna beräknas kostnaden för budgetåret 1994/95 till 22,4 miljoner kronor.

Övergångsreglerna för garantidagarna inom föräldraförsäkringen innebär att samtliga berättigade försäkrade måste ta ut kvarstående garantidagar mellan den 1 juli 1994 och den 30 juni 1996. Det ökade resursbehovet för utbetalning av garantidagar beräknas till 17,6 miljoner kronor för vardera budgetåret 1994/95 och 1995/96.

För skatteförvaltningen innebär reformen administrativa merkostnader i första hand vid deklarationskontrollen beträffande avdrag för barnomsorgskostnader. Beräknad årlig merkostnad uppgår till 1,5 miljoner kronor.

13 Författningskommentar

13.1 Förslaget till lag om vårdnadsbidrag

1 §

Enligt 1 § skall vårdnadsbidrag lämnas som bidrag till vård av barn i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

2 §

Frågor om vårdnadsbidrag skall enligt denna paragraf handläggas av Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

3 §

Första stycket föreskriver för vilka barn vårdnadsbidrag lämnas. Samma princip som i fråga om allmänt barnbidrag föreslås gälla. Bidraget lämnas för barn som är svenska medborgare och bosatta i Sverige.

Bidraget lämnas också för ett i Sverige bosatt utländskt barn, om barnet eller någon av dess föräldrar sedan minst sex månader vistas i Sverige. Kravet på att man skall vara bosatt i Sverige anses uppfyllt först när uppehållstillstånd har beviljats. Lämnas därefter dagbidrag enligt lagen (1988:153) om bistånd åt asylsökande m.fl. så skall, enligt 6 §, inte vårdnadsbidrag utges samtidigt.

I förtydligande syfte har vissa redaktionella ändringar gjorts i förhållande till förslaget i lagrådsremissen.

I enlighet med vad *Lagrådet* förordat har i ett *andra stycke* införts en upplysning om att kravet på föregående vistelse här i landet inte gäller om något annat är särskilt föreskrivet. Upplysningen är tillkommen med tanke på att kravet på en vistelsetid om minst sex månader inte kan göras gällande mot medborgare i ett EES-land som omfattas av artikel 7.2 i förordning (EEG) nr 1612/68 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen som blivit gällande i Sverige genom lagen (1992:1163) om arbetskraftens fria rörlighet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Dessa regler kräver likabehandling av EES-ländernas medborgare i fråga om sociala förmåner.

4 §

I vissa fall skall ett barn som lämnar Sverige fortfarande anses bosatt här. Det gäller dels om vistelsetiden är avsedd att vara längst sex månader, dels medföljande barn till den som av en statlig arbetsgivare sänds till ett annat land för arbetsgivarens räkning, dels medföljande barn till en person som i annat fall är anställd i utlandet av svenska kyrkan, ett trossamfund, ett organ som är knutet till ett sådant samfund eller en svensk ideell organisation som bedriver biståndsverksamhet om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst tre år. Bestämmelsen skiljer sig endast lagtekniskt från vad som gäller för barnbidrag. Någon skillnad i sak är inte avsedd.

5 §

I paragrafen föreskrivs att fullt vårdnadsbidrag är 2 000 kronor per månad. Om barnet har plats inom kommunal barnomsorg eller enskild barnomsorg som får bidrag av en kommun är vårdnadsbidraget 1 350 kronor per månad om platsen avser högst 15 timmar per vecka och 700 kronor per månad om platsen avser mer än 15 timmar men högst 30 timmar per vecka. Om barnet har en sådan plats som avser mer än 30 timmar per vecka utges enligt bestämmelsen inget vårdnadsbidrag alls.

6 §

Under tid då en utlänning har rätt till bistånd för sin dagliga livsföring (dagersättning) enligt den i prop. 1993/94:94 föreslagna lagen om mottagande av asylsökande m.fl. utges enligt *första punkten* i denna paragraf inte vårdnadsbidrag. Det förslag till lag som det, på *Lagrådets* inrådan, hänvisas till är tänkt att fr.o.m. den 1 juli 1994 ersätta den nu gällande lagen (1988:153) om bistånd åt asylsökande m.fl. Dagersättning, liksom dagbidrag enligt 9 § i nu gällande lag, skall tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå och täcka barnets levnadskostnader i sin helhet. Barnbidrag utges inte heller i dessa fall.

Enligt *andra punkten* utges vårdnadsbidrag inte heller för tid när ett barn vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten. Det

ligger inte i linje med vårdnadsbidragets syfte att betala ut bidrag i dessa situationer, eftersom bidraget i det fallet bara skulle bidra till att betala kommunens kostnader för vården.

7 §

I *första stycket* anges att vårdnadsbidraget utges från och med månaden efter den då barnet har fyllt ett år till och med den månad under vilken barnet fyller tre år.

Då bidraget skall börja utges eller upphöra av andra skäl, eller vid ändring av bidragets storlek, gäller enligt *andra stycket* som huvudregel att ändringen i fråga om bidraget skall gälla från och med den månad som kommer efter den då förhållandena ändrades. Om de ändrade förhållandena inträffat den 1 i månaden (barnet börjar t.ex. på en förskola den 1 september) skall ändringen vad gäller rätten till eller storleken av vårdnadsbidraget dock gälla från och med den månaden (vårdnadsbidrag utgår inte för september).

8 §

Denna paragraf föreskriver vem som är bidragsmottagare. Rätten att uppbära vårdnadsbidraget tillfaller den som uppbär allmänt barnbidrag för barnet, se närmare om dessa regler i den allmänna motiveringen avsnitt 5. Detta medför att samma förälder alltid uppbär barnbidraget och vårdnadsbidraget. Det finns alltså inte möjlighet att ha olika mottagare av barnbidrag och vårdnadsbidrag. Utbetalning kan dock undantagsvis ske till annan, se 14 §. Det är administrativa och ekonomiska skäl som är motivet till denna ordning. Om barnbidraget t.ex. utbetalas till en familjehemsförälder skall även vårdnadsbidraget utges till denne.

Vårdnadsbidraget tillkommer således föräldern eller annan person som har rätt att uppbära vårdnadsbidraget enligt denna paragraf och inte barnet.

9 §

Ärenden om vårdnadsbidrag prövas enligt denna paragraf av den försäkringskassa hos vilken den bidragsberättigade är eller skulle ha varit inskriven om åldersvillkoret varit uppfyllt. Med bidragsberättigad avses enligt 8 § den som uppbär det allmänna barnbidraget för barnet. Frågan om vårdnadsbidrag skall börja utges eller höjas tas upp av kassan när en anmälan inkommit enligt 10 §. En lagteknisk ändring i förhållande till förslaget i lagrådsremissen har gjorts på *Lagrådets* inrådan.

10 §

Den som vill uppbära vårdnadsbidrag skall enligt *första stycket* inge en skriftlig anmälan till den försäkringskassa som enligt 9 § har att pröva frågan. Om man önskar det högre bidragsbeloppet, och tidigare haft den lägre, krävs en ny anmälan. Vidare föreskrivs att anmälan skall innehålla vissa uppgifter om barnomsorg liksom andra uppgifter som behövs för

att försäkringskassan skall kunna bedöma om rätt till vårdnadsbidrag föreligger, och i så fall med vilket belopp bidraget skall utges.

Uppgifterna skall enligt *andra stycket* lämnas med en på heder och samvete avgiven försäkran om dess riktighet.

I *tredje stycket* begränsas den tid för vilken vårdnadsbidrag retroaktivt kan utges till tre månader före den månad då anmälan gjorts.

Paragrafen har lagtekniskt utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

11 §

Enligt denna paragraf kan försäkringskassan, om det finns sannolika skäl därtill, besluta om att hålla inne eller minska en utbetalning till dess slutligt beslut i frågan fattats.

I förhållande till förslaget i lagrådsremissen har första och andra styckena strukits. Regeringen delar därvid *Lagrådets* synpunkt att behov av sådan reglering, som gällde provisoriska beslut om att vårdnadsbidrag skall betalas ut, knappast finns.

12 §

I *första stycket* föreskrivs att den som uppbär vårdnadsbidraget till försäkringskassan skall anmäla om barnet fått plats inom sådan barnomsorg som anges i 5 §, om det antal timmar per vecka som barnets plats inom sådan barnomsorg avser har utökats så att rätten till eller storleken av vårdnadsbidraget påverkas liksom andra omständigheter som innebär förändringar i fråga om rätten till eller storleken av vårdnadsbidraget, t.ex. att man avser att flytta till ett annat land för längre tid än sex månader.

Anmälan skall enligt *andra stycket* göras så snart den bidragsberättigade får kännedom om omständigheten. Det innebär t.ex. att en person vars barn skall börja på en förskola som är kommunal, eller som får bidrag av en kommun, skall anmäla det till försäkringskassan så fort den planerade barnomsorgen är bestämd. Detsamma gäller om antal timmar som barnomsorgen omfattar skall öka så att något vårdnadsbidrag inte längre skall utgå. Såsom anförts i den allmänna motiveringen, avsnitt 5, kan det annars bli fråga om återbetalningsskyldighet enligt 16 §.

Paragrafen har i förhållande till förslaget i lagrådsremissen justerats redaktionellt i enlighet med *Lagrådets* synpunkter.

13 §

Paragrafen anger tidsintervallet för utbetalning. Vårdnadsbidraget utbetalas således månadsvis. I förhållande till förslaget i lagrådsremissen har orden "genom Riksförsäkringsverket" strukits såsom onödiga. Att i lagtexten slå fast vilken myndighet som skall ombesörja utbetalningen är också opraktiskt om ändrade rutiner skulle anses önskvärt.

14 §

Första stycket. I likhet med vad som gäller för barnbidrag kan, om det finns synnerliga skäl, bidrag på framställan av socialnämnd betalas ut till den av föräldrarna som inte uppbär bidraget med stöd av 8 § eller annan lämplig person eller till nämnden.

Det är fortfarande den som har anmält önskemål om vårdnadsbidrag och fått beslut om rätt till bidraget (dvs. en person som avses i 8 §) som skall anses uppbära bidraget och som skall beskattas för det osv. Paragrafen reglerar endast frågan om utbetalning. En situation som avses här kan t.ex. vara att det är klarlagt att vårdnadsbidraget används för att finansiera missbruk av alkohol eller narkotika eller att mottagaren drabbats av psykisk sjukdom.

Med hänsyn till att preliminärskatt skall dras från vårdnadsbidraget (se förslaget till ändring i uppbördslagen) torde detta normalt inte medföra några skattemässiga konsekvenser för den formella mottagaren. Det säger sig självt att det vid längre tids psykisk sjukdom e.d. är lämpligt att den andre föräldern ser till att han själv får barnbidraget, och därigenom också vårdnadsbidraget.

Försäkringskassan bör i första hand pröva om inte bidraget kan betalas ut till någon barnet närstående person, som kan förväntas använda bidraget till barnets bästa, till exempel den andre av barnets föräldrar eller en nära släkting. Finns inte någon sådan person kan bidraget lämnas till socialnämnden för att användas för barnets bästa.

Enligt *andra stycket* skall bidrag som betalas ut enligt första stycket användas för barnets bästa.

En motsvarande regel finns i 5 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag.

15 §

Paragrafen innehåller en preskriptionsbestämmelse i fråga om lyftande av vårdnadsbidrag som överensstämmer med vad som gäller för barnbidrag.

16 §

Paragrafen innehåller en föreskrift om återbetalningsskyldighet i vissa fall om bidrag betalats ut felaktigt eller med för högt belopp. Bestämmelsen har 28 § andra stycket lagen (1993:737) om bostadsbidrag som förebild. Liknande bestämmelser gäller också för barnbidraget och olika socialförsäkringsförmåner.

Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Det innebär i förhållande till förslaget i lagrådsremissen, förutom vissa mindre redaktionella ändringar, att orden "dra av ett skäligt belopp som återbetalning av det felaktigt utbetalade beloppet" ersatts med orden "hålla inne ett skäligt belopp i avräkning på vad som lämnats för mycket". Anledningen är att det förra uttryckssättet kan tolkas som att det belopp som dras av skall anses utgöra full återbetalning av det utbetalade, vilket inte är avsikten.

17 §

I denna paragraf regleras omprövnings-, ändrings- och besvärsförfarandet i fråga om försäkringkassas beslut om vårdnadsbidrag. Vidare finns en bestämmelse om att socialförsäkringsnämnd i vissa fall skall ompröva beslut om återbetalningsskyldighet.

18 §

Med hänsyn till syftet med vårdnadsbidraget upptas i denna bestämmelse ett förbud mot överlåtelse och utmätning av rätten till vårdnadsbidrag. Detsamma gäller bl.a. rätt till barnbidrag. Det innebär att fordran på ersättning som inestår hos Riksförsäkringsverket eller försäkringkassan inte får utmätas. Ersättningen får inte heller överlätas innan den är tillgänglig för lyftning.

19 §

I paragrafen föreskrivs att de bestämmelser om uppgiftsskyldighet för statliga och kommunala myndigheter, arbetsgivare och försäkringsinrättningar som gäller enligt 20 kap. 9 § lagen om allmän försäkring också skall gälla i ärenden om vårdnadsbidrag.

20 §

Av denna paragraf framgår att Riksförsäkringsverket skall utöva tillsyn över försäkringkassornas hantering av vårdnadsbidragsärenden.

21 §

I paragrafen bemyndigas regeringen att träffa överenskommelser med andra länder om vårdnadsbidrag. Den föreslagna bestämmelsen överensstämmer med 20 kap. 15 § lagen om allmän försäkring och 19 § lagen om allmänna barnbidrag.

Sverige har slutit ett antal socialförsäkringskonventioner med andra länder.

Regeringen har enligt bestämmelsen rätt att träffa överenskommelse med främmande makt både om utsträckt tillämpning av lagen om vårdnadsbidrag och om undantag i vissa fall från vad i lagen är stadgat. Bestämmelsen är i första hand avsedd att skapa rimliga effekter för dels medföljande barn till arbetstagare som utsänts av svenska arbetsgivare för att under viss tid utföra arbete i ett konventionsland dels barn som medföljer arbetstagare som av en arbetsgivare i ett konventionsland sänds till Sverige för att under en viss tid arbeta här. I båda fallen har målsättningen, när konventioner slutits, regelmässigt varit att det utsändande landets lagstiftning skall fortsätta att gälla och det andra landets lagstiftning skall vika.

13.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

4 kap.

3 §

I *första stycket* har antalet dagar som berättigar till föräldrapenning sänks från 450 dagar till 360 dagar. Ändringen är föranledd av att de 90 dagar som berättigar till ersättning enligt garantinivån slopas i 4 kap. 6 § tredje stycket.

Enligt *andra stycket* sänks antalet dagar som berättigar till ersättning vid flerbarnsbörd från 180 dagar per barn till 90 dagar.

6 §

I *första stycket* har garantinivån höjts till 64 kronor för att vara mer i nivå med vårdnadsbidraget.

I *tredje och fjärde styckena* har, i konsekvens med ändringen i 3 §, de 90 dagar som berättigar till ersättning enligt garantinivån slopats. Ändringen får till följd att all föräldrapenning utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning. Vidare har i klargörande syfte orden "för varje barn" strukits och ersatts med i tredje stycket. Annars kan det uppfattas som att en förälder vid flerbarnsbörd för varje barn erhåller 180 dagar enligt detta stycke, förutom enligt fjärde stycket. I förtydligande syfte har slutligen i tredje stycket ordet "resterande" lagts till före "180".

7 §

Vissa redaktionella ändringar har gjorts i klargörande syfte. Uppreppningar av sådant som regleras i 6 § har strukits. Hänvisningen till 6 § görs tydligare.

21 kap.

1 §

Eftersom den högsta nivån för den frivilliga sjukförsäkringen inte skall höjas motsvarande vad som föreslås beträffande garantinivån inom föräldraförsäkringen har kopplingen till 4 kap. 6 § i denna paragraf tagits bort. Den högsta nivån för den frivilliga sjukförsäkringen är således även fortsättningsvis 60 kronor. I förhållande till lagrådsremissen har endast en mindre redaktionell ändring gjorts.

Övergångsbestämmelser

För barn som inte kommer i åtnjutande av vårdnadsbidrag eller som vid reformens ikraftträdande har rätt till vårdnadsbidrag i mindre än tre månader medför reformen en försämring så till vida att de går miste om föräldrapenningdagar utöver 360 dagar utan rätt till vårdnadsbidrag i stället. För dessa barn har därför i *andra punkten* införts en tidsbegränsad övergångsbestämmelse. Den innebär att de gamla reglerna om antal dagar

med garantnivå fortsätter att gälla för dem som inte alls får del av vårdnadsbidraget, dvs. barn mellan tre och åtta år. Den som endast får vårdnadsbidrag en månad får behålla 60 garantidagar (dvs. dagar som uteslutande kan tas ut enligt garantnivån) enligt de gamla reglerna och den som får vårdnadsbidrag två månader får behålla 30 garantidagar. Har sådana garantidagar inte tagits ut före juli 1996 är de dock förverkade. I förhållande till förslaget i lagrådsremissen har på *Lagrådets* inrådan, i förtydligande syfte, tillagts att de dagar man talar om är de som uteslutande kan utges enligt garantnivån.

Efter lagrådsgranskningen har vidare en *tredje punkt* lagts till i syfte att ge föräldrar till de barn som är mellan ett och tre år vid ikraftträdandet och som det inte utges något vårdnadsbidrag för (de har exempelvis en heltidsplats inom kommunal barnomsorg) lite längre tid på sig att ta ut de "garantidagar" man har kvar.

13.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.

3 §

I *andra stycket* har som en konsekvens av införandet av vårdnadsbidrag införts den ändringen att rätten till *hel* ledighet för vård av barn förlängs från 18 månader till tre år. Adoptivföräldrar har dock; liksom tidigare, alltid rätt till *hel* ledighet under ett och ett halvt år från tidpunkten då föräldrarna fått barnet i sin vård. Det har endast gjorts en redaktionell justering i den bestämmelsen.

Rätten till förkortning av arbetstiden gäller som tidigare enligt *tredje stycket* till dess barnet har fyllt åtta år eller vid den senare tidpunkt då det har avslutat det första skolåret.

Enligt övergångsbestämmelserna krävs en ny anmälan enligt 7 § för ledigheter som pågår vid ikraftträdandet, om man vill ha längre ledighet i enlighet med den nya bestämmelsen. Bestämmelsen har i förtydligande syfte formulerats något annorlunda än förslaget i lagrådsremissen.

13.4 Förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

33 §

I *1 mom.* har ett nytt *femte stycke* införts. Det föreslagna tillägget innebär att avdrag från intäkt av tjänst i vissa fall får göras för barnomsorgskostnad som avser ett barn för vilket vårdnadsbidrag uppburits under året. Avdrag medges enligt bestämmelsen i den omfattning som framgår av punkt 8 av anvisningarna. Det är endast den av föräldrarna som uppbär vårdnadsbidraget som får göra avdrag för barnomsorgskostnader. Om den andra föräldern betalat barnomsorgskostnaden föreligger ingen rätt till avdrag för dessa kostnader.

I 2 mom. anges att avdrag för barnomsorgskostnad får ske utan den begränsning som gäller enligt huvudregeln. Det innebär att avdrag får göras för barnomsorgskostnader även till den del kostnaden inte överstiger 1000 kr, se närmare om motivet för detta i avsnitt 7.

Anvisningarna till 32 §

12

I andra stycket av denna anvisningspunkt har tillagts att vårdnadsbidrag skall räknas till skattepliktig intäkt av tjänst. Den som uppbär vårdnadsbidraget enligt 8 § lagen om vårdnadsbidrag är alltså skattskyldig för beloppet, som räknas som intäkt av tjänst.

Därutöver har i tredje stycket ordet "psykiskt" strukits med anledning av ändrad terminologi (se prop. 1992/93:159).

Anvisningarna till 33 §

8.

Avdrag för barnomsorgskostnader medges enligt första stycket om den skattskyldige förvärvat arbetat eller studerat under sammanlagt minst halvtid och kostnaden avser barnomsorg som inte tillhandahållits av en kommun eller fått bidrag av en kommun.

Avdrag medges enligt andra stycket med högst det belopp som erhållits under året i vårdnadsbidrag för barnet.

Avdrag medges således inte för kostnader för kommunal barnomsorg eller barnomsorg som fått bidrag av en kommun. I januari 1995 träder vissa ändringar i socialtjänstlagen (1980:620) i kraft som avser barnomsorgen. Dessa ändringar innebär bl.a. att kommunerna blir skyldiga att ge bidrag till enskilda förskolor.

13.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta

5 §

Enligt lagen om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta skall fysiska personer som är bosatta utomlands och som uppbär skattepliktig inkomst betala en särskild inkomstskatt på 25 procent av skattepliktig inkomst till staten. Enligt ett tillägg, en ny punkt 13, i denna paragrafs *första stycke* utgör vårdnadsbidrag en skattepliktig inkomst enligt lagen.

I punkt 9 har ordet "erkänd" före arbetslöshetskassa strukits med anledning av att detta begrepp inte längre finns i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring.

13.6 Förslaget till lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)

3 § 2 mom.

Preliminär A-skatt för inkomståret skall i princip betalas av den som har tilldelats A-skattsedel eller som saknar skattsedel på preliminär skatt, för

ersättning av arbete som lämnas helt eller delvis i pengar och för vissa räntor och utdelningar. I detta hänseende likställs med ersättning för arbete vissa andra inkomster, till vilka vårdnadsbidraget kommer att höra enligt punkt 4 i andra stycket.

Ändringen i tredje stycket innebär att skatteavdrag skall göras oberoende av vilken typ av skattsedel mottagaren har.

4 § 2 mom.

I denna bestämmelse anges när avdrag för preliminär A-skatt skall göras med ledning av särskilda skattetabeller. För vårdnadsbidrag skall avdrag för preliminär A-skatt inte göras med ledning av särskilda skattetabeller. Med anledning därav och då bestämmelsen hänvisar till inkomster som avses i punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928:370) har ett uttryckligt undantag gjorts för vårdnadsbidraget.

13.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990: 325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

2 kap.

14 §

I ett nytt tredje stycke har föreskrivits att den som yrkar avdrag för barnomsorgskostnader måste ange namn och person- eller organisationsnummer på den som man har lämnat ersättning till för barnomsorgen.

3 kap.

13 §

Enligt ett tillägg i paragrafen skall Riksförsäkringsverket lämna kontrolluppgift om vårdnadsbidrag. Kontrolluppgift skall lämnas för den som har fått förmånen.

13.8 Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620)

18 a §

För att underlätta försäkringskassans hantering av vårdnadsbidrag har i denna paragraf föreskrivits att kommunen skall lämna försäkringskassan uppgift om vilka barn mellan ett och tre år som har plats inom kommunens förskoleverksamhet. Försäkringskassorna får på så sätt möjlighet att kontrollera att de barn för vilka det begärs eller lämnas fullt vårdnadsbidrag inte har plats inom sådan verksamhet. I 69 § föreskrivs att enskilda förskolor som får bidrag av en kommun också skall lämna försäkringskassan sådana uppgifter.

Av tillägget i *andra stycket* följer att socialnämnden inte får delegera vad som ankommer på nämnden enligt 14 § lagen om vårdnadsbidrag.

69 §

I paragrafen föreslås att enskilda förskolor som får bidrag av en kommun skall lämna uppgift till försäkringskassan om vilka barn mellan ett och tre år som har plats inom verksamheten. Motivet för detta är detsamma som för den föreslagna 18 a § som gäller kommunal förskoleverksamhet.

13.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag

4 §

Tillägget i denna paragraf innebär att den som får vårdnadsbidrag inte på grund därav riskerar att få minskat bostadsbidrag. Vårdnadsbidraget skall inte räknas som inkomst vid beräkningen av bostadsbidraget. Å andra sidan skall inte heller vid taxeringen avdragsgilla barnomsorgskostnader beaktas vid beräkningen av bostadsbidraget. För att underlätta läsningen har paragrafen utformats i punktform.

13.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag

Utbetalningar för såväl barnbidrag som vårdnadsbidrag sker månadsvis. Rätten att uppbära vårdnadsbidrag knyts till att man uppbär barnbidrag. Den anknytning till visst kvartal som finns i denna paragraf innebär då tidsmässiga förskjutningar i fråga om rätten till vårdnadsbidrag som inte är önskvärda när vård av ett barn på ett hem för vård eller boende börjar eller upphör. Den kvartalsvisa anknytningen föreslås därför ändras till månadsvis.

13.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

I konsekvens med att vårdnadsbidraget inte skall påverka bostadsbidraget föreslås att vårdnadsbidraget även undantas från inkomstunderlaget vid beräkning av bostadstillägg till folkpension.

Förteckning över organisationer och myndigheter som inbjudits till hearing om arbetsgruppens förslag till vårdnadsbidrag m.m.

Prop. 1993/94:148
Bilaga 1

(De som inte deltagit anges kursivt)

Organisationer

Myndigheter

<i>Svenska arbetsgivareföreningen</i>	Socialstyrelsen
Landsorganisationen i Sverige	Riksförsäkringsverket
Tjänstemännens Centralorganisation	Riksskatteverket
<i>Sveriges akademikers Centralorganisation</i>	<i>Arbetsmarknadsstyrelsen</i>
<i>Socialdemokratiska kvinnoförbundet</i>	Datainspektionen
Moderata kvinnoförbundet	Kammarrätten i Stockholm
<i>Folkpartiets kvinnoförbund</i>	Centrala studiestödsnämnden
Riksorganisationen Centerkvinnorna	Jämställdhetsombudsmannen
Svenska kvinnors vänsterförbund	Länsstyrelsen i Östergötlands län
<i>Fredrika-Bremer-Förbundet</i>	Försäkringskasseförbundet
Husmodersförbundet Hem och Samhälle	Svenska kommunförbundet
<i>Yrkeskvinnors Riksförbund</i>	Stockholms kommun
Catharina Andréén	Degerfors kommun
Ulla Björnberg	
Anders G. Broberg	
<i>Philip Hvang</i>	
Göran Lassbo	
Pia Nilsson	

Sammanställning av synpunkter framförda vid hearing om arbetsgruppens förslag till vårdnadsbidrag m.m.

Prop. 1993/94:148
Bilaga 2

(De muntliga synpunkterna har i vissa fall kompletterats med skriftliga synpunkter).

Allmänna synpunkter på vårdnadsbidraget

Moderata kvinnoförbundet, KdS kvinnoförbund (KdS-K), Centerkvinnorna, Husmodersförbundet Hem och Samhälle samt HARO – Riksorganisationen för Valfrihet, Jämställdhet & Föräldraskap tillstyrker uttryckligen införandet av vårdnadsbidrag.

Faluns kommun finner det logiskt att ett vårdnadsbidrag medverkar till ökad valfrihet och ger möjligheter till ökad samvaro med barnen.

Moderata kvinnoförbundet framhåller att vårdnadsbidraget är ett led när det gäller att skapa ökad rättvisa mellan de föräldrar som vårdar och fostrar barn i det egna hemmet utan att erhålla något stöd från det offentliga

KdS-K framhåller att vårdnadsbidraget, som man hellre vill kalla vårdlön, innebär ett steg i rätt riktning för Sveriges barnfamiljer. Man pekar på att olika valfrihetsreformer genomförts under de senaste åren. Det är därför naturligt att föräldrarnas valmöjligheter när det gäller val av barnomsorgsform också ökar.

Centerkvinnorna framhåller att man stöder förslaget till vårdnadsbidrag eftersom detta innebär att barnen sätts i centrum.

Husmodersförbundet anför att vårdnadsbidraget kommer att öka föräldrarnas valfrihet att lösa barnomsorgen, att barnomsorgsarbetet inom hemarbetet ekonomiskt erkänns, att alla ensamstående får ett ekonomiskt stöd, att föräldrarnas möjlighet att vara tillsammans med sina barn ökar samt att vårdnadsbidraget kommer att bli betydelsefullt för glesbygder och mindre orter med begränsade kommunikationer och få daghem.

HARO konstaterar med tillfredsställelse att regeringen med detta förslag tagit ett väsentligt, men inte slutgiltigt, steg mot den utlovade valfrihetsrevolutionen. Detta steg är dock inte tillräckligt för att få bort alla orättvisor mot dem som utför det osynliggjorda vård och omsorgsarbetet.

Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Kvinnopolitiska utskottet Vänsterpartiet, Svenska kvinnors vänsterförbund och Degerfors kommun avstyrker förslaget.

LO framhåller att föräldraförsäkringen gör det möjligt att kombinera förvärvsarbete med att fostra barn. Den ger rättigheter och valfrihet för både män och kvinnor och den ger en ersättning som det är möjligt att existera på.

TCO framhåller att man stöttar tanken på att de som vill vara hemma en längre tid skall ha ekonomisk möjlighet till detta, men önskar att detta sker genom en utbyggd föräldraförsäkring.

Kvinnopolitiska utskottet Vänsterpartiet och Svenska kvinnors vänsterförbund anför liknande synpunkter men pekar också på att vårdnads-

bidraget motverkar jämställdhetssträvanden. Även *Jämställdhetsombudsmannen* framhåller risken med att vårdnadsbidraget kan få konsekvenser för jämställdheten.

Degerfors kommun anser att det är fel att genomföra en så dyr reform i dagens ekonomiska läge. Man pekar på att det inte gått att presentera ett förslag som inte skapar nya orättvisor eller som inte påverkar redan befintliga stöd till barnfamiljer negativt.

Svenska kommunförbundet och Stockholms kommun framhåller att familjepolitiken inte i grunden är en kommunal fråga. Kommunförbundet har därför inga principiella synpunkter på vårdnadsbidragsreformen som sådan.

De statliga myndigheterna tar inte ställning till vårdnadsbidragsreformen som sådan.

Riksskatteverket och familjeekonomen vid Sparbanken *Catharina Andréen* anför att ett obeskattat vårdnadsbidrag skulle gjort vårdnadsbidragsreformen enklare och administrationen billigare.

Moderat kvinnoförbundet, KdS-k, Husmodersförbundet, HARO och familjeekonomen Catharina Andréen motsätter sig arbetsgruppens förslag att enbart kostnader för kommunal, eller av kommunen stödd, barnomsorg skall vara avdragsgill vid beskattningen.

Moderata kvinnoförbundet anser det självklart att alla styrkta barnomsorgskostnader skall vara avdragsgilla, således även kostnaden för privat barnomsorg. Förbundet anser vidare att frågan om avdragsrätt bör utredas i ett vidare perspektiv med sikte på skatt efter bärkraft. Frågan om eventuellt införande av s.k. negativ skatt bör även utredas i detta sammanhang. Förbundet föreslår även att man undersöker den franska modellen med checkar för arbete i hemmet, vilka köps på posten och lämnas till den som utför arbetet.

KdS-K framhåller att många föräldrar föredrar att under småbarnsåren på olika sätt ordna barnomsorgen "svart" efter det att föräldrapenningen tagit slut. Vårdnadsbidraget/vårdlönen ger ökade möjligheter att få olika "vita" barnomsorgsformer där alla dess fördelar i trygghetssystemet bör lyftas fram.

Husmodersförbundet framhåller att avdragsrätten är positiv och borgar för bättre kvalitet på vården.

HARO framhåller att man får förutsätta att de allra flesta föräldrar använder avdraget till barnets bästa.

Catharina Andréen framhåller att det i och för sig är riktigt att om kostnaden för privat barnomsorg inte ökar så får de familjer som valt privat barnomsorg behålla mer av vårdnadsbidraget än de som valt kommunal barnomsorg.

Socialstyrelsen är positiv till arbetsgruppens förslag om att enbart kostnader för kommunal eller kommunalt stödd barnomsorg skall vara avdragsgill. Styrelsen menar att förslaget innebär en viss form av kvalitetskontroll.

Socialstyrelsen och Svenska kommunförbundet påpekar risken för att föräldrar vars barn placerats i barnomsorgen av sociala skäl inte låter

Synpunkter på förslaget till lag om vårdnadsbidrag

Kammarrätten i Stockholm påpekar att eftersom rätten till vårdnadsbidrag anknyts till barnens biologiska ålder medför detta att adoptivbarn om fyllt tre år vid ankomsten till föräldrarna inte berättigar till vårdnadsbidrag. I lagarna om föräldrapenning och rätt till ledighet för vård av barn jämföras däremot tidpunkten för barnens ankomst med biologiskt barns födelse. Kammarrätten föreslår vidare ett klagörende i specialmotiveringen till 7 § angående vem som är skattskyldig när vårdnadsbidraget efter beslut av försäkringskassa betalas ut till annan än vårdnadshavare eller den som fostrar barnet. Vidare bör i 16 § hänvisning ske till återbetalningsskyldigheten enligt 12 § och ej till 13 §.

Riksförsäkringsverket understryker arbetsgruppens uppfattning att rätten till bidrag liksom rätten att uppbära bidraget bör följa samma regler som barnbidrag. Det är vidare enligt RFV av särskild vikt att de båda bidragen alltid utbetalas till samma mottagare. Det bör vidare klargöras i specialmotiveringen till 1 § dels att vårdnadsbidrag lämnas först när uppehållstillstånd har beviljats asylsökande, dels att vårdnadsbidrag med stöd av EES-avtalet endast lämnas medborgare i EES-land som arbetar i Sverige. RFV föreslår vidare vissa förtydliganden beträffande till vem som kontrolluppgift skall lämnas när barnet enligt socialnämndens beslut placerats hos annan än förälder/vårdnadshavare. Vidare bör enligt RFV återbetalningsskyldigheten i 12 § ha samma lydelse som i lagen (1993:737) om bostadsbidrag. Slutligen bör första stycket i 15 § överföras till en ny 17 §. Den föreslagna 17 § kan utgå då motsvarande bestämmelse finns i 20 kap 13 § lagen om allmän försäkring till vilken hänvisas i 16 §.

Socialstyrelsen påpekar att 7 § innehåller föreskrifter om att det i undantagsfall finns möjligheter för försäkringskassan på framställan av socialnämnd att förordna att vårdnadsbidrag betalas ut till annan än vårdnadshavaren eller den som fostrar barnet. Även om en liknande regel finns för både allmänt barnbidrag och bidragsförskott anser Socialstyrelsen att dessa bidrag är av ett annat slag än vårdnadsbidrag som ju mer skall betraktas som en inkomst till "föräldern". Om situationen är den beskrivna anser Socialstyrelsen att andra åtgärder behövs.

Länsstyrelsen i Östergötlands län ifrågasätter om socialnämnden skall ha rätt att uppbära vårdnadsbidraget vid vård i familjehem.

Försäkringskasseförbundet hävdar för sin del att bestämmelserna i 12 § om återbetalningsskyldighet bör utformas på samma sätt som motsvarande bestämmelser i 12 § lagen om allmänna barnbidrag. Förbundet ifrågasätter vidare arbetsgruppens förslag i den del det innebär olika regler beträffande vem som skall uppbära vårdnadsbidraget för barn som vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten resp. genom socialnämndens försorg placerats i enskilt hem. Undantag från rätten att uppbära vårdnadsbidrag bör enligt förbundet framgå av lagtexten.

Riksförsäkringsverket påpekar att eftersom föräldrapenning kan lämnas med 1/4 av hel föräldrapenning bör den föreslagna höjningen av garantinivån fastställas till ett belopp som är jämnt delbart med fyra. I bestämmelserna om frivillig sjukförsäkring finns en koppling till garantinivån enligt 4 kap 6 §. Därmed höjs också den högsta nivån för den frivilliga sjukförsäkringen om in hänvisningen tas bort. I annat fall får det bl.a. vissa kostnadskonsekvenser.

Kammarrätten i Stockholm, Riksförsäkringsverket och Försäkringskassaförbundet kräver vidare vissa klarlägganden beträffande övergångsbestämmelserna till 4 kap. 3 och 6 §§.

Lagen om rätt till ledighet för vård av barn,m.m.

Kammarrätten påpekar att enligt förslaget kommer en förälders rätt till ledighet under tre år att gälla även barn som är födda före den 1 juli 1994. Av övergångsbestämmelserna bör därför framgå att en ny anmälan krävs enligt 7 § samma lag för ledigheter som pågår vid ikraftträdandet.

Degerfors kommun finner det troligt att längre ledighet kommer att ytterligare försämra kvinnors möjligheter att ta sig tillbaka till arbetsmarknaden.

Husmodersförbundet framhåller att kvinnans rätt till yrkesarbete efter vårdåren bör lagstadgas.

Kommunalskattelagen

Kammarrätten i Stockholm och Riksskatteverket föreslår vissa smärre justeringar och förtydliganden beträffande förslaget till lydelse av 33 § och anvisningarna till samma §.

Lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter

Riksskatteverket påpekar att den av arbetsgruppen redovisade lagtexten är den som gäller 1994 års taxering. Fr.o.m. 1995 års taxering gäller nya regler för förenklad självdeklaration. Till följd härav föreslår verket vissa följdändringar i lagförslaget. Riksskatteverket påpekar vidare att eftersom vårdnadsbidraget i skattesammanhang enligt förslaget likställs med arbete bör löneexekution kunna ske i vårdnadsbidraget för skulder avseende den som uppbär bidraget. Man framhåller i sammanhanget att kronofogdemyndigheterna vid beräkning av förbehållsbelopp särskilt beaktar eventuell kostnad för barnomsorg. Att räkna vårdnadsbidraget som inkomst i löneexekutivt sammanhang medför således ingen nackdel för den familj som erhåller vårdnadsbidrag samtidigt som man har utlägg för barnomsorg.

Riksförsäkringsverket framhåller att förslaget anger att kontrolluppgift skall lämnas på utbetald ersättning. Skall kontrolluppgift även redovisas för vilket barn och med vilket belopp måste omfattande förändringar

göras i ADB-system, eventuellt med utbyggnad av nya delsystem, eftersom nuvarande system endast medger vad mottagaren erhållit i bidrag/ersättning.

Prop. 1993/94:148
Bilaga 2

Förordningen om arbetsmarknadsutbildning

Riksförsäkringsverket och Försäkringskassaförbundet påpekar att reglerna om minskning av dagpenning numera återfinns i 31 och 32 §§. Den nya samordningsregeln innebär att dagpenning minskas med en annan förmån i regel endast om förmånerna avser samma tid och/eller samma inkomstbortfall. Försäkringskassaförbundet framför för sin del att vårdnadsbidraget har karaktären av ett allmänt familjestöd. Av den anledningen anser förbundet att någon samordning av dagpenning med vårdnadsbidrag inte bör förekomma.

Moderata kvinnoförbundet anser att vårdnadsbidraget bör påverka arbetslöshetsersättningen på samma sätt som det föreslås påverka bostadsbidrag och socialbidrag.

Kammarrätten i Stockholm föreslår att de föreslagna reglerna om avräkning skall inordnas under 29 § istället för 30 §.

Studiestödslagen

Centrala studiestödsnämnden påpekar att genom införandet av vissa övergångsbestämmelser som arbetsgruppen inte uppmärksammat är det inte nödvändigt för regeringen, att på det sätt arbetsgruppen föreslagit, meddela någon föreskrift med stöd av 4 kap 22 § studiestödslagen.

Registerförordning för vårdnadsbidrag

Arbetsgruppen har föreslagit att ett ADB-system för vårdnadsbidrag konstrueras genom att uppgifter hämtas från bidragsregistret och sjukförsäkringssystemet.

I avvaktan på att ett i annan ordning föreslaget socialförsäkringsregister träder i kraft föreslår *Riksförsäkringsverket* att ett sådant särskilt vårdnadsbidragsregister författningsregleras. I annat fall krävs tillstånd från Datainspektionen för ett sådant register.

Datainspektionen, som principiellt från integritetsskyddssynpunkt anser att varje försäkringskassa skall ha egna lokala register, framhåller att de två register som nu är aktuellt att använda förs med tillstånd från Datainspektionen. En blandad reglering, dvs. att uppgifter till ett nytt förordningsreglerat register inhämtas från register som förs med stöd av tillstånd avstyrks av Datainspektionen. Av två olika möjliga lösningar förordar Datainspektionen att inrättandet av ett vårdnadsbidragsregister prövas av Datainspektionen och alltså regleras genom tillstånd.

Konsekvenser för rätt till socialbidrag

Socialstyrelsen påpekar att alla föräldrar i dag har rätt till ledighet i ett år och sex månader i samband med barns födelse, nämligen 360 dagar med föräldrapenning, 90 dagar med belopp enligt garantinivån och 90 dagar utan ersättning.

Föräldrar som inte har inkomst upp till socialbidragsnorm har under denna tid rätt till kompletterande socialbidrag. Med vårdnadsbidraget får föräldrarna rätt till ledighet till dess barnet fyller tre år. Föräldrarna har rätt till föräldrapenning i 360 dagar och vårdnadsbidrag med 2 000 kr/månad under två år.

I förslaget framgår inte om föräldrar som är berättigade till vårdnadsbidrag också under denna tid bör vara berättigade till kompletterande socialbidrag om den sammanlagda inkomsten inte når upp till norm för skälig levnadsnivå. Enligt Socialstyrelsen bör det klart framgå huruvida detta skall vara möjligt i de fall barnomsorg kan erbjudas.

Konsekvenser för rätt till underhållsbidrag och bidragsförskott

Socialstyrelsen instämmer i arbetsgruppens bedömning att kravet på jämkning av underhållsbidrag kommer att öka pga vårdnadsbidraget kan innebära ändrade ekonomiska förutsättningar för föräldrarna.

I promemorian föreslås att konsekvenserna av vårdnadsbidraget i fråga om underhållsbidrag lämpligen bör uppmärksammas i samband med det utredningsarbete som för närvarande pågår om de allmänna försäkringskassornas medverkan vid fastställande av underhållsbidrag m.m. Denna utredning skall emellertid inte vara slutförd förrän den 30 september 1994. Lagen om vårdnadsbidrag skall enligt förslaget träda i kraft 1 juli 1994. Konsekvensen för underhållsbidragen måste enligt Socialstyrelsens uppfattning därför lösas tidigare.

Administrativa effekter för kommunerna

Socialstyrelsen pekar på att kommunerna kommer att få väsentligt ökad administration om förslaget genomförs.

Svenska kommunförbundet, Stockholms och Faluns kommuner framhåller att administrationen av vårdnadsbidraget måste hållas i sär från kommunernas barnomsorgsavgifter.

Kommunförbundet föreslår i stället att följande alternativ ytterligare utreds och prövas.

1. Försäkringskassan sköter hela administrationen, dvs. såväl utbetalning som återredovisning.

2. Kommunerna administrerar återbetalningen – men inte genom rundgången via statbidragsregleringen – utan direkt genom återbetalning av de ökade avgifter som till följd av vårdnadsbidraget faktiskt erlägges.

Svenska kommunförbundet ställer sig tveksam till arbetsgruppens beräkningar av avgiftsintäkterna. Enligt förbundet kan dessa uppgå till maximalt 2,1 miljarder jämfört med arbetsgruppens 2,7 miljarder kronor.

Moderata kvinnoförbundet och KDS-K ifrågasätter om kostnaderna för vårdnadsbidraget i praktiken kommer att bli enligt arbetsgruppens beräkningar.

Bostadsbidrag

KdS-K, Husmodersförbundet, HARO och familjeekonomen Catharina Andréen anser inte att vårdnadsbidraget skall inräknas i den bidragsgrundande inkomsten vid beräkning av bostadsbidrag.

Catharina Andréen framhåller att en familj med bostadsbidrag får behålla mindre netto av vårdnadsbidraget än en familj som inte får bostadsbidrag. Förslaget kan därmed i många fall sägas missgynna familjer med lägre inkomster.

Administrativa kostnader

Riksförsäkringsverket instämmer i arbetsgruppens förslag att utbetalning skall ske genom sjukförsäkringssystemet. Det innebär emellertid att det vid varje insättning av ersättning på konto också måste sändas ut ett s.k. insättningsbesked. Det medför att kostnaden för porto tillkommer med ytterligare $230\ 000 \times 80\% \times 2,90 \times 12 = 6\ 403\ 200$ kronor/år utöver arbetsgruppens förslag.

Försäkringskasseförbundet pekar på att arbetsgruppen beräknat att kostnaderna för hanteringen av vårdnadsbidrag blir desamma som för barnbidrag. Förbundet menar att hanteringsrutinerna snarast borde likställas med ålderspension. Administrationskostnaderna blir då 19,2 miljoner kronor i stället för de av arbetsgruppen beräknade 8,7 miljoner kronorna.

Genomförandekostnader

Riksförsäkringsverkets kostnader för utarbetande av allmänna råd och för utbildning beräknas till 100 000 kronor. Försäkringskassornas kostnader för deltagande i utbildning beräknas till 800 000 kronor.

Tidsplanen

Riksförsäkringsverket konstaterar att tiden mellan förväntat riksdagsbeslut och föreslagen genomförandetidpunkt är osedvanligt kort. Verket understryker därför kraftigt att en förutsättning för ett genomförande den 1 juli 1994 är dels att verket senast den 15 september 1993 får beslut om tilldelning av extra resurser för förberedelsearbetet, dels att regelsystemet för det nya bidraget får den utformning som arbetsgruppen föreslagit.

Försäkringskassförbundet, som pekar på de nya arbetsuppgifter som följer av EES-avtalet, ny bostadsbidragsadministration, ersättning till personliga assistenter till svårt funktionshindrade m.m., bedömer att arbetsläget för försäkringskassorna blir mycket ansträngt under första halvåret 1994. Ur administrativ synpunkt vill förbundet framhålla att genomförandet flyttas till en senare tidpunkt.

Moderata kvinnoförbundet anser att vårdnadsbidraget bör tidigareläggas, förslagsvis fr.o.m. april 1994.

1 Förslag till

Lag om vårdnadsbidrag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Vårdnadsbidrag skall lämnas som bidrag till vård av barn enligt bestämmelserna i denna lag.

2 § Frågor om vårdnadsbidrag handläggs av Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

Barn som vårdnadsbidrag utges för

3 § Vårdnadsbidrag lämnas för barn som är svenska medborgare och bosatta i Sverige. Vårdnadsbidrag lämnas också i andra fall för ett barn som är bosatt i Sverige, om barnet eller någon av föräldrarna vistas i Sverige sedan minst sex månader tillbaka.

4 § Ett barn som lämnar Sverige skall fortfarande anses bosatt här

1. om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst sex månader,
2. under den tid som barnet följer med en förälder som arbetar i ett annat land för en svensk statlig arbetsgivares räkning,
3. om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst tre år, i de fall barnet följer med en förälder som är anställd i utlandet av svenska kyrkan, ett svenskt trossamfund, ett organ som är knutet till ett sådant samfund, eller en svensk ideell organisation som bedriver biståndsverksamhet.

Bidragets storlek m.m.

5 § Fullt vårdnadsbidrag är 2 000 kronor per månad. Om barnet har plats inom kommunal barnomsorg eller enskild barnomsorg som får bidrag av en kommun, är vårdnadsbidraget 1 350 kronor per månad om platsen avser högst 15 timmar per vecka och 700 kronor per månad om platsen avser 16 – 30 timmar per vecka. Om platsen avser mer än 30 timmar per vecka utges inget vårdnadsbidrag.

6 § Vårdnadsbidrag utges inte för tid

1. då dagbidrag enligt 9 § lagen (1988:153) om bistånd åt asylsökande m.fl. lämnas för barnet, eller
2. då barnet vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten.

7 § Vårdnadsbidrag utges från och med månaden efter den då barnet fyllt ett år och till och med den månad då barnet fyller tre år.

Om vårdnadsbidrag på grund av andra ändrade förhållanden än som avses i första stycket skall börja utges, upphöra eller ändras, skall bidraget påverkas från och med månaden efter den då förhållandena ändrades. Om de ändrade förhållandena gäller från och med den 1 i månaden, skall bidraget påverkas från och med samma månad.

8 § Rätten att uppbära vårdnadsbidrag för ett barn har den som uppbär det allmänna barnbidraget enligt 4 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag.

Beslut m.m.

9 § Ärenden om vårdnadsbidrag prövas av den allmänna försäkringskassa som den som gör anmälan om vårdnadsbidrag eller den bidragsberättigade är inskriven hos eller skulle ha varit inskriven om åldersvillkoret i 1 kap. 4 § lagen (1962:381) om allmän försäkring varit uppfyllt.

10 § Anmälan om vårdnadsbidrag och om höjning av bidraget skall göras skriftligen hos den allmänna försäkringskassa som anges i 9 § av den som har rätt att uppbära bidraget enligt 8 §. Anmälan skall innehålla uppgifter

1. om barnet har plats inom sådan barnomsorg som anges i 5 §,
 2. om det antal timmar per vecka som plats inom sådan barnomsorg avser och
 3. andra uppgifter som behövs för att bedöma rätten till bidrag.
- Anmälan skall också innehålla en på heder och samvete avgiven förklaring att de lämnade uppgifterna är riktiga.

Vårdnadsbidrag får inte lämnas för längre tid tillbaka än tre månader före den månad då anmälan gjorts.

11 § Om det finns sannolika skäl för att den som gjort anmälan om vårdnadsbidrag har rätt till sådant bidrag, men beslutet inte kan fattas utan betydande dröjsmål, skall försäkringskassan ändå besluta att bidrag skall betalas ut om detta är av väsentlig betydelse för den som gjort anmälan. Detsamma gäller om det står klart att den som har gjort anmälan har rätt till bidrag men bidragets belopp inte kan bestämmas utan betydande dröjsmål. För sådant bidrag får försäkringskassan föreskriva särskilda villkor.

Om det senare bestäms att vårdnadsbidrag inte skall utges eller skall utges med ett lägre belopp är mottagaren av bidraget inte skyldig att betala tillbaka utbetalat bidrag i andra fall än som anges i 16 §.

Om det finns sannolika skäl att dra in eller minska ett bidrag, kan försäkringskassan besluta att ersättningen inte skall betalas ut eller betalas ut med lägre belopp till dess slutligt beslut fattats.

12 § Den som uppbär vårdnadsbidrag är skyldig att till försäkringskassan anmäla

1. om barnet fått plats inom sådan barnomsorg som anges i 5 §,
2. om det antal timmar per vecka plats inom sådan barnomsorg avser har utökas så att rätten till eller storleken av vårdnadsbidraget påverkas och
3. andra ändrade förhållanden som kan påverka rätten till eller storleken av vårdnadsbidraget.

Anmälan skall göras så snart den bidragsberättigade får veta hur förhållandena kommer att ändras.

Utbetalning av vårdnadsbidrag m.m.

13 § Vårdnadsbidrag betalas ut månadsvis genom Riksförsäkringsverket.

14 § Om det finns synnerliga skäl får försäkringskassan, på framställning av en socialnämnd, besluta om att bidraget skall betalas ut till

1. en förälder som inte har rätt att uppbära bidraget enligt regeln i 8 §,
2. annan lämplig person, eller
3. socialnämnden.

Om bidraget betalats ut enligt första stycket skall det användas för barnets bästa.

15 § Om vårdnadsbidraget inte har tagits ut före utgången av kalenderåret efter det då bidraget har förfallit till betalning, är det förverkat.

Återbetalning

16 § Försäkringskassan skall besluta om återbetalning av vårdnadsbidrag, om den som uppburit bidraget genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att låta bli att anmäla ändrade förhållanden enligt 12 § eller på något annat sätt har förorsakat att vårdnadsbidrag har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp. Detsamma gäller om bidrag i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som uppburit bidraget skäligen borde ha insett detta.

Om det finns särskilda skäl får försäkringskassan helt eller delvis efterge kravet på återbetalning.

Om försäkringskassan vid ett senare tillfälle skall betala ut vårdnadsbidrag eller annan ersättning till någon som skall betala tillbaka bidrag enligt första stycket, får kassan dra av ett skäligt belopp som återbetalning av det felaktigt utbetalade bidraget.

Överklagande

17 § Bestämmelserna i 20 kap. 10-13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring om omprövning och ändring av en försäkringskassas beslut samt överklagande av en försäkringskassas och en domstols beslut tillämpas också i ärenden om vårdnadsbidrag. Omprövning av beslut om återbetalningsskyldighet enligt 16 § skall göras av socialförsäkringsnämnden, om det belopp som har betalats ut felaktigt överstiger 10 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring.

Övrigt

18 § Rätten till vårdnadsbidrag får inte överlätas och kan inte utmätas för skuld.

19 § Bestämmelserna i 20 kap. 9 § lagen (1962:381) om allmän försäkring om uppgiftsskyldighet för statliga och kommunala myndigheter, arbetsgivare och försäkringsinrättningar skall gälla i ärenden enligt denna lag.

20 § Vad som är föreskrivet om Riksförsäkringsverkets tillsyn över de allmänna försäkringskassorna tillämpas också i fråga om kassornas handläggning av vårdnadsbidrag.

21 § Regeringen får träffa överenskommelse med andra stater om utsträckt tillämpning av denna lag eller om undantag i vissa fall från lagens bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3, 6 och 7 §§ samt 21 kap. 1 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 kap.

3 §²

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse utges under högst 450 dagar sammanlagt för föräldrarna.

Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första.

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse utges under högst 360 dagar sammanlagt för föräldrarna.

Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning under ytterligare 90 dagar för varje barn utöver det första.

Om föräldrarna gemensamt har vårdnaden om barnet, har varje förälder rätt att uppbära föräldrapenning under minst 90 dagar av den i första stycket angivna tiden.

En förälder som ensam har vårdnaden om barnet har rätt att själv uppbära föräldrapenningen under hela den tid som anges i första och andra styckena.

En förälder kan avstå från rätt att uppbära föräldrapenning till förmån för den andra föräldern. Ett avstående från rätt att uppbära föräldrapenning görs genom skriftlig anmälan till försäkringskassan.

Föräldrapenning utges längst till dess barnet har fyllt åtta år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret.

6 §³

Hel föräldrapenning utgör lägst 60 kronor om dagen (garantinivå).

Hel föräldrapenning utgör lägst 64 kronor om dagen (garantinivå).

Föräldrapenning för de första 180 dagarna utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför har varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån och skulle ha varit det om försäkringskassan känt till samtliga förhållanden.

Utöver vad som anges i andra stycket utges föräldrapenning för varje barn för 180 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, och 90 dagar med belopp enligt garantinivån.

Utöver vad som anges i andra stycket utges föräldrapenning för 180 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1989:100.

³ Lydelse enligt prop. 1993/94:59.

Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning enligt 3 § andra stycket för 90 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket, och 90 dagar med belopp enligt garantinivån.

Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning enligt 3 § andra stycket för 90 dagar med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt femte stycket.

När föräldrapenning enligt andra - fjärde styckena skall utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, skall beräkningen ske enligt 3 kap. med undantag av 5 § fjärde - sjunde styckena samt 10 a och 10 b §§. Därvid skall dock föräldrapenning för dag beräknas efter 90 procent av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365, och även utges för den första dagen.

Utan hinder av vad som föreskrivs i andra-fjärde styckena skall, om föräldrarnas sjukpenninggrundande inkomst har sänkts enligt 3 kap. 5 § tredje stycket 5, föräldrapenningen till dess barnet fyller två år beräknas lägst på grundval av den sjukpenninggrundande inkomst som gällde innan sänkningen skedde eller den högre inkomst som löneutvecklingen inom yrkesområdet därefter föranleder, om föräldern avstår från förvärvsarbete för vård av barn. Är kvinnan gravid på nytt vid utgången av denna tid och beräknas barnets födelse ske inom sex månader eller föds barnet inom nämnda tid, skall hennes föräldrapenning även fortsättningsvis beräknas på motsvarande sätt.

7 §⁴

Hel föräldrapenning för dag utges med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt 6 § femte stycket, när föräldern inte förvärvsarbetar. Halv eller fjärdedels föräldrapenning med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning, beräknad enligt nämnda lagrum, utges när föräldern förvärvsarbetar högst hälften respektive tre fjärdedelar av normal arbetstid.

Vid tillämpning av första stycket skall som förvärvsarbete inte betraktas vård av barn, som har tagits emot för stadigvarande vård och fostran i föräldrarnas hem. Vårdar föräldern ett sådant barn och betalas ersättning för vården, skall vid beräkningen av föräldrapenning bortses från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som grundas på ersättningen för vården. *Hel föräldrapenning skall dock alltid utgöra lägst 60 kronor om dagen.*

Hel föräldrapenning för dag utges när föräldern inte förvärvsarbetar. Halv eller fjärdedels föräldrapenning utges när föräldern förvärvsarbetar högst hälften respektive tre fjärdedelar av normal arbetstid.

Vid tillämpning av första stycket skall som förvärvsarbete inte betraktas vård av barn, som har tagits emot för stadigvarande vård och fostran i föräldrarnas hem. Vårdar föräldern ett sådant barn och betalas ersättning för vården, skall vid beräkningen enligt 6 § av föräldrapenning bortses från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som grundas på ersättningen för vården.

⁴ Senaste lydelse 1990:1516.

21 kap.

1 §⁵

Den som är inskriven hos en allmän försäkringskassa, men inte är försäkrad för en sjukpenning som, beräknad enligt 3 kap. 4 § första stycket 3, uppgår till *garantinivån enligt 4 kap. 6 §*, skall kunna genom frivilliga avgifter försäkra sig för erhållande av sjukpenning eller sjukpenningtillägg.

Den som inte har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenning som uppgår till lägst 20 kronor och högst till *garantinivån enligt 4 kap. 6 §*. Den som har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenningtillägg, som tillsammans med den sjukpenning som han är berättigad till enligt 3 kap. 4 § första stycket 3 uppgår till lägst 20 kronor och högst till *garantinivån*.

Den som är inskriven hos en allmän försäkringskassa, men inte är försäkrad för en sjukpenning som, beräknad enligt 3 kap. 4 § första stycket 3, uppgår till *60 kronor*, skall kunna genom frivilliga avgifter försäkra sig för erhållande av sjukpenning eller sjukpenningtillägg.

Den som inte har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenning som uppgår till lägst 20 kronor och högst till *60 kronor*. Den som har rätt till sjukpenning enligt 3 kap. 1 § får försäkra sig för sjukpenningtillägg, som tillsammans med den sjukpenning som han är berättigad till enligt 3 kap. 4 § första stycket 3 uppgår till lägst 20 kronor och högst till *60 kronor*.

En frivillig försäkring påverkas inte av att den försäkrades sjukpenning enligt 3 kap., under där angivna förutsättningar, beräknas med tillämpning av 5 § sjätte stycket eller 10 a eller 10 b § nämnda kapitel.

Försäkringen skall efter den försäkrades val gälla med en karenstid av 3 eller 30 dagar eller utan sådan karenstid.

Rätt till inträde i den frivilliga försäkringen eller förkortning av gällande karenstid enligt fjärde stycket tillkommer endast den som är under 55 år.

Ersättning enligt denna paragraf utges inte för tid efter ingången av den månad då den försäkrade börjar uppbära hel förtids- eller ålderspension.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

2. I fråga om föräldrapenning för vård av barn som är födda före september 1991 gäller 4 kap. 3 § första och andra styckena samt 6 § tredje och fjärde styckena i den äldre lydelsen. Föräldrar till barn som är födda under juli eller augusti 1991 har dock endast rätt till föräldrapenning med belopp enligt *garantinivån* under 60 respektive 30 dagar. Det totala antalet dagar enligt 4 kap. 3 § första och andra styckena skall minska i motsvarande mån. Har föräldrapenning med belopp enligt *garantinivån* enligt 4 kap. 6 § tredje eller fjärde stycket inte tagits ut före den 1 juli 1996, skall sådan föräldrapenning vara förverkad.

⁵ Senaste lydelse 1993:355.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.

Prop. 1993/94:148
Bilaga 3

Häriigenom föreskrivs att 3 § lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Arbetstagare har rätt till ledighet för vård av barn dels i form av hel ledighet, dels i form av förkortning av arbetstiden till tre fjärdedelar av normal arbetstid.

Rätten till hel ledighet gäller under *ett och ett halvt* år från barnets födelse. För en arbetstagare som har adopterat ett barn eller tagit emot ett barn i avsikt att adoptera det *skall tiden ett och ett halvt år i stället räknas* från den tidpunkt då arbetstagaren fått barnet i sin vård. Är det fråga om adoption av andra makens barn eller av eget barn, föreligger inte rätt till ledighet utöver vad som skulle ha gällt om adoptionen inte hade ägt rum.

Rätten till hel ledighet gäller under *tre* år från barnets födelse. En arbetstagare som har adopterat ett barn eller tagit emot ett barn i avsikt att adoptera det *har dock alltid rätt till hel ledighet under ett och ett halvt år* från den tidpunkt då arbetstagaren fått barnet i sin vård. Är det fråga om adoption av andra makens barn eller av eget barn, föreligger inte rätt till ledighet utöver vad som skulle ha gällt om adoptionen inte hade ägt rum.

Rätten till förkortning av arbetstiden liksom rätten till hel ledighet för adoptivföräldrar upphör att gälla när barnet har uppnått åtta års ålder eller vid den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994. En ny anmälan enligt 7 § krävs för den som vid ikraftträdandet är ledig för vård av barn om ledighet önskas i enlighet med den nya bestämmelsen.

¹ Lagen omtryckt 1979:645.

² Senaste lydelse 1992:393.

4 Förslag till Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Prop. 1993/94:148
Bilaga 3

Häri genom föreskrivs i fråga om kommunalskattelagen (1928:370) dels att 33 § 1 och 2 mom. och punkt 12 i anvisningarna till 32 § skall ha följande lydelse, dels att det i anvisningarna till 33 § skall införas en ny punkt, 8, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

33 §

1 mom.¹ Med den begränsning som följer av 2 mom. får från intäkt av tjänst avdrag göras för samtliga utgifter, vilka är att anse som kostnader för fullgörande av tjänsten, såvitt inte för samma kostnader anvisats särskilt anslag, som, på sätt i 32 § 3 mom. är sagt, ej skall tas upp såsom intäkt.

Avdrag får i enlighet härmed ske för, bland annat:

- avgifter som den skattskyldige i samband med tjänsten erlagt för egen eller efterlevandes pensionering annorledes än genom försäkring;
- hyra eller annan kostnad för tjänste- eller arbetslokal, för vilken den skattskyldige haft att själv vidkännas utgift;
- kostnad för arbetsbiträde, som den skattskyldige använt för tjänsts utförande och som han själv avlönat;
- förlust å medel, för vilka den skattskyldige varit på grund av sin tjänst redovisningsskyldig;
- ökad levnadskostnad vid resa i tjänsten utom den vanliga verksamhetsorten som varit förenad med övernattning;
- färdkostnad vid resa i tjänsten;
- kostnad för facklitteratur, instrument och dylikt, som varit nödigt för tjänstens fullgörande.

I fråga om en inkomstgivande självständigt bedriven verksamhet som ej skall hänföras till näringsverksamhet gäller följande. Avdrag får göras för utgifter som är att anse som kostnader för intäktens förvärvande om de betalats under beskattningsåret. Avdrag får också ske för sådana kostnader om de betalats under något av de fem år som närmast föregått beskattningsåret i den mån de överstiger respektive års intäkter. Avdrag får inte ske med större belopp än som motsvarar beskattningsårets intäkt av verksamheten. Underskott av en verksamhet får inte dras av mot överskott i en annan verksamhet.

Ränta på skuld som den skattskyldige ådragit sig för sin utbildning eller annars i och för tjänsten hänförs till inkomst av kapital enligt lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Skattskyldig som har uppburit bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag får i vissa fall göra avdrag för barnomsorgskostnad för barnet. Avdrag får göras i den omfattning som framgår av punkt 8 av anvisningarna.

¹ Senaste lydelse 1992:1598.

2 mom.² Avdrag för kostnader som avses i punkt 4 av anvisningarna får göras endast till den del kostnaderna överstiger 4 000 kronor och för övriga kostnader till den del kostnaderna överstiger 1 000 kronor. Vad nu sagts gäller dock inte i fråga om kostnader som avses i 1 mom. tredje stycket, punkterna 3-3 c och 7 av anvisningarna samt färdkostnad för resa i tjänsten.

2 mom. Avdrag för kostnader som avses i punkt 4 av anvisningarna får göras endast till den del kostnaderna överstiger 4 000 kronor och för övriga kostnader till den del kostnaderna överstiger 1 000 kronor. Vad nu sagts gäller dock inte i fråga om kostnader som avses i 1 mom. tredje stycket, punkterna 3-3 c, 7 och 8 av anvisningarna samt färdkostnad för resa i tjänsten.

Anvisningar till 32 §

12.³ Sjukpenning och rehabiliteringspenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och sjukpenning enligt lagen (1954:243) om yrkeskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om förmånen grundas på förvärvsinkomst, som hänför sig till tjänst. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättning också ersättning enligt lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring.

Föräldrapenningförmåner och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring, ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård samt ersättning som en allmän försäkringskassa utger enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön utgör skattepliktig intäkt av tjänst, dock ej sådan del av vårdbidrag som utgör ersättning för merkostnader.

Korttidsstudiestöd, vuxenstudiebidrag och utbildningsarvode enligt studiestödslagen (1973:349), utbildningsbidrag för doktorander, timersättning vid kommunal vuxenutbildning (komvux), vid vuxenutbildning för *psykiskt* utvecklingsstörda (särvux) och vid svenskundervisning för invandrare (sfi) räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Föräldrapenningförmåner och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring, bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag, ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård samt ersättning som en allmän försäkringskassa utger enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön utgör skattepliktig intäkt av tjänst, dock ej sådan del av vårdbidrag som utgör ersättning för merkostnader.

Korttidsstudiestöd, vuxenstudiebidrag och utbildningsarvode enligt studiestödslagen (1973:349), utbildningsbidrag för doktorander, timersättning vid kommunal vuxenutbildning (komvux), vid vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux) och vid svenskundervisning för invandrare (sfi) räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

² Senaste lydelse 1992:841.

³ Senaste lydelse 1992:847.

Dagpenning från arbetslöshetskassa, kontant arbetsmarknadsstöd, statsbidrag motsvarande dagpenning vid arbetsmarknadsutbildning som lämnas till den som startar egen näringsverksamhet, och som avser att utgöra ett tillskott till näringsidkarens försörjning under inledningsskedet av verksamheten, räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom totalförsvaret räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Detsamma gäller dagpenning, som enligt av regeringen eller av statlig myndighet meddelade bestämmelser utgår till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådant bidrag likställda.

Anvisningar

till 33 §

8. Avdrag för barnomsorgskostnad medges om den skattskyldige förvärvat eller studerat under sammanlagt minst halvtid och kostnaden avser barnomsorg som inte en kommun har tillhandahållit eller gett bidrag till.

Avdrag för barnomsorgskostnad medges med högst ett belopp motsvarande vad den skattskyldige under året uppburit i bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994 och tillämpas första gången vid 1995 års taxering. De nya bestämmelserna i 33 § och punkt 8 av anvisningarna till 33 § tillämpas på barnomsorgskostnader som avser tid efter ikraftträdandet.

Lag om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*5 §¹

Skattepliktig inkomst enligt denna lag är:

1. avlöning eller därmed jämförlig förmån, som utgått av anställning eller uppdrag hos svenska staten eller svensk kommun;

2. avlöning eller därmed jämförlig förmån, som utgått av annan anställning eller annat uppdrag än hos svenska staten eller svensk kommun, i den mån inkomsten förvärvats genom verksamhet här i riket;

3. arvode och liknande ersättning som uppburits av någon i egenskap av ledamot eller suppleant i styrelse eller annat liknande organ i svenskt aktieföretag eller annan svensk juridisk person, oavsett var verksamheten utövats;

4. pension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring till den del beloppet överstiger uppburen folkpension och pensionstillskott som uppburits enligt 2 § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller, för den som uppburit folkpension i form av förtidspension, till den del beloppet överstiger uppburen folkpension och 52 procent av pensionstillskott som uppburits enligt 2 a § sistnämnda lag, eller, om folkpension enligt bestämmelserna i 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring samordnats med yrkesskadelivränta eller annan i nämnda lagrum angiven livränta, till den del beloppet överstiger den pension som skulle ha utgått om sådan samordning inte skett, och för annan ersättning enligt lagen om allmän försäkring;

5. pension på grund av anställning eller uppdrag hos svenska staten eller svensk kommun;

6. belopp, som utgår på grund av annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring, om försäkringen meddelats i här i riket bedriven försäkringsrörelse samt belopp som utbetalas från pensionssparkonto fört av ett svenskt pensionssparinstitut eller av ett utländskt instituts filial i Sverige enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande;

7. pension på grund av tjänstepensionsförsäkring samt annan pension eller förmån, om förmånen utgår från Sverige på grund av förutvarande tjänst och den tidigare verksamheten huvudsakligen utövats här;

8. ersättning enligt lagen (1954:243) om yrkesskedeförsäkring eller lagen (1976:380) om arbetsskedeförsäkring och lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare samt enligt annan lag eller författning, som utgått till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring eller i fall som avses i lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd eller lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän;

¹ Senaste lydelse 1992:1708.

9. dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd;

10. korttidsstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349);

11. annan härifrån uppburen, genom verksamhet här i riket förvärvad inkomst av tjänst;

12. återfört avdrag för egenavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter, restituerade, avkortade eller avskrivna egenavgifter i den mån avdrag har medgetts för avgifterna samt avgifter som avses i 46 § 2 mom. första stycket 3 kommunalskattelagen (1928:370) och som satts ned genom ändrad debitering i den mån avdrag har medgetts för avgifterna och dessa inte hänförs till näringsverksamhet;

13. bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag.

Som folkpension behandlas även tilläggspension i den mån den enligt lagen om pensionstillskott föranlett avräkning av pensionstillskott. Däremot räknas inte barnpension eller vårdbidrag som folkpension.

Verksamhet på grund av anställning i svenskt företag anses utövad här i riket även om tjänsteinnehavaren i och för sin tjänst måste göra tillfälliga besök utomlands eller under längre tid uppehålla sig där under kringresande (t.ex. handelsresande).

Skattepliktig inkomst enligt denna lag är dock endast sådan inkomst som är skattepliktig inkomst enligt kommunalskattelagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

9. dagpenning från arbetslöshetskassa enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd;

6 Förslag till Lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)

Prop. 1993/94:148
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 3 § 2 mom. och 4 § 2 mom. uppbördslagen¹ (1953:272)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

2 mom.² Preliminär A-skatt skall för inkomståret betalas av den som har tilldelats en A-skattsedel enligt bestämmelserna i 33 a eller 38 b § eller som saknar skattsedel på preliminär skatt. Preliminär A-skatt skall dock inte betalas av staten, landsting, kommuner eller andra menigheter. Preliminär A-skatt skall, om inte annat föreskrivs i detta moment eller i 10 §, betalas för sådan ersättning för arbete, vilken helt eller delvis lämnas i pengar. Preliminär A-skatt skall inte betalas för ersättning som tillsammans med annan ersättning för arbete från samma utbetalare understiger 10 000 kronor under inkomståret, om utbetalaren är en fysisk person eller ett dödsbo och vad som utbetalats inte utgör utgift i en av utbetalaren bedriven näringsverksamhet.

Med ersättning för arbete likställs i denna lag

1. pension,
2. livränta, som inte utgör ersättning vid avyttring av egendom,
3. ersättning, som i annan form än livränta lämnas på grund av sjuk- eller olycksfallsförsäkring, tagen i samband med tjänst,
4. inkomst som avses i punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928:370),
5. undantagsförmåner och sådant periodiskt understöd eller sådan därmed jämförlig periodisk intäkt för vilken givaren enligt 23 § kommunalskattelagen är berättigad till avdrag samt
6. tillgångar på pensionssparkonto som skall avskattas enligt 32 § 1 mom. första stycket j kommunalskattelagen.

Oavsett om mottagaren har en A-skattsedel eller en F-skattsedel eller saknar skattsedel på preliminär skatt skall preliminär A-skatt, med de undantag som föreskrivs i 10 §, betalas för sådan ränta och utdelning som lämnas i pengar och för vilken kontrolluppgift skall lämnas med tillämpning av bestämmelserna i 3 kap. 22, 23 eller 27 § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter. Detsamma gäller i fråga om dagpenning från arbetslöshetskassa, korttidsstudiestöd eller särskilt vuxenstudiestöd.

Oavsett om mottagaren har en A-skattsedel eller en F-skattsedel eller saknar skattsedel på preliminär skatt skall preliminär A-skatt, med de undantag som föreskrivs i 10 §, betalas för sådan ränta och utdelning som lämnas i pengar och för vilken kontrolluppgift skall lämnas med tillämpning av bestämmelserna i 3 kap. 22, 23 eller 27 § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter. Detsamma gäller i fråga om dagpenning från arbetslöshetskassa, korttidsstudiestöd, särskilt vuxenstudiestöd eller bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag.

¹ Lagen omtryckt 1991:97.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:771.

² Senaste lydelse 1993:941.

Preliminär A-skatt skall, i fråga om en fysisk person, beräknas enligt skattetabell, som avses i 4 §, eller enligt de grunder som anges i 7, 12 eller 40 § och i fråga om en juridisk person enligt de grunder som anges i 7 a eller 40 §. För enskilda fall får skattemyndighet i fråga om sådan ersättning som utgör mottagarens huvudsakliga inkomst av arbete och, om det finns särskilda skäl, även i fråga om andra inkomster föreskriva särskild beräkningsgrund, exempelvis att skatten skall beräknas på viss del av inkomsten eller på inkomsten minskad med visst belopp eller att skatten skall beräknas med särskilt angiven procent av inkomsten eller att preliminär skatt inte skall betalas för viss ränta eller utdelning.

Är den, som åtnjuter i första eller andra stycket avsedd inkomst, skattskyldig också för annan inkomst från vilken skatteavdrag inte kan göras eller för förmögenhet eller skall han betala statlig fastighetsskatt, får skattemyndighet, om det finns särskilda skäl, föreskriva att preliminär A-skatt skall betalas också för sistnämnda inkomst eller för förmögenheten eller för fastighetsskatten. Därvid skall den skattskyldiges preliminära skatt beräknas antingen till viss procent av inkomsten enligt första eller andra stycket eller enligt skattetabell på nämnda inkomst ökad med visst belopp eller också beräknas med visst belopp utöver vad i skattetabellen anges för inkomsten.

4 §³

2 mom. För inkomst som avses i första, andra och femte styckena i punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928:370), med undantag för vårdbidrag enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, skall avdrag för preliminär A-skatt göras med ledning av särskilda skattetabeller. Detta gäller också i fråga om skatteavdrag från dagpenning från arbetslöshetskassa.

2 mom. För inkomst som avses i första, andra och femte styckena i punkt 12 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen (1928:370), med undantag för vårdbidrag enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnaidsbidrag, skall avdrag för preliminär A-skatt göras med ledning av särskilda skattetabeller. Detta gäller också i fråga om skatteavdrag från dagpenning från arbetslöshetskassa.

De särskilda tabellerna för beräkning av skatteavdrag på ersättning som avses i första stycket första meningen skall för olika sjukpenninggrundande inkomster enligt 3 kap. lagen om allmän försäkring ange den preliminära skatt som skall tas ut på en viss ersättning uttryckt i procent av ersättningen. I tabellerna skall det finnas särskilda kolumner med procentsatser dels för ersättningar som grundas på hela den sjukpenninggrundande inkomsten, dels för ersättningar som grundas på 70, 80, 90 eller 95 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten. Ersättning som en allmän försäkringskassa lämnar enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön skall anses grundad på 90 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten.

De procenttal efter vilka skatteavdrag skall göras skall grundas på skattesatsen för en årlig inkomst motsvarande den skattskyldiges sjukpenninggrundande inkomst eller, om ersättningen grundas på 70, 80, 90 eller 95 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten, den andel av den sjukpenninggrundande inkomsten som ersättningen beräknas på.

³ Senaste lydelse 1992:1708.

Om någon sjukpenninggrundande inkomst inte har fastställts för den skattskyldige, skall det underlag som utgör grund för ersättningen anses som sjukpenninggrundande inkomst när skatteavdraget bestäms.

Avdrag för preliminär A-skatt på föräldrapenning görs endast om den sjukpenninggrundande inkomsten uppgår till lägst 6 000 kronor.

Skattetabellen för skatteavdrag från dagpenning från arbetslöshetskassa skall grundas på för landet genomsnittlig skattesats till kommunal inkomstskatt under beskattningsåret. Skattesatsen bestäms med tillämpning av avrundning enligt 5 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

7 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 14 § och 3 kap. 13 § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

14 §¹

I självdeklarationen behöver uppgift inte lämnas om ersättning som, enligt bestämmelserna i 3 kap. 5 § första stycket 3, först efter föreläggande av skattemyndigheten behöver tas upp i kontrolluppgift.

Om den skattskyldige yrkar avdrag för ökade levnadskostnader enligt punkt 3 av anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen (1928:370) skall han lämna de uppgifter som behövs om ersättning som uppburits för att täcka kostnaderna.

Om den skattskyldige yrkar avdrag för barnomsorgskostnad enligt punkt 8 av anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen skall han lämna uppgift om namn och person- eller organisationsnummer på den som tagit emot det belopp för vilket avdrag yrkas.

3 kap.

13 §²

Kontrolluppgifter om sjukpenning, föräldrapenning, vårdbidrag, kontant arbetsmarknadsunderstöd samt andra förmåner i form av bidrag, stöd eller ersättning som är skattepliktiga intäkter för mottagaren skall lämnas av

1. Riksförsäkringsverket,
2. allmän försäkringskassa,
3. arbetslöshetskassa,
4. universitet och högskola,
5. Centrala studiestödsnämnden,
6. länsarbetsnämnd.

Kontrolluppgift skall lämnas för den som fått förmånen om det utbetalda beloppet uppgår till sammanlagt minst 100 kronor för hela året. Kontrolluppgiften skall ta upp utbetalt belopp och avdragen preliminär A-skatt.

Riksförsäkringsverket skall, i fråga om sjukpenning, i kontrolluppgiften ange om utbetalt belopp avser anställning eller annat förvärvsarbete.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994 och tillämpas första gången vid 1995 års taxering.

¹ Senaste lydelse 1993:1563.

² Senaste lydelse 1992:426.

8 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Prop. 1993/94:148
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Förvärvsinkomst beräknas för varje sökande efter samma grunder som enligt kommunalskattelagen (1928:370) med de undantag som anges i andra och tredje styckena.

I inkomstslaget tjänst beaktas kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen till den del kostnaderna beräknas överstiga 5 000 kronor. Övriga kostnader i inkomstslaget tjänst beaktas till den del kostnaderna beräknas överstiga 2 000 kronor.

I inkomstslaget tjänst gäller att

1. bidrag enligt lagen (1994:000) om vårdnadsbidrag inte skall räknas som inkomst,
2. avdrag för barnomsorgskostnader inte får göras,
3. kostnader för resor mellan bostaden och arbetsplatsen beaktas till den del kostnaderna beräknas överstiga 5 000 kronor,
4. övriga kostnader beaktas till den del kostnaderna beräknas överstiga 2 000 kronor.

I inkomstslaget näringsverksamhet beaktas inte underskott som uppkommit ett tidigare år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §²

När ett barn vid ingången av *ett visst kvartal* vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten, *äger* det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden, uppbära på *kvartalet* belöpande allmänt barnbidrag för barnet och därav gottgöra sig för nämnda kostnad. Uppkommer överskott, skall detta redovisas till den bidragsberättigade.

När ett barn vid ingången av *en viss månad* vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten, *får* det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden, uppbära på *månaden* belöpande allmänt barnbidrag för barnet och därav gottgöra sig för nämnda kostnad. Uppkommer överskott, skall detta redovisas till den bidragsberättigade.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

¹ Lagen omtryckt 1973:449.

² Senaste lydelse 1986:379.

10 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

Prop. 1993/94:148

Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §²

Med årsinkomst avses i denna lag den inkomst, för år räknat, som någon kan antas komma att få under den närmaste tiden. Såsom inkomst räknas inte allmänt barnbidrag, folkpension, tilläggspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring till den del pensionen föranlett minskning av pensionstillskott enligt 3 § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller av barnstillägg enligt 9 kap. 1 § sista stycket lagen om allmän försäkring i detta lagrumms lydelse vid utgången av år 1989, livränta som avses i 17 kap. 2 § nyssnämnda lag i vad den enligt samma lagrum avdragits från pension eller understöd som någon på grund av släktskap eller svägerlag kan vara föranledd att utge. Som inkomst räknas inte heller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning eller inkomst av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad som avses i 5 § kommunalskattelagen (1928:370). Som inkomst räknas inte ersättning som avses i lagen (1971:118) om skattefrihet för ersättning till neurosedynskadade. För den som uppbär folkpension i form av ålderspension skall som inkomst inte räknas sådan intäkt av tjänst som avses i 32 § 1 mom. a) kommunalskattelagen eller intäkt

Med årsinkomst avses i denna lag den inkomst, för år räknat, som någon kan antas komma att få under den närmaste tiden. Såsom inkomst räknas inte allmänt barnbidrag, *vårdnadsbidrag*, folkpension, tilläggspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring till den del pensionen föranlett minskning av pensionstillskott enligt 3 § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller av barnstillägg enligt 9 kap. 1 § sista stycket lagen om allmän försäkring i detta lagrumms lydelse vid utgången av år 1989, livränta som avses i 17 kap. 2 § nyssnämnda lag i vad den enligt samma lagrum avdragits från pension eller understöd som någon på grund av släktskap eller svägerlag kan vara föranledd att utge. Som inkomst räknas inte heller vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning eller inkomst av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad som avses i 5 § kommunalskattelagen (1928:370). Som inkomst räknas inte ersättning som avses i lagen (1971:118) om skattefrihet för ersättning till neurosedynskadade. För den som uppbär folkpension i form av ålderspension skall som inkomst inte räknas sådan intäkt av tjänst som avses i 32 § 1 mom. a) kom-

¹ Lagen omtryckt 1976:1014.

² Senaste lydelse 1991:1994.

Nuvarande lydelse

av aktiv näringsverksamhet som avses i 18 § samma lag. Vid inkomstberäkningen skall för den som uppbär folkpension i form av halv eller två tredjedelar av hel förtidspension bortses från ett belopp som motsvarar skillnaden mellan

a) ett för den försäkrade beräknat belopp av hel förtidspension jämte däremot svarande pensionstillskott, beloppet i förekommande fall beräknat med beaktande av bestämmelserna i 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring och

b) den utgående förtidspensionen jämte pensionstillskott.

Vid uppskattning av förmögenhets avkastning skall denna höjas med tio procent av det belopp, varmed förmögenheten överstiger för den som är gift sextiotusen kronor, och för annan sjuttiofemtusen kronor. Vid beräkning av förmögenhet skall värdet av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostad som avses i 5 § kommunalskattelagen inte beaktas.

Värdet av naturaförmåner skall uppskattas efter regler, som fastställas av regeringen.

I fråga om makar skall årsinkomsten för envar av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst och värdet av förmögenhet beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda förmögenhet.

Årsinkomst avrundas för envar pensionsberättigad till närmast hela tiotal kronor.

Föreslagen lydelse

munalskattelagen eller intäkt av aktiv näringsverksamhet som avses i 18 § samma lag. Vid inkomstberäkningen skall för den som uppbär folkpension i form av halv eller två tredjedelar av hel förtidspension bortses från ett belopp som motsvarar skillnaden mellan

a) ett för den försäkrade beräknat belopp av hel förtidspension jämte däremot svarande pensionstillskott, beloppet i förekommande fall beräknat med beaktande av bestämmelserna i 17 kap. 2 § lagen om allmän försäkring och

b) den utgående förtidspensionen jämte pensionstillskott

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1994-02-17

Närvarande: justitierådet Per Jermsten, justitierådet Lars Å. Beckman, regeringsrådet Sigvard Holstad.

Enligt en lagrådsremiss den 27 januari 1994 (Socialdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om vårdnadsbidrag,
2. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1978:410) om rätt till ledighet för vård av barn, m.m.,
4. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
5. lag om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta,
6. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272),
7. lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
8. lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
9. lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag,
10. lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadsbidrag till folkpension.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Eva Hammar.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om vårdnadsbidrag

3 §

I paragrafen regleras för vilka barn vårdnadsbidrag utges. På samma sätt som i fråga om barnbidrag lämnas vårdnadsbidrag för barn som är svenska medborgare och bosatta i Sverige. Vårdnadsbidrag utges också för ett utländskt barn som är bosatt i Sverige om barnet eller någon av föräldrarna sedan minst sex månader vistas i landet.

I den allmänna motiveringen anges, utan att det närmare framgår av lagtexten, att väntetiden sex månader inte behöver iakttas när barnets föräldrar är medborgare i ett EES-land. Bakgrunden till att bestämmelsen inte gäller EES-medborgare är att EES-avtalet kräver lika behandling av EES-ländernas medborgare i fråga om sociala förmåner. Detta framgår närmast av två EEG-förordningar vilka införlivas med svensk rätt genom lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) respektive lagen (1992:1163) om arbetskraftens fria rörlighet inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Vid lagrådsföredragningen har upplysts att anledningen till att i förevarande paragraf undantag inte gjorts för barn till EES-medborgare är att de nämnda EES-lagarna gäller före andra lagregler. Detta är i och

för sig riktigt. För att bl.a. underlätta myndigheternas tillämpning bör dock av lagtexten i förevarande paragraf framgå att bestämmelserna inte gäller om annat är särskilt föreskrivet.

I förtydligande syfte bör vidare vissa redaktionella ändringar göras.

Mot bakgrund av det anförda föreslår Lagrådet att paragrafen ges följande lydelse:

"Vårdnadsbidrag lämnas för barn som är svenska medborgare och bosatta i Sverige. Vårdnadsbidrag lämnas också för ett i Sverige bosatt barn, som inte är svensk medborgare, om barnet eller någon av föräldrarna vistas i Sverige sedan minst sex månader tillbaka.

Vad som sägs i första stycket om krav på föregående vistelse här i landet gäller inte om något annat är särskilt föreskrivet."

6 §

Vårdnadsbidrag skall enligt punkt 1 inte utges för tid då dagbidrag enligt 9 § lagen (1988:153) om bistånd åt asylsökande m.fl. lämnas för barnet. I en till riksdagen avlämnad proposition 1993/94:94 har föreslagits att 1988 års lag ersätts med en ny lag om mottagande av asylsökande m.fl. Avsikten är att den nya lagen om asylsökande skall träda i kraft samma dag som förevarande lag. Propositionen har inte ännu slutligt behandlats av riksdagen.

När förevarande lagförslag föreläggs riksdagen bör det knyta an till det lagförslag som redan underställts riksdagens prövning. Hänvisningen i första punkten till 1988 års lag bör därför bytas ut mot en hänvisning till den nya lagen. Med beaktande härav föreslår Lagrådet att punkten 1 ges följande lydelse: "1. då dagensättning enligt 17 § lagen (1994:000) om mottagande av asylsökande m.fl. lämnas för barnet, eller"

9 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om vilken försäkringskassa som skall pröva enskilda ärenden om vårdnadsbidrag. Därvid utpekas den försäkringskassa hos vilken "den som gör anmälan om vårdnadsbidrag" eller den bidragsberättigade är eller skulle ha varit inskriven. Med den bidragsberättigade avses enligt 8 § den som uppbär det allmänna barnbidraget för barnet.

De nyss citerade orden i lagtexten ger vid handen att anmälan skall kunna göras även av någon annan än den bidragsberättigade. Enligt vad som upplysts under föredragningen inför Lagrådet är emellertid en sådan ordning inte önskvärd. Vid detta förhållande bör de citerade orden lämpligen utgå ur lagtexten.

10 §

Av specialmotiveringen till denna paragraf framgår att den som vill uppbära vårdnadsbidrag liksom den som vill ha en höjning av utgående bidrag måste göra en skriftlig anmälan till berörd försäkringskassa. Att paragrafen har denna innebörd bör enligt Lagrådets mening framgå klarare av lagtexten. Vidare bör lagtexten undergå vissa redaktionella jämkningar. Lagrådet föreslår att paragrafen ges följande lydelse:

"Vårdnadsbidrag om lämnas och höjning av sådant bidrag sker efter anmälan av den som enligt 8 § har rätt att uppbära bidraget. Anmälan skall göras skriftligen hos den allmänna försäkringskassa som anges i 9 § och innehålla

1. uppgift om huruvida barnet har plats inom sådan barnomsorg som anges i 5 § och, i så fall, om det antal timmar per vecka som platsen avser samt

2. andra uppgifter som behövs för bedömningen av rätten till bidrag. Anmälan skall också innefatta en på heder och samvete avgiven försäkran att de lämnade uppgifterna är riktiga.

Vårdnadsbidrag får inte lämnas för längre tid tillbaka än tre månader före den månad då anmälan gjordes."

11 §

Första stycket i denna paragraf innehåller bestämmelser om att försäkringskassan i vissa fall skall besluta att vårdnadsbidrag skall betalas ut redan innan kassan avgjort att rätt till bidrag föreligger och med vilket belopp. Förutsättningarna för ett sådant interimistiskt beslut är att kassans slutliga beslut inte kan fattas utan "betydande dröjsmål" samt att den förtida utbetalningen "är av väsentlig betydelse" för den som gjort en anmälan om vårdnadsbidrag. - I andra stycket finns bestämmelser angående eventuell återbetalning av bidrag som betalats ut enligt ett beslut med stöd av första stycket. Tredje stycket innehåller regler om möjlighet för försäkringskassan att i vissa fall meddela ett interimistiskt beslut om att ett vårdnadsbidrag skall dras in eller minskas. I motsats till första stycket är det här således fråga om redan beslutade vårdnadsbidrag.

I motiven anges endast att bestämmelserna har sin förebild i 20 kap. 2 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Enligt Lagrådets uppfattning kan det ifrågasättas om det vid försäkringskassornas hantering av anmälningar enligt 8 § i förevarande lagförslag i praktiken kan bli fråga om längre dröjsmål av annan orsak än att anmälaren försummar att inkomma med begärda kompletterande uppgifter. Under sådana förhållanden kan behovet av regleringen i första och andra styckena ifrågasättas. Vad särskilt gäller första stycket synes i allt fall andra meningen kunna undvaras. Den där angivna situationen torde sålunda omfattas av den beskrivning som första meningen innehåller.

Enligt Lagrådets mening kan paragrafen, i föreslagen omfattning, lämpligen ges följande lydelse:

"Om det finns sannolika skäl för att den som gjort anmälan för att erhålla vårdnadsbidrag har rätt till sådant bidrag, men beslut därom inte kan meddelas utan betydande dröjsmål, skall försäkringskassan besluta att bidrag ändå skall betalas ut om detta är av väsentlig betydelse för den som gjort anmälan. Försäkringskassan får förena en sådan utbetalning med särskilda villkor.

Om det senare bestäms att vårdnadsbidrag inte skall utges eller skall utges med lägre belopp är mottagaren av bidraget inte skyldig att betala tillbaka utbetalat bidrag i andra fall än som anges i 16 §.

Om det finns sannolika skäl att dra in eller minska ett vårdnadsbidrag kan försäkringskassan besluta att bidraget inte skall betalas ut eller betalas ut med lägre belopp till dess slutligt beslut meddelats."

12 §

Enligt Lagrådets mening kan denna paragraf lämpligen ges följande lydelse:

"Den som uppbär vårdnadsbidrag är skyldig att göra en anmälan till försäkringskassan

1. om barnet fått plats inom sådan barnomsorg som anges i 5 §,

2. om det antal timmar per vecka barnets plats inom sådan barnomsorg avser har utökats så att rätten till eller storleken av vårdnadsbidraget påverkas och

3. om andra ändrade förhållanden inträtt som påverkar rätten till eller storleken av vårdnadsbidraget.

Anmälan enligt första stycket skall göras så snart den bidragsberättigade får veta hur förhållandena kommer att ändras."

13 §

I paragrafen föreskrivs att vårdnadsbidrag betalas ut månadsvis genom Riksförsäkringsverket. Föreskriften har utformats med bestämmelsen i 11 § första stycket första meningen lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag som förebild.

Lagrådet har ingen invändning i sak mot den föreslagna bestämmelsen. Lagrådet vill emellertid ifrågasätta värdet av att i lagtexten slå fast vilken myndighet som skall ombesörja utbetalning. En sådan ordning är inte nödvändig och kan vara opraktisk om ändrade rutiner anses önskvärda. Det skall tilläggas att avfattningen av 16 § i det remitterade förslaget visar att det är avsett att försäkringskassan åtminstone i vissa fall skall ombesörja utbetalning av vårdnadsbidrag.

På grund av det anförda förordar Lagrådet att orden "genom Riksförsäkringsverket" i förevarande paragraf utgår.

16 §

I paragrafen finns bestämmelser om att försäkringskassan i vissa fall skall besluta om återbetalningsskyldighet för vårdnadsbidrag som lämnats felaktigt eller med för högt belopp. Enligt andra stycket får kassan om det finns särskilda skäl helt eller delvis efterge kravet på återbetalning. Det framgår av specialmotiveringen att paragrafen utformats med 28 § andra stycket lagen om bostadsbidrag (1993:737) som förebild.

Vid föredragningen inför Lagrådet har upplysts att möjligheten att efterge kravet på återbetalning är avsedd att användas redan i ärendet om återbetalning och endast då. Om särskilda skäl för eftergift konstateras i ärendet skall sålunda den bidragsberättigade antingen inte åläggas någon återbetalningsskyldighet alls eller åläggas att betala tillbaka endast en del av vad som betalats ut.

Lagrådet har ingen erinran mot förslaget i sak men anser att den avsedda innebörden kommer till tydligare uttryck om bestämmelsen i andra stycket tas in som en tredje mening i första stycket.

I paragrafens tredje stycket finns en regel för det fallet att försäkringskassan vid ett senare tillfälle skall betala ut vårdnadsbidrag eller annan

ersättning till någon som skall betala tillbaka bidrag enligt första stycket. I den situationen får kassan "dra av ett skäligt belopp som återbetalning av det felaktigt utbetalade beloppet". Under föredragningen inför Lagrådet har upplysts att avsikten varit att bestämmelsen i sak skall ha samma innebörd som bestämmelsen i 28 § andra stycket lagen om bostadsbidrag, nämligen att kassan får "hålla inne ett skäligt belopp i avräkning på vad som lämnats för mycket". Enligt Lagrådets mening lämnar den i det remitterade förslaget valda avfattningen utrymme för en annan tolkning än den avsedda. Sålunda kan den tolkas så att det belopp som dras av skall anses utgöra full återbetalning av det utbetalade. Lagrådet förordar därför att avfattningen av bestämmelsen i det föreslagna tredje stycket anpassas närmare till förebilden i lagen om bostadsbidrag.

I anslutning till 13 § har Lagrådet förordat att uppgift om vilken myndighet som ombesörjer utbetalning av vårdnadsbidraget inte skall tas in i lagtexten. Av samma skäl som anförts där förordar Lagrådet att någon sådan uppgift inte heller skall förekomma i förevarande paragraf.

Mot den nu angivna bakgrunden förordar Lagrådet att 16 § ges följande lydelse:

"Försäkringskassan skall besluta om återbetalning av vårdnadsbidrag, om den som uppburit bidraget genom att lämna oriktiga uppgifter eller genom att inte anmäla ändrade förhållanden enligt 12 § eller på något annat sätt har förorsakat att vårdnadsbidrag har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp. Detsamma gäller om bidrag i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som uppburit bidraget skäligt borde ha insett detta. Om det finns särskilda skäl får försäkringskassan helt eller delvis efterge kravet på återbetalning.

Om vårdnadsbidrag eller annan ersättning vid ett senare tillfälle skall betalas ut till någon som skall betala tillbaka bidrag enligt första stycket, får försäkringskassan besluta att ett skäligt belopp skall hållas inne i avräkning på vad som har lämnats för mycket."

Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

I andra punkten av ikraftträdande – och övergångsbestämmelserna anges i första meningen, att vissa bestämmelser om föräldrapenning för vård av barn skall gälla i den äldre lydelsen såvitt avser barn som är födda före september 1991. De bestämmelser det är fråga om är 4 kap. 3 § första och andra styckena samt 4 kap. 6 § tredje och fjärde styckena. I sistnämnda båda styckena är skillnaden mellan "äldre" och "ny" lydelse att gällande bestämmelser som medger föräldrapenning under "90 dagar med belopp enligt garantinivån" har utgått. Föreskrifter om garantinivån finns intagna i samma paragrafs första stycke.

Andra meningen i punkten anger att föräldrar till barn som är födda under juli eller augusti 1991 dock endast har rätt till föräldrapenning med belopp enligt garantinivån under 60 respektive 30 dagar. Det har under föredragningen inför Lagrådet framkommit att det vid tillämpningen av 4 kap. 6 § tredje och fjärde styckena kan förekomma, att föräldrapenning även för andra än tidigare nämnda "extra" 90 dagar utgår enligt

garantinivån. Vid sådant förhållande bör lagtexten i förevarande mening ges en utformning som klargör att vad det här är frågan om endast är de nittio tilläggsdagarna.

Mot bakgrund av det anförda förordar Lagrådet att andra meningen i punkt 2 ges följande lydelse:

"Föräldrar till barn som är födda under juli eller augusti 1991 har dock rätt till sådan föräldrapenning som uteslutande kan utgå enligt garantinivån endast under 60 respektive 30 dagar."

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

1 Kostnadskonsekvenser för den offentliga sektorn

1.1 Beräkningsförutsättningar

Införande av ett vårdnadsbidrag kommer att få en lång rad konsekvenser för de offentliga finanserna, fördelningen av ekonomiska resurser och för andra faktorer som kan påverka den samhällsekonomiska utvecklingen på längre sikt, exempelvis arbetsutbud, frånvaro, utbildningsval, nativitet och val av tidpunkt för barnafödande, produktion och effektivitet i barnomsorgen osv. Många av dessa effekter är svåra att kvantifiera. Den analys av vårdnadsbidragets ekonomiska konsekvenser som presenteras här begränsas därför till att enbart beräkna de direkta offentlig-finansiella konsekvenserna utan beaktande av de beteendeförändringar som vårdnadsbidraget kan förväntas ge upphov till. Därtill illustreras i ett senare avsnitt även effekterna av vårdnadsbidraget på hushållsnivå.

Den kalkyl av de offentlig-finansiella konsekvenserna som presenteras i detta avsnitt utgår från Finansdepartementets konventioner enligt vilka samverkan mellan skatter, bidrag och avgifter skall beräknas till nettobudgeteffekter efter systeminteraktioner. Beräkningarna, vilka genomgående baseras på 1994-års skatte- och bidragsregler, har utförts med hjälp av analyser i Finansdepartementets mikrosimuleringsmodell. I mikromodellen används en modellbefolkning för 1994, som baseras på SCB:s urvalsbaserade undersökning av inkomstfördelningen 1991 (HINK91). Modellbefolkningen har skrivits fram till 1994 med ekonomiska och demografiska faktorer. Förutom den statistiska osäkerhet som finns i den ursprungliga undersökningen tillkommer i dessa beräkningar en ökad osäkerhet som följer av att den studerade gruppen familjer med barn som är 1-2 år är ganska liten. Beräkningarna är utförda på ett delurval som omfattar ca 900 barnfamiljer; tillsammans drygt 2 000 föräldrar och barn. Dessutom har stora förändringar skett i svensk ekonomi sedan 1991, vilka är svåra att beakta vid framställningen av en modellbefolkning.

Familjer med barn som är 1 eller 2 år under någon del av kalenderåret ingår i delurvalet. Med utgångspunkt från de uppgifter som finns om barnets födelsemånad, antalet månader med barnomsorgsplats och vårdnadshavarens arbetstider, beräknas dels antal månader med vårdnadsbidrag (1 - 12 månader) och dels bidragets storlek (700 kr, 1 350 kr eller 2 000 kr). Bidraget tilldelas i modellen alltid den förälder som har lägst inkomst och påförs inkomst av tjänst.

I de fall hushållet utnyttjar barnomsorg utan kommunalt bidrag medges avdrag för dessa kostnader under "inkomst av tjänst". Avdraget maximeras till vårdnadsbidragets storlek och påförs den person som har erhållit vårdnadsbidraget.

2.2 Vårdnadsbidragets nettokostnad

Prop. 1993/94:148
Bilaga 5

Modellsimuleringarna visar att införandet av ett vårdnadsbidrag innebär en nettoökning av de offentliga utgifterna med ca 2,3 miljarder kronor. Detta efter det att inbesparingen genom slopade garantidagar i föräldraförsäkringen beaktats (tabell 1).

Tabell 1 Vårdnadsbidragets nettobudgeteffekter (miljarder kronor)

	Stat och socialförsäkring	Kommun	Offentlig sektor
Utgifter			
Vårdnadsbidrag	- 3,7		- 3,7
Inkomster			
Skatt	0,0	+ 0,9	+ 0,9
Slopade garantidagar	+ 0,5*		+ 0,5
Netto	- 3,2	+ 0,9	- 2,3

* 120 000 barn x 72 dagar x 60 kronor = 518 miljoner kronor. Från detta belopp har dragits effekten av det höjda garantibeloppet från 60 till 64 kronor. Kostnad: ca 15 miljoner kronor.

Den fulla besparingseffekten av slopade garantidagar uppnås först i och med halvårsskiftet 1996. Detta innebär att den initiala nettokostnaden för offentlig sektor överstiger ovan angivna nettokostnad.

Simuleringar på modellbefolkningen visar vidare att ca 10 procent av de hushåll som har barn i åldern 1-2 år erhåller socialbidrag någon gång under året. För en del av dessa hushåll kan vårdnadsbidraget innebära att beroendet av socialbidrag minskar. Minskningen av socialbidragen har i modellen uppskattats till mellan 100 och 200 miljoner kronor. Någon mer exakt uppskattning har inte kunnat göras med hjälp av modellbefolkningen, eftersom urvalet inte är tillräckligt stort och det saknas uppgift om under vilken eller vilka tidsperioder på året som hushållet erhållit socialbidrag. För de hushåll som bara är berättigade till vårdnadsbidrag under en del av ett kalenderår kan därför socialbidrag ha betalats ut under en annan del av året. På motsvarande sätt kan socialbidraget även ha betalats ut under någon del av året då familjen haft tillgång till barnomsorgsplats och av den anledningen inte erhållit något vårdnadsbidrag.

Även föreslagna konsekvensändringar inom andra transfereringar, som t.ex. dagpenningen vid arbetsmarknadsutbildning, påverkar nettobudgetkalkylen. Dessa kostnader är emellertid antingen försumbara i sammanhanget eller svåra att uppskatta. Ett exempel på en transferering som påverkas endast i ringa grad är bidragsdelen av studiemedlen. Förändringen av dessa har i modellen beräknats till ca 20 miljoner kronor.

Nettobudgeteffekten av ett vårdnadsbidrag är givetvis även beroende av vilken inverkan reformen kan få på småbarnsföräldrarnas benägenhet att förvärvsarbeta. Av betydelse är här inte enbart hur många som eventuellt

väljer att stanna hemma i stället för att förvärvsarbета, utan också vilka som i så fall kan tänka sig att stanna hemma. Man kan förmoda att det i första hand är personer med låga inkomster, t.ex. deltidsarbetande, som väljer att stanna hemma. Men även andra kan av olika anledningar föredra att vara hemma när man blir berättigad till ett vårdnadsbidrag. Det som avgör hur nettobudgetberäkningarna påverkas är de relativa storleksförhållandena mellan dessa olika kategorier.

Nettobudgetberäkningen påverkas även av andra faktorer som t.ex. hur många som till följd av vårdnadsbidraget väljer annan barnomsorgsform. Om många familjer anpassar fördelningen över året av arbete respektive egen vård för att maximalt utnyttja skatteavdraget kan den offentliga finansiella nettokostnaden bli högre. Om å andra sidan många väljer en ur samhällets synpunkt mindre kostsam barnomsorgsform blir nettokostnaden för vårdnadsbidraget givetvis lägre. Detsamma gäller även om de hushåll som har s.k. "svart barnomsorg" i stället väljer "vit barnomsorg".

2 Effekter på hushållsnivå

Ett vårdnadsbidrag medför en total inkomstförstärkning på ca 2,3 miljarder kronor för hushåll med barn som fyllt ett men ej tre år. I detta avsnitt redovisas effekterna av denna inkomstförstärkning på hushållsnivå. Dels i form av några exempel som illustrerar hur reformen verkar i ett antal typfall, dels en kalkyl av de direkta fördelningseffekterna i befolkningen. Det positiva nettoutfallet för olika hushållskategorier som inkomstförstärkningen ger upphov till kan givetvis bli lägre och fördelningen annorlunda om effekten av den fulla finansieringen beaktas. I nedanstående beräkningar beaktas, förutom de direkta skatteintäkterna från vårdnadsbidraget, endast den del av finansieringen som innebär att de sk garantidagarna i föräldraförsäkringen tas bort.

Förutom de typfallsberäkningar som presenteras bygger analysen på simuleringar som utförts med hjälp av Finansdepartementets mikrosimuleringsmodell. Beräkningarna baseras genomgående på 1994-års skatte- och bidragsregler.

2.1 Beräkningsförutsättningar för typfallskalkylerna

Följande typexempel är valda för att illustrera reformens effekter för några olika enskilda hushåll. Familjerna i exemplen har relativt typiska inkomster, barnantal och boendekostnader. De är naturligtvis inte statistiskt representativa för de familjer som berörs av reformen. De är i stället utformade i syfte att tydligt visa olika effekter av reformen.

Det grundfall som analysen utgår ifrån består av två vuxna och två barn. Mannen arbetar heltid och har en månadsinkomst på 15 000 kronor. Kvinnan arbetar halvtid med en inkomst på 5 850 kronor, alternativt hemma med barnen på heltid. Boendekostnaden uppgår till 5 500 kronor per månad. Beräkningar har utförts både för det fall då

endast ett av barnen är i åldern 1-2 år och det fall då båda barnen är i den aktuella åldern.

Effekten av reformen har även illustrerats för en ensamstående person som antas arbeta halvtid med en årsinkomst på 70 200. Den ensamstående antas ha ett barn. Boendekostnaden uppgår till 3 900 kr vilket är ungefär lika med genomsnittlig hyreskostnad för en lägenhet med tre rum och kök.

Vid typfallskalkyler för barnfamiljer är de antaganden som görs om barnomsorgstaxans utformning av stor betydelse.

Det finns dock ingen given mall att följa när barnomsorgs-kostnaderna skall fastställas för "en typisk" småbarns-familj. Kommunerna utformar själva taxorna till barn-omsorgen. Det saknas statistik över vad familjer i genom-snitt i landet betalar i olika inkomstlägen, med olika barnantal, närvarotid etc. Därmed är det omöjligt att göra beräkningar av för-äldraavgifter på ett helt representativt sätt.

För att på bästa möjliga sätt spegla faktiska förhållanden, har för-äldraavgifter i nedanstående kalkyler beräknats på basis av en modell som finns inom Finansdepartementet. I den har avgifterna vid olika inkomst-nivåer och antalet barn i barnomsorgen beräknats som ett vägt medel-värde för avgifterna 1991 i ett representativt urval om 50 olika kommuner. De har sedan räknats upp till 1993 års nivå utifrån avgiftshöjningen i de tre största kommunerna (Stockholm, Göteborg och Malmö).

I många kommuner reduceras avgifterna vid kortare vistelsetider. Tidsrabatternas storlek och tidsgränserna varierar mellan de olika kommunerna. Den tidsrabatt som antagits vid nedanstående typfallskal-kyler är utformad så att den skall likna de huvudmodeller som används i olika kommuner. Taxan är utformad på följande sätt:

Vistelsetid (tim/vvecka)	Rabatt (procent)
36 -	0
31 - 35	20
26 - 30	30
21 - 25	40
16 - 20	50
- 16	60

Av alla familjer med barn i åldern 1-2 år beräknas ungefär var tredje få oförändrad disponibel inkomst efter betald barnomsorg.

2.2 Effekter för några olika typer av hushåll

Den största inkomstförstärkningen får de hushåll som har privat barnomsorg utan kommunala bidrag. Under förutsättning att det inte är frågan om sk "svart barnomsorg" beskattas inte vårdnadsbidraget för dessa hushåll eftersom de får göra ett avdrag för barnomsorgskostnaderna

upp till 24 000 kr per år. Inkomstförstärkningen uppgår därför till 2 000 kr per månad och barn i åldern 1-2 år.

Andra grupper som tidigare inte fått någon eller endast en begränsad del av de offentliga subventionerna till barnomsorgen är de där någon av föräldrarna valt att på heltid eller deltid stanna hemma för att på egen hand svara för omsorgen om barnen. Med ett vårdnadsbidrag kan även denna grupp få en viss ersättning för det arbete som utförs. I *tabell 2* visas två exempel på sådana hushåll. Exemplet utgår från det grundfall som beskrivits ovan. I det ena fallet är vårdnadshavaren hemma på heltid och i det andra har vårdnadshavaren ett förvärvsarbete på halvtid.

Tabell 2 Vårdnadsbidragets effekt på ett hushålls ekonomiska situation där en av makarna stannar hemma endera på heltid eller halvtid. Makar med 2 barn, 1-2 respektive 3-6 år. Kronor per månad.

	Hemma på heltid		Hemma på halvtid	
	Utan vårdnadsbidrag	Med vårdnadsbidrag	Utan vårdnadsbidrag	Med vårdnadsbidrag
Lön make 1	15 000	15 000	15 000	15 000
Lön make 2			5 850	5 850
Vårdnadsbidrag		2 000		700
Barnbidrag	1 500	1 500	1 500	1 500
Bostadsbidrag	1 880	1 880	710	710
Skatt	- 4 590	- 4 990	- 6 240	- 6 400
Barnomsorgskostnad		- 1 140	- 1 140	
Netto	13 790	15 390	15 680	16 220
Differens		+ 1 600		+ 540

Som framgår av ovanstående exempel blir nettoutfallet för de hushåll där någon valt att stanna hemma på heltid något lägre än för de hushåll som har privat barnomsorg eftersom vårdnadsbidraget i detta fall beskattas. Den skatt dessa hushåll får betala varierar i verkligheten mellan olika hushåll. Förutom variationer i kommunalskattesatser har det betydelse om den hemarbetande har någon form av inkomst sedan tidigare och om man har några icke tidigare utnyttjade avdrag. Om den som uppbär vårdnadsbidrag har övriga inkomster som är större än grundavdraget blir skatten på vårdnadsbidraget upp till 230 kr högre per månad än i de fall ingen övriga inkomster finns. Om det finns icke utnyttjade avdrag kan istället skatten bli lägre. Enligt barnomsorgsundersökningen uppgår antalet hemarbetande med barn i åldern 1-2 till ungefär 30 000.

För de som arbetar halvtid beskattas den del av vårdnadsbidraget som de erhåller i allmänhet något hårdare än för de som stannar hemma på heltid. Det sammanhänger med att vårdnadsbidraget i detta fall läggs ovanpå förvärvsinkomsten och att grundavdraget därmed i de flesta fall redan är utnyttjat. Hur stor skatten blir avgörs av marginalsattesatsen i det aktuella inkomstintervallet. I ovanstående exempel är marginalsattesatsen 23,5 procent vilket innebär att nettoutfallet blir ungefär 30 kronor lägre än nettoutfallet för motsvarande andel av vårdnadsbidraget för den som stannar hemma på heltid.

Reformens utfall blir givetvis större för familjer med fler än ett barn i åldern 1-2 år. I *tabell 3* illustreras detta för en familj med två barn i aktuell ålder.

Tabell 3 Vårnadsbidragets effekt på ett hushålls ekonomiska situation för makar med 2 barn, båda i åldern 1-2 år. Kronor per månad.

	Hemma på heltid		Hemma på halvtid	
	Utan vårnadsbidrag	Med vårnadsbidrag	Utan vårnadsbidrag	Med vårnadsbidrag
Lön make 1	15 000	15 000	15 000	15 000
Lön make 2			5 850	5 850
Vårnadsbidrag		4 000		1 400
Barnbidrag	1 500	1 500	1 500	1 500
Bostadsbidrag	1 880	1 880	710	710
Skatt	- 4 590	- 5 610	- 6 240	- 6 560
Barnomsorgskostnad			- 1 140	- 1 140
Netto	13 790	16 770	15 680	16 760
Differens		+ 2 980		+ 1 080

Som framgår av ovanstående två exempel blir nettoutfallet av det andra vårnadsbidraget inte fullt lika stort som nettoutfallet av det första bidraget i de fall någon stannar hemma på heltid. Det sammanhänger med att skatten blir något högre på bidrag nummer två eftersom grundavdraget då redan är utnyttjat. Nettoeffekten blir ändå relativt stor. Den uppgår till ungefär 3 000 kronor per månad. På grund av att kostnaderna inom barnomsorgen är högre för små barn är det även ur samhällsekonomisk synvinkel i många fall mer kostnadseffektivt med vård i hemmet i de fall familjerna har två barn under 3 år.

I tabell 4 visas motsvarande inkomstberäkningar för en ensamstående med 1 barn.

Tabell 4 Vårnadsbidragets effekt på den ekonomiska situationen för en ensamstående med 1 barn. Barnets åldern 1-2 år. Kronor per månad.

	Hemma på heltid		Hemma på halvtid	
	Utan vårnadsbidrag	Med vårnadsbidrag	Utan vårnadsbidrag	Med vårnadsbidrag
Lön			5 850	5 850
Vårnadsbidrag		2 000		700
Barnbidrag	750	750	750	750
Bostadsbidrag	1 950	1 950	1 950	1 950
Bidragförskott	1 170	1 170	1 170	1 170
Skatt	0	- 400	- 1 650	- 1 810
Barnomsorgskostnad			- 360	- 360
Netto	3 870	5 470	7 710	8 250
Differens		+ 1 600		+ 540

Det ekonomiska utfallet av reformen blir densamma för de ensamstående som för de gifta/sammanboende. Däremot är givetvis den totala inkomstnivån för en ensamstående betydligt lägre än för de gifta/sammanboende. Om en ensamstående med ett barn skulle välja att stanna hemma på heltid efter det att vårdnadsbidraget införts skulle den disponibla inkomsten endast uppgå till ca 5 500 kronor per månad (jfr tabellen 4). Efter betald boendekostnad, som i detta fall antas uppgå till 3 900 kr per månad, återstår då ca 1 600 kronor. Detta belopp kan jämföras med 5 000 kronor efter betalt boende som enligt Socialstyrelsens rekommendationer för socialbidrag anses vara en skälig levnadsnivå för ensamstående med ett barn. Om den ensamstående i ovan valda exempel i stället väljer att arbeta halvtid återstår 4 350 kronor efter betald barnomsorg och boendekostnad. Det vill säga ca 650 kronor under Socialstyrelsens rekommenderade norm.

En annan kategori av föräldrar som får en inkomstförstärkning till följd av vårdnadsbidraget är de som har olika typer av inkomster men ändå har möjlighet att stanna hemma med sina barn. Det kan t ex vara frågan föräldralediga, arbetslösa eller förtidspensionerade. Dessutom har en del föräldrar möjlighet att kombinera förvärvsarbete med barnomsorg i egen regi. Det kan t ex röra sig om skiftarbetande eller vissa typer av egenföretagare. I tabell 5 illustrera detta med ett annat exempel från denna kategori. Det gäller en halvtidsarbetande kommunalt anställd dagbarnvårdare med egna barn varav ett har fyllt 1 år men ej 3 år. Enligt barnomsorgsundersökningen finns det ca 3 800 dagbarnvårdare som har egna barn i åldern 1-2 år.

Tabell 5 Effekten av ett vårdnadsbidrag för en halvtidsarbetande dagbarnvårdare med två egna barn varav ett är i åldern 1-2 år. Kronor per månad.

	Utan vårdnadsbidrag	Med vårdnadsbidrag
Lön make 1	15 000	15 000
Lön make 2	5 850	5 850
Vårdnadsbidrag		2 000
Barnbidrag	1 500	1 500
Bostadsbidrag	710	710
Skatt	- 6 240	- 6 700
Netto	16 820	18 360
Differens		+ 1 540

2.3 Fördelningseffekter i befolkningen

Ett vårdnadsbidrag beräknas medföra att de disponibla inkomsterna – mätt som hushållets inkomst efter betald skatt och barnomsorgsavgift, räknat per konsumtionsenhet (k.e.) – bland familjer med barn i åldern 1-2 år ökar med i genomsnitt drygt 3 procent före finansiering. De direkta fördelningseffekterna av reformen, dvs. utan väntade anpassningar, innebär att familjer med de lägsta inkomsterna relativt sett får en något större ökning än andra familjer (tabell 6). Den genomsnittliga

ökningen av inkomsterna som beräknats är dock något överskattad eftersom effekten av att socialbidragen minskar när vårdnadsbidraget betalas ut ej beaktas.

Tabell 6 Familjer med barn i åldern 1-2 år; genomsnittlig ökning av disponibel inkomst efter betald barnomsorg räknat per konsumtionsenhet

Kvintil	DI-barnoms.kost./k.e före vårdnadsbidrag	Ökning i absoluta tal	Procentuell ökning
1	49 100	2 700	5,5
2	65 200	2 700	4,1
3	75 000	2 700	3,5
4	86 800	2 900	3,3
5	123 000	2 700	2,2

Vid beräkningen har familjerna rangordnats i fem lika stora grupper (kvintiler) med hänsyn till disponibel inkomst i förhållande till försörjningsbörda. I den första kvintilen ingår den femtedel familjer som har de lägsta disponibla inkomsterna i förhållande till försörjningsbördan osv. Försörjningsbördan korrigeras med en s.k. ekvivalensskala med konsumtionsenheter som bygger på Socialstyrelsens råd om socialbidrag.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 februari 1994

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Unckel, P. Westerberg, Ask

Föredragande: statsrådet B. Westerberg

Regeringen beslutar proposition 1993/94:148 Vårdnadsbidrag.

